

Suvi-Tuuli Mansikkamäki & Vesa Muttilainen

Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2011–2014

POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUN RAPORTEJA 121

POLIISIN TIEToon TULLUT KORRUPTIORIKOLLISUUS
SUOMESSA 2011–2014

POLIISIN TIEToon TULLUT KORRUPTIORIKOLLISUUS
SUOMESSA 2011–2014

Suvi-Tuuli Mansikkamäki & Vesa Muttilainen

Poliisiammattikorkeakoulu
Tampere, 2016

Suvi-Tuuli Mansikkamäki & Vesa Muttilainen:
POLIISIN TIEToon TULLUT KORRUPTIORIKOLLISUUS
SUOMESSA 2011–2014

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 121

ISBN: 978-951-815-312-5 (painettu)
ISBN: 978-951-815-313-2 (pdf)
ISSN 1797-5743

Kannet: Juvenes Print
Taitto ja paino: Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print, Tampere 2016

SISÄLLYS

<i>Tiivistelmä</i>	1
<i>Abstract</i>	2
1 Johdanto	3
2 Lahjonnan ja muun korruption käsite	5
2.1 Korruption määrittelyä.....	5
2.2 Korruption kierre yhteiskunnassa.....	7
2.3 Korruptiota kuvaavia tilastotietoja.....	8
2.4 Korruption seuranta tutkimusten valossa.....	11
3 Korruptiorikollisuuden seurantamenetelmä	12
3.1 Korruption viittaavien rikosilmoitusten merkitys tutkimuksessa.....	12
3.2 Aineiston poiminta.....	13
3.3 Raaka-aineiston relevanssi.....	15
4 Korruption viittaavat rikosilmoitukset	17
4.1 Korruption viittaavat teot rikosilmoituksissa.....	17
4.2 Yleiskuva korruption viittaavista rikosilmoituksista.....	22
4.3 Rikosnimikkeet korruption viittaavissa rikosilmoituksissa.....	26
4.4 Epäillyt henkilöt korruption viittaavissa rikosilmoituksissa.....	32
4.5 Muut korruptioepäillyt – kuvailevan osan analyysi.....	34
5 Lahjusrikosilmoitusten erillistarkastelua	36
5.1 Yleiskuva lahjusrikosilmoituksista.....	36
5.2 Rikosnimikkeet lahjusrikosilmoituksissa.....	39
5.3 Epäillyt henkilöt lahjusrikosilmoituksissa.....	42
5.4 Lahjusrikokset tapauskuvausten valossa.....	43
5.5 Katsaus pitkäkestoisiin lahjusrikosjuttuihin vuosilta 2007–2010.....	52
6 Yhteenveto ja johtopäätökset	55
Summary	60
<i>Lähteet</i>	65
<i>Liitteet</i>	67

TIIVISTELMÄ

Poliisin tietoon tulleet korruptiorikollisuus Suomessa -tutkimus toteutettiin nyt toisen kerran. Tutkimuksessa tarkasteltiin korruptiorikollisuuden piirteitä vuosina 2011–2014 ja muutoksia ajanjaksosta 2007–2010. Korruptiolla tarkoitetaan vastuullisen aseman väärinkäyttöä yksityiseksi eduksi.

Tutkimusaineistoon poliisiasiain tietojärjestelmästä poimituissa rikosilmoituksissa rikosepäilyyn tapahtuma-aika oli vuosina 2011–2014 ja tutkinta oli päättynyt keväällä 2015. Valikoituihin rikosnimikkeisiin kohdistuneen poiminnan ja sanahakumenetelmän avulla aineistoon tuli 516 korruption viittaavaa rikosilmoitusta. Niistä 35 sisältää vähintään yhden lahjusrikosnimikkeen.

Korruptiorikosepäilyjen sisältöä tarkasteltiin jakamalla tutkimusaineisto 11 luokkaan. Yleiskuva korruptiorikollisuudesta näyttää samankaltaiselta kuin edellisellä seurantajaksoilla. Varojen väärinkäyttö on edelleen yleisin yksittäinen korruptiorikostyyppi. Muut keskeiset korruptiolajit liittyvät tiedon väärinkäyttöön.

Nykyisin rikosepäilyt painottuvat entistä enemmän yritystoimintaan eli yritysten sisäisiin ja niiden väliin tapauksiin. Tiedon merkitys korruptiotapauksissa tarjottavana etuna on lisääntynyt. Rikoksista epäillyt ovat usein miehiä, keski-ikäisiä ja ylempiä toimihenkilöitä. Lahjusrikollisuudessa katukorruptio on vähentynyt ja elinkeinotoiminnan tapaukset ovat vahvemmin esillä.

Yritykset ja julkisen sektorin organisaatiot ovat siirtäneet 2000-luvulla toimintojaan kiihtyvällä tahdilla tietoverkkoihin. Samalla rikoksentelemahdollisuudet ovat lisääntyneet. Tämä voimistuva kehityssuunta on tarpeellista ottaa vahvasti huomioon korruption torjunnassa yhteiskunnassa.

Korruption tutkinnassa suurimmat haasteet liittyvät siihen, että tapaukset ovat usein epäselviä ja näytön hankkiminen on siksi vaikeaa. Tilannetta kuvaa osaltaan se, että korruptiorikoksista vajaan 60 prosenttia etenee syyteharkintaan. Poliisin voisi olla perusteltua arvioida lähemmin syyteharkintaan lähettämisen kynnystä sekä päätösten perusteluja, kirjaamista ja yhdenmukaisuutta oman toimintansa näkökulmasta.

Seuraava poliisin tietoon tulleen korruptiorikollisuuden seurantajakso kattaa vuodet 2015–2018. Vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi tiedot olisi toivottavaa poimia keväällä 2019. Näin voidaan entisestään tarkentaa kuvaa korruptiorikollisuuden piirteistä ja muutoksista.

Asiasanat

korruptio, lahjonta, poliisi, rekisteriaineisto

Sarjan nimi ja numero

Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 121

Kokonaissivumäärä

81

Kieli

Suomi

Luottamuksellisuus

Julkinen

Julkaisija

Poliisiammattikorkeakoulu

ABSTRACT

This was the second occasion on which the study Corruption crime reported to the police in Finland has been conducted. The study examines the characteristics of corruption crime in the period 2011–2014 and analyses the changes in such crime compared to 2007–2010. Corruption refers to the abuse of entrusted power for private gain.

The research material was extracted from the police's information system and consisted of reported offenses which had been committed between 2011 and 2014 and the investigations of which had concluded by the spring of 2015. After selected offense types were extracted and a keyword search was performed, the resulting research material consisted of 516 reports of corruption-related offences. A total of 35 of these included at least one bribery offense.

The suspected corruption crimes were examined by dividing the material into 11 categories. The overall picture of corruption crime resembles that of the previous monitoring period. Misuse of funds remains the most frequent type of corruption crime. Other focal forms of corruption were related to the misuse of information.

Today, an increasing number of suspected crimes evolve around business, i.e. are committed inside and between companies. The importance of information as a gain offered in cases of corruption has increased. The suspected offenders are often men, middle-aged and upper-level employees. Street corruption's share of all corruption offenses decreased, while business-related offenses became more prominent.

In the 2000s, businesses and public sector organizations increasingly moved their operations to information networks. Simultaneously, the opportunities for crime have increased. Serious account needs to be taken of this rising trend as part of the prevention of corruption within society.

The key challenges in corruption investigations arise from the fact that cases are often unclear, making it difficult to reveal evidence. This situation is also illustrated by the fact that less than 60% of corruption crime is referred for consideration of charges. From an operational viewpoint, the police may have to perform a closer evaluation of the threshold for referring cases for consideration of charges, as well as the grounds, recording and uniformity of decisions.

The next monitoring period for corruption crime reported to the police will span the years 2015–2018. To ensure comparability, the data should be extracted in the spring of 2019. This would permit the formation of an increasingly detailed understanding of the characteristics of corruption crime and changes therein.

Key words

corruption, bribery, police, registry

Publication series and number

Police University College, reports 121

Number of pages

81

Language

Finnish

Confidentiality

Unclassified

Publisher

Police University College

1 JOHDANTO

Suomi on sijoittunut vuosina 2011–2015 Transparency International -järjestön maailmanlaajuisessa korruptiovertailussa kolmen parhaimman maan joukkoon (TI 2015a). Järjestön mukaan kärjessä olevia maita yhdistivät vuonna 2015 seuraavat tekijät: vahva lehdistönvapaus, valtion budjetin läpinäkyvyys, johdossa olevien henkilöiden lahjomattomuus ja riippumaton oikeuslaitos.

Hyvästä korruptiotilanteesta huolimatta Suomessa nousee tasaisin väliajoin esille jopa yhteiskunnan huipulle ulottuvia korruptioepäilyjä.¹ Nykymuotoiselle korruptiolle tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa ristiriitaisiin rooleihin liittyvät intressikonfliktit päätöksenteossa sekä viranomaisten ja liike-elämän epäasialliset yhteykset. Vuonna 2008 yleiseen tietoisuuteen tulleet vaalirahoituksen laajat epäselvyydet ovat yksi hyvä esimerkki kotimaisesta rakenteellisesta korruptiosta. Rakenteelliselle korruptiolle on ominaista, että se elää yhteiskunnan rakenteissa ja hyödyntää niissä olevia mahdollisuuksia kansalaisilta piilossa mutta samalla heikentää hyvää hallintotoimintaa. (ks. esim. Peurala & Mutttilainen 2015; Salminen 2015.)

Korruptio on luonteeltaan laaja ja monitahoinen ilmiö, josta on mahdollista saada tietoa useiden eri menetelmien ja tietolähteiden avulla (Juslen & Mutttilainen 2009). Niitä ovat muun muassa erilaiset kyselyt, haastattelut, tilannekuvatiedot, organisaatioiden sisäiset tiedot sekä viranomaisten rekisterit. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan korruptiota kokoomalla tietoa yhdestä keskeisestä tietolähteestä, poliisiasian tietojärjestelmästä.

Tämä tutkimus poliisiin tietoon tulleesta korruptiorikollisuudesta Suomessa 2011–2014 toteutettiin Poliisiammattikorkeakoulussa osana Talousrikollisuuden tila ja poliisiin tietoon tullut korruptiorikollisuus -projektia huhtikuun 2015 ja kevään 2016 välisenä aikana². Tutkimus on jatkoa vuonna 2012 julkaistulle raportille *Poliisiin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2007–2010* (Leppänen & Mutttilainen 2012). Se täydensi aihepiirissä aiemmin havaittuja tietovajeita, kuten korruptioon viittaavien rikosepäilyjen sisältöä ja osapuolten ominaispiirteitä.

Korruptiorikollisuuden seurantaan varten poimittiin aineisto poliisiasian tietojärjestelmään kirjatusta rikosilmoituksista vuosilta 2011–2014 asianimike- ja sanahakujen avulla. Kohteena olivat päätetyt rikosilmoitukset. Mukana oli myös ilmoituksia, jotka eivät päätyneet syyteharkintaan. Oleellista oli, että rikosilmoitukset kohdistuivat korruptioon viittaaviin tekoihin. Korruptiolla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa vastuullisen aseman väärinkäyttöä yksityiseksi eduksi.³

---

1 Vuonna 2015 uutisaiheina ovat olleet muun muassa Helsingin huumepoliisin entisen päällikön huumausaine- ja lahjusrikosepäilyt sekä useiden suuryritysten urheilusponsorointiin liittyvät lahjusepäilyt. Lisäksi loppuvuodesta 2015 oli keskusrikospoliisin tutkinnassa useita pörssiyhtiöihin liittyviä korruptio- ja talousrikosepäilyjä, joista ei kerrottu vielä tarkemmin julkisuuteen.

2 Projekti toteutettiin Poliisiammattikorkeakoulussa ja tutkijana oli Suvi-Tuuli Mansikkamäki. Lisäksi Poliisiammattikorkeakoulun projektiryhmässä olivat mukana projektipäällikkönä tutkimusjohtaja Vesa Mutttilainen sekä muina asiantuntijoina erikoistutkija Terhi Kankaanranta ja ylikomisario Mika Ranki. Projektiryhmän ulkopuolelta käsikirjoitusta ovat kommentoineet ylitarkastaja Jenni Juslen Poliisihallituksesta sekä oppilaitoksen julkaisu- ja viestintäosaston asettamat kaksi arvioijaa.

3 Liitteessä 4 on kuvattu tutkimuksessa käytetyt muuttujat ja niiden luokittelukriteerit. Tässä yhteydessä on määritelty tarkemmin muun muassa korruptiorikos, -epäily ja -ilmoitus sekä vastuullisen aseman väärinkäyttö yksityiseksi eduksi. Lahjusrikokset ja muut aineiston poiminnassa rikosnimikehaulla etsityt korruptioon viittaavat rikostyyppit on esitelty liitteessä 2 (ks. myös luku 3).

Tutkimuksen ytimen muodostavat lahjusrikosilmoitukset. Lisäksi käydään läpi korruptioon viittaavat tapaukset muun muassa virkarikoksiin, yrityssalaisuusrikoksiin ja luottamusaseman väärinkäyttöön liittyvistä rikosilmoituksista. Sanahauilla tutkitaan, minkälaisia rikosilmoituksia jää näiden asianimikkeiden ulkopuolelle. Korruptiorikollisuuden seurantamenetelmä rakennettiin edellisessä tutkimuksessa, joten nyt keskitytään tutkimaan tarkemmin aineiston sisältöä. Tutkimuksen keskeiset kysymykset ovat:

- Minkälaista on poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa vuosien 2011–2014 rikosilmoitusten perusteella?
- Minkälaista on poliisin tietoon tullut lahjusrikollisuus Suomessa vuosien 2011–2014 rikosilmoitusten perusteella?
- Miten lahjusrikosilmoitusten ja muiden korruptioon viittaavien rikosilmoitusten sisältö eroaa vuosien 2007–2010 aineiston sisällöstä?

Tämä tutkimus tarjoaa mahdollisuuden sekä lahjonnan että muun korruptiorikollisuuden ajalliseen vertailuun. Lisäksi se täydentää muiden ajankohtaisia korruptioilmiöitä kuvaavien raporttien ja katsausten luomaa kuvaa empiirisen tiedon avulla. Asian tarkastelu monipuolisesti on tärkeää, jotta tapaukset pystytään tunnistamaan sekä erillään että muihin rikoksiin liittyvinä osarikoksina. Tutkimus antaa siten lisätietoa korruption tunnistamista, torjuntaa ja tutkintaa varten yhteiskunnassa. Se palvelee myös korruptioasioita koskevaa koulutusta.

Tutkimus ei kuitenkaan kuvaa kattavasti suomalaista korruptiota useammas- ta syystä. Ensinnäkin aineisto rajautuu poliisin tietoon tullessiin rikosepäilyihin, mutta ei tavoita piilorikollisuutta. Toiseksi epävarmuutta liittyy siihen, että yhtenä aineiston muodostamisen perusteena käytettävät sanahaut eivät ole tyhjentäviä. Kolmanneksi aineiston poiminta-ajankohtana osassa tapauksia tutkinta oli vielä kesken, minkä vuoksi pitkään tutkinnassa viipyvät tapaukset jäävät aineiston ulkopuolella.

Raportti on jaettu kuuteen lukuun. Johdannon jälkeen toisessa luvussa käsitellään lyhyesti korruption käsitettä sekä aiheeseen liittyviä tilastoja yleisesti. Kolmannessa luvussa kuvataan tutkimusmenetelmää sekä tutkimusaineiston poimintaa. Neljännessä luvussa käsitellään aineistosta haetut korruptioon viittaavat rikosilmoitukset ja niiden ominaispiirteet. Viidennessä luvussa kuvataan vastaavat asiat lahjusrikosilmoituksista ja esitellään suppeasti kaikki tutkimusaineiston lahjusrikostapaukset. Luvussa kuusi esitetään lyhyesti tutkimustulokset ja johtopäätökset.

2 LAHJONNAN JA MUUN KORRUPTION KÄSITE

2.1 Korruption määrittelyä

Tässä tutkimuksessa korruption määritelmäksi on katsottu Transparency International -järjestön antama määritelmä ”corruption is the abuse of entrusted power for private gain” eli vastuullisen aseman väärinkäyttö yksityiseksi eduksi (TI 2015b). Samaa korruption käsitettä käytettiin myös edellisessä poliisin tietoon tullutta korruption rikollisuutta kuvanneessa tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin vuosia 2007–2010. Tutkimuksessa etsittiin rikosilmoituksista viitteitä vastuullisen aseman väärinkäytöstä yksityiseksi eduksi, jolloin tutkimusaineisto koostui korruption viittaavista rikosilmoituksista.

Korruptio toteutuu siis tilanteissa, joissa vastuullinen asema, sen väärinkäyttö ja lopulta syntyvä yksityinen etu ovat läsnä. Vastuullinen asema viittaa annettuun toimivaltaan hoitaa esimerkiksi rahaa, tietoa tai muuta vastaavaa. Laeissa, määräyksissä, organisaation säännöissä tai muissa ohjeissa määritellyn toimivallan ylitykset ovat väärinkäyttöä. Yksityinen etu puolestaan voi tarkoittaa sekä välitöntä hyötyä esimerkiksi rahalahjan muodossa, mutta myös välillistä hyötyä esimerkiksi puolisolle, työnantajalle tai intressipiirille.

Mikään näistä ehdoista ei yksin riitä korruption, ei myöskään kahden ehdon täyttyminen. Esimerkiksi vastuullisen aseman väärinkäyttö ilman yksityistä etua ei ole korruptiota. Myöskään yksityiseen etuun johtavat väärinkäytökset eivät ole korruptiota, ellei hyödynsaaja ole vastuullisessa asemassa. Vastuullisesta asemasta syntyy yleensä yksityistä etua ilman väärinkäytöksiä, jolloin ei ole kyse korruptiosta.

Yhden yleisesti käytetyn määritelmän mukaan korruptio voidaan jakaa pienimuotoiseen (petty) ja suuren mittakaavan (grand) tekemuotoon (Uslaner 2008, 10–11). Termien määritelmät eroavat hieman eri lähteissä mutta pienimuotoinen korruptio käsitetään yleisesti katukorruptiona, jossa viranomaista lahjotaan suoraan asiointitilanteessa. Suuren mittakaavan korruptio taas ulottuu syvemmälle yhteiskunnan verkostoihin ja hyödyttää rajattua joukkoa ihmisiä. Tämän lajin korruptio viittaa yleensä muunlaisiin etuihin kuin suoranaiseen lahjontaan. Esimerkkinä tällaisesta korruptiosta voidaan mainita niin sanotut hyvä veli -verkostot poliittisen eliitin ja liike-elämän edustajien suhteissa.

Korruption käsitettä voidaan eritellä lähemmin kahdella ulottuvuudella sen mukaan, onko kyse lahjonnasta vai muusta korruptiosta ja onko tapaus tullut viranomaisten tietoon vai ei. Tässä tutkimuksessa erityisen kiinnostuksen kohteena ovat ne taulukon 1 tapaukset, joissa vastaus on taulukon molemmilla ulottuvuuksilla myönteinen eli kyse on ilmi tulleesta lahjonnasta. Lahjusrikollisuuden lisäksi tarkastelu ulottuu myös muuhun ilmitulleeseen korruption.

Taulukko 1. Korruption käsitteen hahmottelua

		Tapaus sisältää lahjuksen antamista ja/tai vastaanottamista	
		kyllä	ei
Tapaus on tullut poliisiin ja/tai muiden viranomaisten tietoon	kyllä	ilmi tulleet lahjontaepäilyt	ilmi tulleet muut korruptioepäilyt
	ei	piiloon jäänyt lahjonta	piiloon jäänyt muu korruptio

Jotta korruptio toteutuisi täysin, edellyttää se vastavuoroisuutta. Yleensä sekä etuuden tarjoaja että sen saaja hyötyy korruptiosta. Siksi kummallakaan osapuolella ei ole intressiä paljastaa korruptiota. Vastavuoroisuus näkyy selvimmin lahjontatapauksista. Lahjusrikos ei edellytä lahjuksen vastaanottamista, vaan pelkkä lahjontayritys riittää.

Suomen rikoslaissa (39/1889) on nykyisin yhteensä 14 lahjusrikospykälää (ks. myös liite 2). Ne koskevat lahjuksen antamista ja ottamista tekemuotoina yleisesti, elinkeinotoiminnassa ja kansanedustajana. Kaikista näistä on laissa myös törkeä tekemuoto. Erikseen on säädetty lahjusrikkomuksesta ja vaalilahjonnasta. Lahjusrikkossääntelyä on muutettu viimeksi vuonna 2011 täsmentämällä elinkeinotoimintaa ja kansanedustajia koskevia pykäläiä.

Tämän tutkimuksen ulkopuolelle jäävät ne lahjontatapaukset, jotka eivät ole tulleet poliisiin tietoon. Tutkimus ei myöskään kata muuta viranomaisilta piiloon jäävää korruptiota, joka on hankalammin määriteltävä asia kuin lahjonta. Lahjonnan tavoin muussakin korruptiossa voi olla kysymys vastavuoroisuudesta ja lahjojen vaihtamisesta mutta vaikutussuhteet ovat usein välillisiä, vaikeasti havaittavia ja saattavat toteutua pitkän ajan kuluttua. Tällaisia etuja voi liittyä esimerkiksi tietojen väärinkäyttöön sekä suosintaan eri muodoissaan, kuten poliittisiin virkanimityksiin tai rakennusurakoiden jakamiseen.

Poliisin tietoon tullut lahjonta tai muu korruptio voi olla osa laajempaa kokonaisuutta, joka jää edelleen osittain piiloon tai paljastuu muun tutkinnan yhteydessä. Paljastuneet tapaukset etenevät osassa tapauksista tuomioon saakka, mutta voivat myös raueta prosessin eri vaiheissa. Näin ollen osa tässä raportissa tarkasteltavista rikosepäilyistä voi osoittautua aiheettomiksi.

Seuraavassa alaluvussa käsitellään lyhyesti pienimuotoisen ja suuren mittakaavan korruption yhteyttä yhteiskunnan tilaan. Tarkastelu avaa aiheeseen rekisteritutkimusta laajemman näkökulman, mikä auttaa suhteuttamaan tämän raportin tuloksia paremmin osaksi korruptioilmiön kokonaisuutta.

2.2 Korruption kierre yhteiskunnassa

Korruption, epätasa-arvon ja luottamuksen suhdetta on kuvattu polkuna, jonka päät yhtyvät löyhästi (Uslaner 2008). Heikko yleistynyt luottamus yhteiskunnassa lisää korruptiota, sillä luottamus on keskittynyt pieniin ryhmiin, joissa ihmiset ovat samassa tilanteessa ja samojen etujen varassa. Tällaisissa erityisen luottamuksen ryhmittymissä syntyy helpommin korruptoituneita verkostoja. Tämä taas osaltaan lisää epätasa-arvoa yhteiskunnassa, mikä edelleen ruokkii korruptiota. Suomi ja muut Pohjoismaat sen sijaan ovat ”positiivisessa kierteessä”, jossa muuhun maailmaan verrattuna korkea luottamus päättäviin tahoihin pitää korruption alhaisempana ja siten ylläpitää väestön tasa-arvoa (Delhey & Newton 2004). Sekä negatiivinen että positiivinen kierre ovat vahvoja ja siten vaikeasti murrettavia.

Suomen positiivisesta kierteestä huolimatta on havaittu tiettyjä korruption riskisektoreita. Peurala ja Muttilainen (2015) löysivät asiantuntijahaastatteluiden avulla riskitekijöitä julkisista hankinnoista, rakennusosalta ja yhdyskuntasuunnittelusta sekä poliittisesta toimintaympäristöstä. Näitä yhdistävinä teemoina nousivat esiin intressikonfliktit, liike-elämän ja viranomaisten toiminnan rajapinta sekä niin sanottua katukorruptiota suuremman mittaluokan rakenteellinen korruptio. Viimeksi mainittua korruption muotoa edustavat esimerkiksi julkisten hankintojen tarjouskartellit tai omia etujaan ajavat poliittiset verkostot.

Suomessa julkisen ja yksityisen sektorin toimintaan kuuluu verkostoituminen, joka on yhteistyön kannalta tärkeää. Verkostoituminen on epätervettä, jos verkostot keskittyvät ajamaan pienemmän joukon etuja kuin mihin ne on alun perin tarkoitettu. Salminen ja Mäntysalo (2013, 51) kuvailevat rajaa terveen ja korruptoituneen verkoston välillä veteen piirretyksi viivaksi. Eettiseksi toiminnaksi voidaan luokitella julkinen lobbaus, lojaalius ja vastavuoroisuus avoimesti toimivissa verkostoissa. Kun pyritään yhteisen edun sijaan yksityisen edun tavoitteluun, muuttuu toiminta epäeettiseksi, moitittavaksi tai jopa tuomittavaksi. Tällaiselle epäasialliselle toiminnalle on ominaista, että se tapahtuu pääosin piilossa eikä perusteluita ratkaisuille tule juuri julkisuuteen.

Salminen (2015, 60–62) tutki epäterveisiin verkostoihin liittyvää rakenteellista korruptiota sekä käsitteenä että sen merkitystä nyky-Suomessa. Selvimät riskit ovat niillä yhteiskunnan alueilla, missä kaikki päätöksiin vaikuttava tieto ei ole julkisesti esillä tai toimijoilla on keskinäistä riippuvuutta ja epätervettä kiitollisuudenvelkaa. Tällaisia riskejä liittyy esimerkiksi poliittisiin virkanimityksiin, puoluerahoitukseen, julkisiin hankintoihin ja yleensäkin päätöksentekoon eri muodoissaan. Rakenteellinen korruptio horjuttaa siten kansalaisten luottamusta julkiseen hallintoon. Lisäksi se uhkaa demokraattista hallintoa siirtämällä valtaa pienen joukon käsiin. Näin voi käydä, kun suurten rahoittajien tukemat ehdokkaat pääsevät valtiollisiin luottamusasemiin tai kun virka-asetat täytetään poliittisen johdon ja puolueiden hyväksymillä ehdokkailla.

Julkisuudessa näkyvillä olevien poliittisten päättäjien käytöksellä on suuri vaikutus kansalaisten asennoitumiseen (Uslaner 2008). Jos ihmiset pitävät päättäjien toimia epärehellisinä, voi sillä olla vaikutusta myös yleiseen moraaliin. Toisaalta virkavallan toimilla on tässä suhteessa erityisen suuri painoarvo. Mikäli ihmiset voivat luottaa esimerkiksi poliisiin, on heidän luottamuksena yhteiskuntaa kohtaan vahvemmalla pohjalla, vaikka he muuten havaitsisivat päättäjien toiminnassa epätasa-arvoa tai epärehellisyyttä. Korruptio on siten ketju ja korruption viittaavat rikokset voivat näin ajallisen seurannan kautta kertoa myös jotakin yhteiskunnan tilasta.

2.3 Korruptiota kuvaavia tilastotietoja

Poliisin tulostietojärjestelmän tietojen perusteella voidaan arvioida yleisesti sekä lahjusrikosten että muiden korruptioon viittaavien rikosten kehitystä. Tässä taustatarkastelussa näkökulma on kuitenkin erilainen kuin varsinaisen rekisteriaineiston analyysissä tuonnempana. Lahjusrikokset ovat aina korruptiota, kun taas muista tässä luvussa käsiteltävistä rikoksista vain osa viittaa korruptiiviseen toimintaan.

Taulukko 2 kuvaa lahjusrikosten kehitystä siten, että tarkastelujaksot ovat samat kuin korruptiorikollisuuden rekisteriseurannassa. Vuosina 2011–2014 poliisin tietoon tuli yhteensä 133 lahjusrikosepäilyä⁴, mikä on noin 33 epäilyä vuodessa. Lahjusrikosepäilyt ovat hieman lisääntyneet verrattuna edelliseen nelivuotisjaksoon 2007–2010, jolloin niitä oli 113. Toisaalta vuonna 2015 lahjusrikosepäilyjä oli vain 20, mikä on alhaisin luku vuoden 2007 jälkeen.

Taulukko 2. Poliisin tietoon tulleet lahjusrikosepäilyt 2007–2014

	2007	2008	2009	2010	2007–2010	2011	2012	2013	2014	2011–2014	Yht.
Lahjominen elinkeinotoiminnassa	3	1	3	5	12	10	7	8	13	38	50
Törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa	-	-	-	-	-	0	1	1	2	4	4
Lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa	1	1	4	4	10	16	7	3	0	26	36
Törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa ^a	-	-	-	-	-	0	2	2	0	4	4
Lahjuksen antaminen	4	8	8	14	34	4	4	6	3	17	51
Törkeä lahjuksen antaminen	4	0	2	0	6	2	6	2	0	10	16
Lahjuksen ottaminen	5	1	6	17	29	3	3	6	2	14	43
Lahjusrikkomus	2	14	1	2	19	0	2	1	0	3	22
Törkeä lahjuksen ottaminen	1	0	0	0	1	2	3	3	1	9	10
Vaalilahjonta	0	1	0	0	1	0	6	1	0	7	8
Lahjuksen antaminen kansanedustajalle	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1
Törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle ^a	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0
Lahjuksen ottaminen kansanedustajana	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Törkeä lahjuksen ottaminen kansanedustajana	-	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	20	26	24	43	113	37	41	33	22	133	246

^a Rikosnimike ei ollut mukana edellisessä tutkimuksessa, sillä se tuli lakiin vasta vuonna 2011.

4 Poliisiasiain tietojärjestelmästä (PolStat 2016) saadut tiedot taulukoissa 2, 3 ja 4 kuvaavat järjestelmään kirjattujen rikosnimikkeiden lukumääriä. Yhdessä rikosilmoituksessa voi olla vaihteleva määrä rikosnimikkeitä ja tekijöitä. Varsinaisessa tutkimusosuudessa käsitellään kuitenkin pääasiassa rikosilmoitusten lukumääriä ja ainoastaan erikseen mainittaessa pelkkiä rikosnimikkeitä.

Elinkeinotoiminnan lahjusrikosten törkeät tekemuodot tulivat rikoslakiin vasta syksyllä 2011, minkä vuoksi niitä ei esiinny tilastoissa aikaisemmin. Lisäksi samaan aikaan tulivat lakiin törkeä lahjuksen ottaminen kansanedustajana ja törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle, mutta tällaisia tapauksia ei löytynyt yhtään.

Lahjusrikollisuuden profiili on muuttunut olennaisesti verrattaessa ajanjaksoja 2007–2010 ja 2011–2014. Elinkeinotoimintaan liittyvien lahjusrikosten osuus kasvoi noin viidenneksestä yli puoleen. Puolestaan perusmuotoinen lahjuksen ottaminen ja antaminen sekä lahjusrikkomus vähenivät selvästi. Törkeät lahjusrikokset lisääntyivät, samoin vaalilahjonta. Elinkeinotoiminnassa lahjusrikosten profiilia muuttivat ainakin ottelumanipulaatioita koskevat rikossarjat, joihin kirjattiin useita nimikkeitä vuosina 2011–2014. Vaihtelu voi olla osin sattumanvaraista, sillä vuosittaiset tapausmäärät ovat pieniä.

Taulukossa 3 esitetyt virkarikokset voidaan pitää tyypillisenä julkisen sektorin korruption ilmenemismuotona. Virkarikokset muodostavat suurimman rikosnimikeriikryhmän, johon voi liittyä korruptiota. (Oilinki 2015.) Virkarikoksina tutkittavissa korruptiotapauksissa yhdistyvät vastuullinen asema ja väärinkäytös. Yksityinen etu ei sen sijaan aina ole täysin selvä, sillä väärinkäytökset voivat olla osa laajempaa tekoa, mutta vain virkatehtävässä tapahtunut väärinkäytös on tullut ilmi.

Vuosina 2011–2014 poliisin tietoon tuli yhteensä noin 3 300 virkarikosta, mikä on puolet enemmän kuin edeltävällä nelivuotiskaudella. Erityisesti vuodesta 2009 lähtien virkarikokset kääntyivät nopeaan kasvuun. Suurin syy tähän ovat virkavelvollisuuden rikkomiset, joiden määrä kolminkertaistui vuoteen 2014 mennessä. Muissa yleisimmissä virkarikosnimikkeissä ei ole havaittavissa yhtä vahvaa trendiä.⁵

Taulukko 3. Poliisin tietoon tulleet virkarikosepäilyt 2007–2014

	2007	2008	2009	2010	2007–2010	2011	2012	2013	2014	2011–2014	Yht.
Virkasalaisuuden rikkominen	23	22	28	87	160	40	35	36	64	175	335
Tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen	10	7	4	2	23	3	8	6	7	24	47
Virka-aseman väärinkäyttäminen	43	39	38	53	173	62	38	42	47	189	362
Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen	14	13	5	12	44	10	7	16	22	55	99
Virkavelvollisuuden rikkominen	285	282	291	386	1244	420	536	700	942	2598	3842
Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	67	69	106	62	304	61	64	74	57	256	560
Yhteensä	442	432	472	602	1948	596	688	874	1139	3297	5245

5 Virkavelvollisuuden rikkomisissa ovat mukana tapaukset, joissa virkamies on urkinut tietoja esimerkiksi poliisin tietojärjestelmistä. Näissä tapauksissa on pääasiassa kirjattu asiasta virkavelvollisuuden rikkomisen ja henkilörekisteririkos, joista jälkimmäiseen liittyvien tapausten lukumäärä on kasvanut jyrkästi vuoden 2010 jälkeen.

Yrityssalaisuusrikokset ja luottamusaseman väärinkäytöt ovat pääosin yksityisen sektorin korruptiota. Taulukon 4 mukaan vuosina 2011–2014 näitä rikoksia tuli poliisiin tietoon yhteensä vajaat 600, mikä on selvästi enemmän kuin edellisellä nelivuotisjaksolla. Yrityssalaisuusrikoksien määrä on pysynyt jokseenkin samalla tasolla. Luottamusaseman väärinkäyttöepäilyt sen sijaan ovat lisääntyneet yli puolella. Yrityksille luottamusaseman väärinkäyttämiset muodostavat vakavan uhan, sillä ne eivät aina aiheuta pelkkää taloudellista vahinkoa vaan myös maineeseen ja julki-suuskuvaan kohdistuvia ongelmia (Oilinki 2015, 3). Yksityisen sektorin korruptio voi ilmetä myös elinkeinoelämän lahjusrikoksina (ks. taulukko 2) sekä varkauksina ja kavalluksina.⁶

Taulukko 4. Poliisiin tietoon tulleet yrityssalaisuusrikosepäilyt ja luottamusaseman väärinkäyttöepäilyt 2007–2014

	2007	2008	2009	2010	2007–2010	2011	2012	2013	2014	2011–2014	Yht.
Yrityssalaisuuden rikkominen	33	38	30	45	146	33	38	37	32	140	286
Yrityssalaisuuden rikkomisen yritys	1	0	0	1	2	0	1	0	0	1	3
Yrityssalaisuuden väärinkäyttö	11	11	4	10	36	6	12	13	3	34	70
Luottamusaseman väärinkäyttö	55	61	57	89	262	92	87	153	80	412	674
Yhteensä	100	110	91	145	446	131	138	203	115	587	1033

Tässä taustatarkastelussa näkökulma korruptioon on yleisempi kuin varsinaisen rekisteriaineiston analyysissä tuonempana. Lahjusrikokset ovat aina korruptiota, kun taas muita tässä luvussa käsiteltyjä rikoksia ei voi suoraan kutsua korruptioksi ilman tarkempaa tietoa rikostapahtumasta. Lahjonnan ulkopuolisesta poliisiin tietoon tulleesta korruptiosta saadaan tarkempi kuva rekisteriaineistosta.

⁶ Varkaus- ja kavallusrikosten suuresta massasta arviolta vain pieni osa liittyy korruptioon. Näitä rikoslajeja ei tarkastella erikseen tässä tutkimuksessa.

2.4 Korruption seuranta tutkimusten valossa

Korruptiota on tutkittu monipuolisesti eri tieteenaloilla ja tutkimusta on koottu useampaan tietokantaan.⁷ Enimmäkseen korruptiotutkimus on ollut teoriapohjaista tarkastelua, kehitysmaihin kohdistuvaa analyysia sekä mielipiteitä, asenteita ja kansainvälistä vertailua käsittäviä tutkimuksia.

Transparency International seuraa korruption kehitystä eri maissa useammalla indeksillä, jotka kuvaavat esimerkiksi virkamiesten ja yritysten näkökulmaa (TI 2011; TI 2015a). Sen lisäksi monissa kotimaisissa ja kansainvälisissä kyselytutkimuksissa on kysytty vähintään muutamalla kysymyksellä kansalaisten arvioita korruptiosta. Tätä näkökulmaa edustavat esimerkiksi Global Corruption Barometer (TI 2013), Eurobarometri (EC 2016), World Values Survey (WVS 2016) ja Poliisibaroometri (2014).

Korruptiota koskevat tutkimukset ulottuvat laajimmillaan kysymyksiin hyvää hallinnosta, avoimuudesta ja eettisyydestä. Esimerkkinä tällaisesta näkökulmasta mainittakoon vuonna 2011 toteutettu Suomen kansallinen integriteettitutkimus (TI 2012).

Korruptiota koskevassa tutkimuksessa on yleensä hyödynnetty kohtalaisen vähän viranomaisaineistoja. Suomessa on aiemmin tarkasteltu määrällisesti eduskunnan oikeusasiamiehelle ja oikeuskanslerille raportoituja korruption viittaavia tapauksia (Salminen, Viinamäki & Ikola-Norrbacka 2007) sekä tutkittu tuomioistuinnratkaisujen avulla lahjus- ja virkarikollisuutta (Viljanen 1990). Korruption rikollisuuden sääntelyä ja seuranta sekä rajat ylittävää lahjusrikollisuutta on tarkasteltu Poliisiammattikorkeakoulun toimittamien Poliisin toimintaympäristö -katsausten artikkeleissa (Leppänen & Peurala 2012; Peurala 2014). Myös yksityisen sektorin lahjonnasta on kirjoitettu viime vuosina (Pihlajamäki 2008; Peurala 2013). Lisäksi suomalaisia korruptiotapauksia on analysoitu kansainvälisissä artikkeleissa (Peurala 2011). Niin ikään Suomen ja Ruotsin lahjusrikollisuutta on vertailtu pääpiirteittäin (Juslén & Muttilainen 2009, 78–85).

Tämän tutkimuksen näkökulmaa kuvaavan kirjallisuuden tilanne on pääosin samankaltainen kuin edellistä tutkimusta toteutettaessa. Tuolloin havaittiin, että rekisteritutkimuksissa käytetään enimmäkseen valmiiksi määriteltyjä aineistoja. Niitä ovat esimerkiksi oikeuden ratkaisut lahjusrikosepäilyistä tai tietyn korruptiotapauksia käsittelevän organisaation tietoon tulleet tapaukset. Lisäksi kirjallisuudessa pohdittiin sitä, mitkä rikokset sisältävät korruptiivisia piirteitä (esim. Duynne ym. 2010, 33; Huberts ym. 2007, 277–278; Porter & Warrender 2009). Suomessa käytettävän rekisteriseurannan kaltaista menetelmää ei kuitenkaan löytynyt. Sanahakumenetelmää ei ollut sovellettu korruption, eikä myöskään valmista korruption rikosten luokitusta ollut käytössä aiemmissä tutkimuksissa.

---

7 Ks. esim. U4 Anti-Corruption Resource Centre (www.U4.no) tai Anti-Corruption Research Network (www.corruptionresearchnetwork.org).

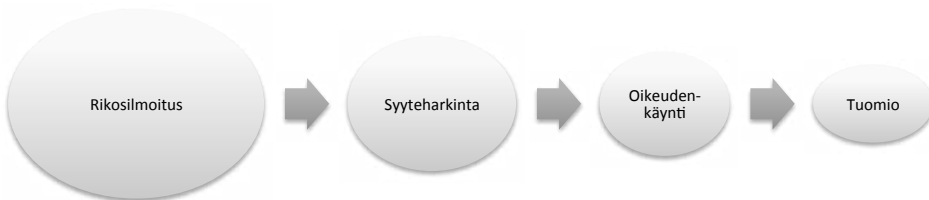

3 KORRUPTIORIKOLLISUUDEN SEURANTAMENETELMÄ

3.1 Korruption viittaavien rikosilmoitusten merkitys tutkimuksessa

Korruptiorikollisuuden seurantamenetelmää rakennettaessa edellisessä tutkimuksessa suurin haaste oli löytää korruption viittaavia rikosilmoituksia lahjusrikosepäilyjen ulkopuolelta. Niitä etsittiin rikosnimikkeiden lisäksi muutamien hakusanojen avulla ja näin toimitaan myös tällä kerralla, jotta aineisto säilyy vertailukelpoisena. Tutkimuksessa säilyy silti haaste korruption tunnistamiseksi, sillä Suomessa ei erikseen luokitella korruptiorikoksia poliisiasiain tietojärjestelmässä. Tutkimus painotettiin niihin julkisen ja yksityisen sektorin korruption viittaaviin rikosepäilyihin, joita tarkasteltiin edellä luvussa 2.3.

Poliisin tietoon tulevat rikosepäilyt käyvät läpi enimmillään kuviossa 1 esitetyt neljä päävaihetta: esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti ja rangaistuksen täytäntöönpano. Tässä tutkimuksessa otetaan huomioon kuitenkin vain kaksi ensimmäistä vaihetta ja siten rikosprosessin päätöksellä ei ole tutkimuksessa merkitystä. Aineistona käytetään poliisiasiain tietojärjestelmään prosessin alussa kirjattuja rikosilmoituksia (R-ilmoitus) ja sekalaisilmoituksia (S-ilmoitus)⁸, joiden tutkinta oli ilmoituksen hakuhetkellä päättynyt ja tapaus oli joko lähetetty syyteharkintaan tai siitä oli tehty syyttämättäjättämispäätös. Selvyyden vuoksi jatkossa viitataan kumpaankin ilmoitustyyppiin sanalla rikosilmoitus.

Kuvio 1. Rikosprosessin päävaiheet

Koska tutkimusaineiston ilmoituksista tiedetään prosessi vain syyteharkintaan saakka, ovat ne ainoastaan rikosepäilyjä. Myös joissakin tapauksissa, jotka eivät pääty syyteharkintaan, on saattanut tapahtua rikos, mutta päätös syyttämättä jättämisestä on tehty kustannussyistä tai vähäisyys-, nuoruus- tai kohtuusperiaatteella⁹. Lisäksi osassa tapauksista esitutkintaa on voitu rajoittaa, mutta tämä ei ole aina selvinnyt ilmoituksista. Tämän vuoksi analyysissä kohdellaan kaikkia ilmoituksia samantyyppisinä.

⁸ Rikosilmoitus (R-ilmoitus) on poliisin kirjaama rikosepäily poliisiasiain tietojärjestelmään. Sekalaisilmoituksina (S-ilmoitus) kirjataan järjestelmään sellaiset tapaukset, joiden osalta ei täyty minkään rikoksen tunnusmerkistö. S-ilmoituksia oli lopullisessa tutkimusaineistossa 19 kappaletta eli niiden osuus oli kaiken kaikkiaan neljä prosenttia.

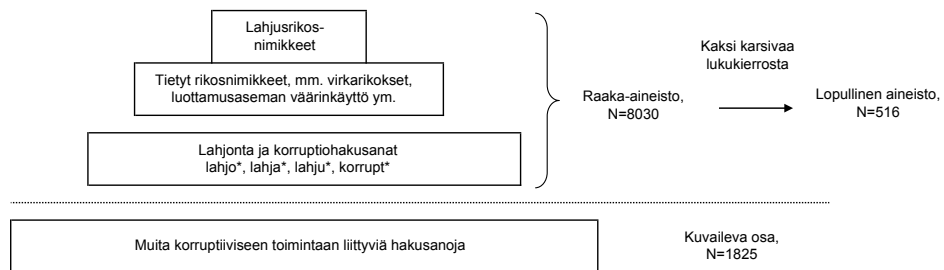
⁹ Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997) 1:7–8 §.

Suomessa ei ole käytössä lakiin perustuvaa whistleblowing-järjestelmää, jonka puitteissa rikoksiin itse osallistuva voi ilmoittaa toiminnastaan ja saada näin mahdollisesti syytesuojan tai muita etuja (Oikeusministeriö 2015). Ylipäätään Suomella ei ole erillistä OECD:n ja Euroopan neuvoston toivomaa lainsäädäntöä, jolla korruptioepäilyistä ilmoittavia henkilöitä voisi suojella vastatoimilta, kuten työnantajan pyrkimyksiltä jarruttaa urakehitystä (OECD 2013). Sen lisäksi yritysten sisäisistä näpistys-, varkaus- tai kavallustapauksista ei joillakin aloilla ilmoiteta juurikaan poliisille vaan pieniksi katsotut tapaukset käsitellään yrityksen sisällä (Sisäministeriö 2013). Poliisiin tietoon tuleva korruptiorikollisuus ei täten edusta kaikkea Suomessa tapahtuvaa korruptiota, mutta kuvaa osaltaan korruption kehitystä ja ominaispiirteitä.

3.2 Aineiston poiminta

Tutkimuksessa käytettävät rikosilmoitukset poimittiin edellisen tutkimuksen tapaan samojen ennalta määriteltyjen asianimikkeiden ja hakusanojen avulla. Ainoana erona olivat vuonna 2011 voimaan tulleet uudet lahjusrikosnimikkeet, jotka lisättiin asianimikehakuun (liite 2). Aineisto poimittiin Rikitrip-käyttöliittymän kautta 17.4.2015 eli vajaat kaksi viikkoa myöhemmin kuin edellisessä tutkimuksessa vuonna 2011.

Tutkimusaineiston poimintaa on havainnollistettu kuviossa 2. Ensimmäisessä haussa poimittiin tutkimuksen raaka-aineisto asianimikkeiden ja hakusanojen avulla. Tuloksena saatiin 8 030 rikosilmoitusta, mikä oli 38 prosenttia enemmän kuin edellisessä aineistossa vuosilta 2007–2010. Aineistosta karsittiin kahden lukukierroksen jälkeen suurin osa ilmoituksista ja jäljelle jäi tarkemmin analysoitavaksi 516 ilmoitusta. Tämän lopullisen aineiston koko oli 10 prosenttia enemmän kuin edellisessä tutkimuksessa.

Kuvio 2. Tutkimusaineiston muodostaminen poliisin käsittelemistä korruption viittaavista rikosilmoituksista 2011–2014

Lisäksi suoritettiin niin sanotun kuvailevan osan haku käyttämällä samoja korruptiiviseen toimintaan viittaavia hakusanoja, joita oli muutamia kymmeniä. Tuloksena saatiin 1 906 ilmoitusta, mikä oli 10 prosenttia enemmän kuin edellisessä tutkimuksessa. Kun karsittiin alkuperäiseen aineistoon kuuluvat ilmoitukset, jäi jäljelle 1 825 ilmoitusta, mikä oli 16 prosenttia enemmän kuin edellisellä kerralla. Tämän aineiston avulla kuvaillaan varsinaisen aineiston ulkopuolelle jääneitä tapauksia.

Hakuihin käytettiin rikosnimikkeitä pääasiassa rikoslain luvuista 16, 30, 40 ja 45 (liite 2). Liitteessä on luetteloitu rikosnimikkeiden lisäksi niihin viittaavat rikoslain pykälät, minimi- ja maksimirangaistus sekä syyteoikeuden vanhenemisajat. Lahjusrikoksia on useassa rikoslain luvussa, kun taas muut rikostyytit ovat omissa luvuissaan.

Rikoslain 40 luku sisältää virkarikoksiin luokiteltavat viisi lahjusrikosnimikettä. Elinkeinorikoksia käsittelevässä 30 luvussa on neljä lahjusrikosnimikettä, joiden voidaan katsoa kuuluvan yksityisen sektorin lahjusrikoksiin. Niiden ulkopuolelle jäävistä elinkeinorikoksista otettiin mukaan vielä yrityssalaisuuden rikkomiseen liittyvät nimikkeet, sillä niihin sisältyy yleensä tiedon väärinkäyttö omaksi eduksi. Rikoslain 16 luku sisältää rikokset viranomaisia vastaan, joihin kuuluu neljä lahjusrikosnimikettä.

Rikoslain 40 luvussa ovat lahjusrikoksiin kuulumattomat virkarikokset, jotka otettiin tutkimukseen mukaan. Virkamies on julkisen tahon virka- tai palvelussuhteessa, julkisessa luottamustehtävässä tai muuten käyttää julkista valtaa. Näitä julkisia tahoja voivat olla valtio, kunta, kuntayhtymä, valtion liikelaitos tai luterilainen kirkko. Valtion viroista säädetään valtion virkamieslaissa (750/1994) ja kunnallisista viroista laissa kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003). Virkarikoksista otettiin mukaan liitteessä 2 mainitut rikosnimikkeet, joiden katsottiin sisältävän vastuullisen aseman väärinkäyttöä yksityiseksi eduksi. Siten esimerkiksi pelkkä viran laiminlyönti ei täyttänyt tutkimuksessa käytettävää määritelmää korruptiosta, sillä kyseisissä tapauksissa ei ilmennyt selkeää yksityistä etua.

Aineiston muodostamisessa sovellettiin myös kaikkiin rikosnimikkeisiin kohdistuvaa sanahakua. Vertailukelpoisuuden vuoksi käytettiin hakusanoina samoja neljää katkaistua hakusanaa kuin edellisessä tutkimuksessa: lahja*, lahju*, lahjo* ja korrupt*. Haut kohdistettiin rikosilmoituksen ilmoitusosaan, jossa rikosepäily kuvaillaan. Annettua tai vastaanotettua lahjusta voisi kuvailla myös muilla sanoilla. Tältä osin tutkimus toistetaan samalla tavalla kuin edellisellä kerralla. Kuvailevan osan analyysi perustuu suurempaan joukkoon hakusanoja.

Kuten aiemmin mainittiin, kuvailevan osan tarkoitus on ainoastaan kuvata varsinaisen tutkimusaineiston ulkopuolelle jääviä ilmoituksia sekä niiden lukumäärää ja sisältöä. Tälläkin kerralla käytettiin samoja vaalirahoitukseen, kaavoitukseen, rakennuslupiin sekä muihin tyypillisiin korruptiotilanteisiin liittyviä hakusanoja, joita käsitellään tarkemmin analyysivaiheessa luvussa 4.5. Lisäksi hakusanat on listattu liitteessä 3.

Tutkimusaineiston rajauksessa on huomion arvoista se, että haku koskee rikosepäilyjä, joissa rikoksen tapahtuma-aika ajoittuu vuosille 2011–2014. Siten esimerkiksi mukana voi olla keväällä 2015 tehtyjä ilmoituksia, joissa kuitenkin epäilty rikos on tapahtunut viimeistään 31.12.2014. Kaikki ilmoitukset, joissa rikos ei ole kokonaisuudessaan tapahtunut aikavälillä 1.1.2011–31.12.2014 ovat rajautuneet pois hausta. Lisäksi ehtona oli, että tutkinta oli päättynyt ilmoitusten poimintapäivään 17.4.2015 mennessä. Siten myös ne ilmoitukset valitulta aikaväliltä, joissa tutkinta oli kesken, ovat rajautuneet pois aineistosta. Aineistosta puuttuvat myös salatut rikosilmoitukset, joskin edellisessä tutkimuksessa havaittiin, että harva ilmoitus jää salatuksi tutkinnan päätyttyä. Alaluvussa 5.5. tarkastellaan vuodet 2007–2010 käsiteltävästä tutkimuksesta edellä mainituista syistä pois rajautuneita lahjusrikosepäilyjä, jotka olivat vuonna 2015 nähtävissä joko tutkinnan päättymisen tai salauksen purkamisen vuoksi.

3.3 Raaka-aineiston relevanssi

Alkuperäisen aineiston 8 030 ilmoituksesta karsiutui pois enimmäkseen sanahaul-la löydettyjä ilmoituksia. Sanahaun merkitys pieneni sitä mukaa, kun ilmoituksia käytiin läpi. Samoin kävi myös edellisessä tutkimuksessa. Merkillepantavaa on se, että sanahaululla tuli jonkin verran esiin korruptiota sisältäviä ilmoituksia sattumalta. Kyseessä saattoi olla esimerkiksi kavallus, joka ei ollut rikosnimikehaussa mukana, mutta hakusana ”lahjapaperi” nosti sen esiin. Kyseinen hakusana ei liittynyt korruptioon eikä suoraan edes itse rikostilanteeseen, mutta ilmoituksen sisältö muilta osin viittasi korruptioon. Sana ”lahjakortti” taas toi esiin kaupan työntekijöiden tekemiä väärinkäytöksiä, joissa oli väärennetty lahjakortteja. Tällaiset tapaukset olivat nimikkeellä ”varkaus”, joka ei myöskään ollut hakuehdoissa mukana.

Taulukosta 5 näkyy, että suurin osa varsinaisesta ilmoitusaineistosta löytyi pelkällä rikosnimikehaulla. Alkuperäisestä aineistosta karsittiin sanahaun osalta lähinnä lahja*-hakusanan sisältäviä ilmoituksia. Rikosnimikehaku toi esiin paljon virkavelvollisuuden rikkominen -nimikkeen sisältämiä tapauksia, joissa kaikissa ei katsottu olevan viitteitä korruptioon. Edellisen tutkimuksen linjaa noudattaen tällaiset tapaukset jätettiin pois.

Taulukko 5. Tutkimusaineiston muodostaminen poliisin käsittelemistä korruptioon viittaavista rikosilmoituksista hakumenetelmän mukaan 2011–2014

	n	%	muutos %-yksikköinä ^a
Rikosnimike	389	75	-1
Sanahaku	99	19	+2
Rikosnimike ja sanahaku	28	5	-2
Yhteensä	516	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.¹⁰

Jako eri korruptiotyyppeihin määritetään tarkemmin luvussa 4, mutta taulukossa 6 tarkastellaan alustavasti sitä, miten eri korruptiotyyppejä sisältäviä ilmoituksia löytyi eri hakutavoilla. Kaikki rikosilmoitukset, jotka löytyivät sekä rikosnimikkeellä että hakusanalla, koskivat lahjusrikosepäilyjä. Lahjusrikosnimikkeen sisältävissä ilmoituksissa yleensä kerrottiin selkeästi, että kyse oli lahjonnasta.

10 Taulukon 5 tapaan myös jatkossa esitetään useimpien taulukoiden viimeisessä sarakkeessa muutokset prosenttiyksikköinä edelliseen tutkimukseen verrattuna. On huomattava, että aineistoa oli tällä kertaa kymmenen prosenttia enemmän ja muutokset kuvaavat siten ainoastaan aineiston jakauman muutosta. Vaikka jonkin tekijän osuus uuden tutkimusaineiston jakaumasta on vähentynyt, voi se silti olla määrällisesti sama kuin edellisessä tutkimuksessa. Tässä raportissa pyritään painottamaan korruptiorikollisuuden kokonais-kuvan muutoksia.

Pelkillä hakusanoilla löytyi eniten rikosilmoituksia varojen väärinkäytöstä eli sellaisia julkisen ja yksityisen sektorin kavalluksia, joita ei löytynyt virkarikosnimikkeillä. Myös useita lahjontaan viittaavia rikosilmoituksia löytyi sanahaualla niissä tapauksissa, joissa ei käytetty lahjusrikosnimikettä. Kaiken kaikkiaan pelkkä sanahaku tuotti 99 relevanttia hakutulosta, joita rikosnimikehaku ei löytänyt. Niiden osuus oli siten 19 prosenttia lopullisesta aineistosta. Pelkällä rikosnimikehaualla löytyi eniten tiedon väärinkäyttöä koskevia rikosepäilyjä. Tällaisia olivat yrityssalaisuuden rikkominen -nimikkeellä tehdyt rikosilmoitukset, jotka koskivat pääasiassa yrityksiä. Kaiken kaikkiaan hakutulosten profiili oli hyvin samankaltainen edellisen tutkimuksen kanssa.

Taulukko 6. Tutkimusaineiston muodostaminen poliisin käsittelemistä korruptioon viittaavista rikosilmoituksista hakumenetelmän mukaan korruptiotyypeittäin 2011–2014

	Rikosnimike	Sanahaku	Rikosnimike ja sanahaku	Yhteensä
	n	n	n	n
Lahjusrikoksena tutkittu rikosepäily	9	0	27	35
Muu lahjusepäily	5	15	1	22
Varojen väärinkäyttö	92	68	0	160
Varojen väärinkäyttö edunvalvojana	5	2	0	7
Asiakkaan omaisuutta epäillään kadonneen	10	7	0	17
Toiminnan puolueellisuus	30	0	0	30
Toimivallan ylitys	17	3	0	20
Tiedon pimitys päätöksenteossa	12	1	0	13
Virkatiedon paljastaminen	88	0	0	88
Tiedon väärinkäyttö (taloudellinen motiivi)	102	2	0	104
Muu	19	1	0	20
Yhteensä	389	99	28	516

4 KORRUPTIOON VIITTAAVAT RIKOSILMOITUKSET

4.1 Korruption viittaavat teot rikosilmoituksissa

Rikosilmoitukset luokiteltiin¹¹ edellisen tutkimuksen tapaan 11 tilanteeseen, joihin liittyy korruption viittaavia tekoja (n=516). Luokat yksi ja kaksi koskevat lahjusrikosepäilyjä. Luokissa kolme, neljä ja viisi on kavallettu tai varastettu varoja omaa asemaa hyväksi käyttäen, mutta suoraa lahjusepäilyä ei nouse esiin. Luokat kuusi, seitsemän ja kahdeksan keskittyvät päätöksentekoon vaikuttaviin tekijöihin. Näissä tapauksissa on ollut syytä epäillä jääviyttä tai joku on tehnyt organisaation kannalta epäedullisia ratkaisuja omaksi edukseen. Yhdeksännessä ja kymmenennessä luokassa on käytetty tietoa väärin joko saamalla itselle kuulumatonta tietoa tai käyttämällä oman aseman kautta saavutettua tietoa taloudellisesti henkilökohtaiseksi hyödyksi. Yhdestoista luokka sisältää loput aiempiin ryhmiin kuulumattomat tapaukset.

1. Lahjusrikoksena tutkittu rikosepäily

Rikosilmoituksessa on vähintään yksi lahjusrikosnimike (liite 2). Tähän luokkaan sisältyy lahjontaa suorana vastineena toiminnasta elinkeinoelämässä tai muualla, välillisiä tulkinnanvaraisia etuja, katukorruptiotapauksia sekä vaalilahjontaa. Lahjusrikosilmoitusten sisältö käydään kokonaisuudessaan läpi luvussa viisi.

2. Muu lahjusepäily

Ilmoitus ei sisällä mitään lahjusrikosnimikettä, mutta ilmoituksen selitetekstissä viitataan edun pyytämiseen, antamiseen tai saamiseen.

- Sataman työntekijä pyytää lavallisen olutta asiakkaalta, jonka vene oli jäänyt väärälle paikalle. Syyksi työntekijä sanoo, että ei halua tehdä veneen noutamiseen liittyvästä asiasta paperitöitä.
- Päihtynyt asiakas yrittää näpistää myymälästä alkoholijuoman ja kiinni jäätyään yrittää lahjoa vartijaa.
- Yritys toimittaa useiden tuhansien eurojen arvosta tavaraa toiselle yritykselle, vaikka se ei ollut tilausta tehnyt. Tilauksen yhteydessä varastohenkilölle lähetetään lahjakortteja, joilla epäiltiin olevan tarkoitus pitää kyseinen henkilö hiljaa asiasta.

---

¹¹ Tässä ja seuraavassa luvussa käytetyt muuttujat ja niiden luokittelukriteerit on kuvailtu liitteessä 4.

3. Varojen väärinkäyttö

Rikosilmoituksessa epäillään, että henkilö on varastanut työnantajansa tai yrityksen omaisuutta tai syyllistynyt jonkinlaisiin väärinkäytöksiin kyseisen omaisuuden suhteen. Oleellista on, että henkilön asema on mahdollistanut väärinkäytökset.

- Sairaanhoidtaja varastaa toistuvasti osastolta lääkkeitä työvuoronsa aikana.
- Virkamies myy työpaikalta ottamiaan käytettyjä ja poistoon meneviä auton osia.
- Pankin työntekijä siirtää omilla sisäisillä tunnuksillaan äitinsä varoja omalle tililleen, jonka oli avannut hyödyntämällä äitinsä henkilötietoja.
- Irtisanottu myyntijohtaja jatkaa yrityksen omaisuuden käyttöä työsuhteen päätyttyä eikä suostu palauttamaan laitteita tai luovuttamaan asiakastietoja pyynnöistä huolimatta.
- Yrittäjä nostaa yrityksen tililtä huomattavia summia rahaa ennen konkurssiin asettamista sekä myy omaisuutta pois.

4. Varojen väärinkäyttö edunvalvojana

Rikosilmoituksessa epäillään edunvalvojan tai pesänjakajan kavaltaneen tai muuten väärinkäyttäneen valvottavansa omaisuutta. Luokituksessa on oleellista, että henkilöllä on virallinen edunvalvojan asema ja hän on saanut toiminnallaan oikeudetonta hyötyä, mutta kyseessä ei todennäköisesti ole lahjus.

- Edunvalvoja siirtää suuria summia valvottavansa varoja omalle tililleen sillä aikaa kun valvottava on sairaalassa tilapäisen vaivan vuoksi.
- Valvottava epäilee, että hänen edunvalvojanaan toimiva sisarensa olisi nostanut osan hänelle kuuluvista perintörahoista.

5. Asiakkaan omaisuutta epäillään kadonneen

Asiakas epäilee, että hänen omaisuuttaan on viety viranhoidon yhteydessä, kuten vankeuden aikana. Varsinaiset tilisiirrot on luokiteltu varojen väärinkäyttöä koskevaan luokkaan.

- Siivousyrityksen kotisiivoojat varastavat asiakkaan omaisuutta kotisiivouksen yhteydessä.
- Asiakas epäilee sairaankuljettajien vieneen hänen lompakostaan rahaa ennen poistumista asunnosta.

6. Toiminnan puolueellisuus

Viranhaltija, luottamusasemassa oleva henkilö tai vastuullisessa asemassa oleva yrityksen työntekijä toimii päätöksenteossa puolueellisesti. Rikosilmoituksessa epäillään muun muassa jääviyttä, henkilökohtaisia motiiveja tai tahallaan aiheutettua vahinkoa. Teoissa ei välttämättä nouse esiin suoraa etua.

- Henkilö kokee, että kunnan sosiaaliviranomaiset eivät ole tehneet tarvittavia toimenpiteitä lasten suojeluun liittyvissä asioissa, vaikka epäilyttäviä tapauksia on ilmennyt yhteisillä käynneillä.
- Tutkinnan yhteydessä selviää, että poliisit ovat yrittäneet vaikuttaa epäiltynä olleen virkamiehen kuulustelukertomukseen.

7. Toimivallan ylitys

Ilmoituksessa epäillään vastuullisessa asemassa olevan henkilön tehneen päätöksen itsensä tai tuttavansa hyväksi ylittämällä toimivaltuutensa. Suoraa oikeudetonta etua ei kuitenkaan välttämättä nouse esiin. Päätös ei ole syntynyt vahingossa.

- Kaupunginhallituksen jäsenet päättävät keskenään kunnanjohtajan johtajasopimuksen jatkamisesta, vaikka virkasopimuksen muuttaminen olisi pitänyt tuoda valtuuston päätettäväksi.
- Työntekijä tekee vastoin valtuuksiaan tilauksen ylihintaisista tuotteista ja saa kaupan päälle virkistyslahjakortin.

8. Tiedon pimitys päätöksenteossa

Päätöksentekovaltaisen henkilön epäillään jättäneen kertomatta päätöksenteon kannalta oleellista tietoa ja tästä seurauksena tehty päätös ei ole kaikille edullinen. Suoraa oikeudetonta etua ei välttämättä nouse esiin.

- Yrityksen hallituksen jäsen antaa ymmärtää, että myy omistamiaan yrityksen osakkeita nimellisellä hinnalla. Myöhemmin selviää, että hinta on ollut paljon korkeampi ja epäily tilittää varoja itselleen muiden osakkeenomistajien ohi.
- Isännöitsijä väärentää yhtiökokouksen pöytäkirjan ja esittää sen pankille hakieksaan yhtiölle lainaa. Myöhemmin selviää, ettei yhtiö ole päättänyt kokouksessa lainan ottamisesta.
- Isännöitsijä valmistaa yhtiökokouksiin väärennettyjä tilintarkastuskertomuksia ja väärentää niihin tilintarkastajien allekirjoitukset.

9. Virkatiedon paljastaminen

Viranhaltijan epäillään katsoneen tuntemansa henkilön tietoja rekistereistä, joihin hänellä on asemansa perusteella pääsy. Luokittelun kannalta olennaista on, että viranhaltija tuntee kyseisen henkilön tai henkilön, jolle mahdollisesti on tietoja luovuttanut.

- Poliisi katsoo poliisiasian tietojärjestelmästä ystävänsä sukulaisen tietoja ja kertoo ne edelleen kyseiselle ystävälle.
- Poliisilaitoksen vartija katsoo täysi-ikäistä lastaan kohtaan tehtyä rikosilmoitusta poliisiasian tietojärjestelmästä ja yrittää sen jälkeen vaikuttaa ilmoituksen tehneen henkilön kertomukseen.
- Poliisi katsoo poliisiasiaisiin tietojärjestelmästä entisen seurustelukumppaninsa tietoja ja levittelee niitä kyseisen henkilön uudelle työpaikalle.
- Kunnan sosiaalipuolen työntekijä kertoo työnsä kautta tietämänsä perheen lastensuojeluasiakkuudesta perheen uudelle naapurille.

10. Tiedon väärinkäyttö (taloudellinen motiivi)

Rikosilmoituksessa epäillään yrityksen työntekijän käyttäneen asemassaan saamiinsa tietoja muun kuin kyseisen yrityksen hyväksi. Oleellista on, että tiedosta on saatu tai on mahdollista saada taloudellista hyötyä mutta kyse ei ole lahjusepäilystä.

- Teollisuusalan myyntiedustaja tarjoaa uudessa työpaikassaan edellisen työnantajansa yrityssalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja ostettavaksi.
- Arvokuljettaja toimittaa rahankuljetuksiin liittyvää yksityiskohtaista tietoa henkilöille, jotka tietoa hyväksikäyttäen murtautuvat yrityksen kassakaappihuoneeseen.
- Yrityksen palveluksesta irtisanottu myymäläpäällikkö jatkaa yrityksen asiakasrekisterin käyttöä uudessa perustamassaan yrityksessä.

11. Muu

Tähän kategoriaan koottiin muut ilmoitukset, joissa oli korruption viittaavia piirteitä.

- Virkamies leimaa itsensä työpaikalle mutta poistuu sitten vastaavia palveluja tuottavaan omaan yritykseensä. Päivän päätteeksi hän käy työpaikalla leimamassa itsensä ulos.
- Henkilö väärentää työhistoriaansa hakiessaan taksilupaa. Hänen työnantajansa on myös lupaa haettaessa allekirjoittanut kyseisen työtodistuksen, mutta suoraa lahjusta ei epäilty.

Taulukosta 7 selviää, kuinka rikosilmoitukset jakautuvat edellä mainittujen luokiteltutyypin mukaisesti. Lahjusrikoksina tutkitut ja muut lahjusepäilyt muodostavat edellisen tutkimuksen tavoin vain pienen osan aineiston kaikista korruptioon viittaavista rikosilmoituksista. Niitä on ainoastaan noin kymmenesosa ilmoituksista.

Kaikkein yleisin yksittäinen korruptiotyyppi on varojen väärinkäyttö. Näitä tapauksia on lähes kolmannes kaikista ilmoituksista, mikä on yhtä paljon kuin edellisessä tutkimuksessa. Tiedon väärinkäyttöön liittyy viidennes ja virkatiedon paljastamiseen vajaa viidennes ilmoituksista. Tiedolla onkin suuri merkitys koko aineistossa, koska ainakin 40 prosenttia kaikista ilmoituksista kytkeytyy tietojen hyödyntämiseen. Muut korruptioon viittaavat tilanteet ovat selvästi harvinaisempia.

Eri korruptiotyyppien osuuksien muutokset ajanjaksoon 2007–2010 verrattuna ovat kohtalaisen vähäisiä. Suurimmista luokista virkatiedon paljastaminen on yleistynyt, kun taas varojen väärinkäyttö ja tiedon väärinkäyttö taloudellisen motiivin vuoksi ovat pysyneet lähes ennallaan.

Taulukko 7. Poliisin käsittelemät korruptioon viittaavat rikosilmoitukset korruptiotyypeittäin 2011–2014

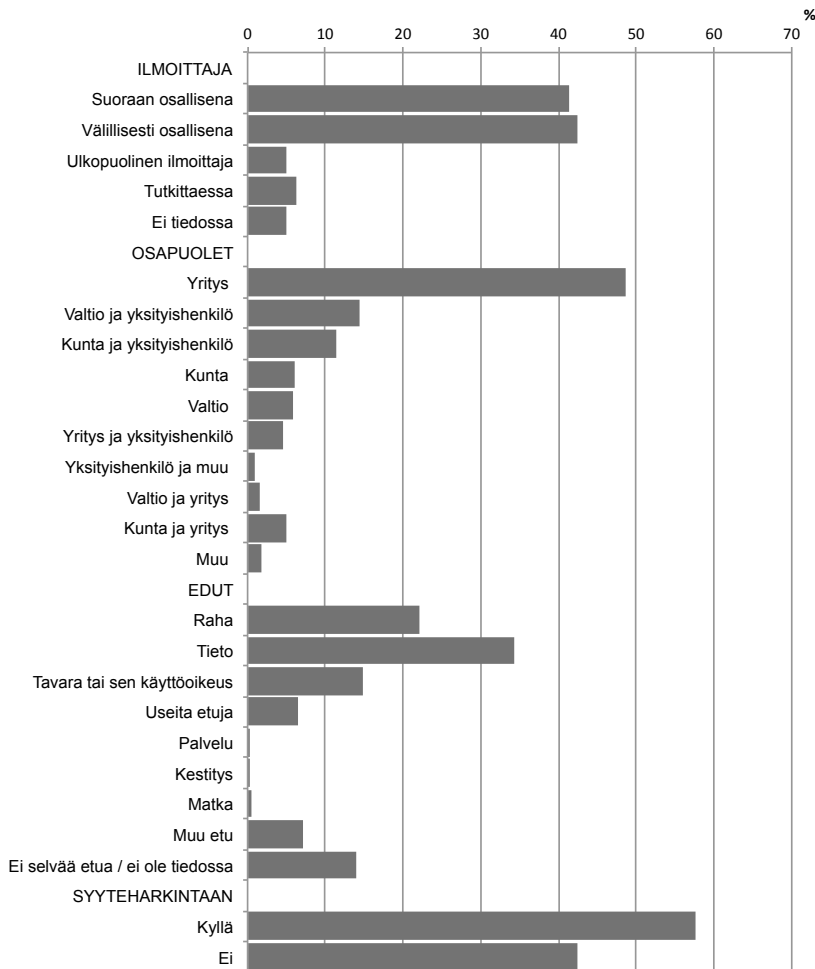
	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Lahjusrikoksena tutkittu rikosepäily	35	7	+1
Muu lahjusepäily	22	4	-2
Varojen väärinkäyttö	160	31	0
Varojen väärinkäyttö edunvalvojana	7	1	-3
Asiakkaan omaisuutta epäillään kadonneen	17	3	-2
Toiminnan puolueellisuus	30	6	-4
Toimivallan ylitys	20	4	-1
Tiedon pimitys päätöksenteossa	13	3	+2
Virkatiedon paljastaminen	88	17	+7
Tiedon väärinkäyttö (taloudellinen motiivi)	104	20	+1
Muu	20	4	0
Yhteensä	516	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

4.2 Yleiskuva korruptioon viittaavista rikosilmoituksista

Tässä luvussa esitellään kaikkia korruptioon viittaavia rikosilmoituksia (n=516). Lahjusrikosilmoitukset ovat mukana tarkastelussa, mutta niitä kuvataan tarkemmin luvussa 5.

Rikosilmoituksista kuvioon 3 koottuja perustietoja ovat ilmoittaja, osapuolet, saavutetut edut ja tieto siitä, päätyikö rikosepäily syyteharkintaan. Sen jälkeen tarkastellaan ilmoituksia poliisilaitoksittain sekä maantieteellisen jakautumisen perusteella. Tekstissä kuvataan pääpiirteittäin myös keskeisimpiä muutoksia edellisestä tutkimuskerrasta. Tarkemmat tiedot muutoksista sisältyvät joko tekstissä esittäviin taulukoihin tai liitetaulukoihin.

Kuvio 3. Poliisin käsittelemät korruptioon viittaavat rikosilmoitukset eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014 (n=516)

Ilmoittajat on luokiteltu kuviossa 3 sen perusteella, mikä on kyseisen henkilön suhde itse korruptiotapahtumaan.¹² Ilmoittajalla, joka on suoraan osallisena tapahtumaan, tarkoitetaan henkilöä, jonka henkilökohtaiseen etuun korruptioasialla on suora vaikutus. Välillisesti osallisena olleet ilmoittajat ovat epäsuorasti osallisena korruptiotapahtumaan (esim. työnantajan edustaja tai esimies). Nämä ryhmät kattavat kumpikin runsaat 40 prosenttia ilmoituksista ja yhdessä yli neljä viidesosaa kaikista tapauksista. Muun rikoksen tutkinnan yhteydessä paljastuneita korruptioepäilyjä on kuusi prosenttia ja ulkopuolisen ilmoittajan julki tuomia tapauksia viisi prosenttia aineistosta. Lopuissa tapauksissa ilmoittaja ei ollut tiedossa. Keskeisin muutos edelliseen tutkimukseen verrattuna on, että tapauksessa suoraan mukana olleiden ilmoittajien osuus on kasvanut ja välillisesti osallisena olleiden osuus on vähentynyt.

Osapuolet viittaavat rikosilmoituksessa mainittuihin eri tahoihin. Yritys yksinään viittaa yritysten väliseen tai yrityksen sisällä tapahtuvaan korruptioepäilyyn, esimerkiksi työntekijän varastaessa tai kavaltaessa työnantajansa varoja tai hyödyntäessä yritystietoa kilpailevan yrityksen toiminnassa. Yritysten sisäisiä tai niiden välisiä tapauksia on lähes puolet rikosepäilyistä, kun edellisessä tutkimuksessa niiden osuus oli hieman yli kolmanneksen. Näissä rikosilmoituksissa yleisimmin esiintyviä rikosnimikkeitä ovat yrityssalaisuuden rikkominen, luottamusaseman väärinkäyttö ja kavallus (liitetaulukko 5).

Valtio ja yksityishenkilö on edelleen toiseksi yleisin osapuolten yhdistelmä, kunta ja yksityishenkilö kolmanneksi yleisin. Nämä julkisen tahon ja yksityishenkilön väliset tapaukset liittyvät erityisesti virkavelvollisuuksia ja -salaisuuksia koskeviin asioihin. Valtion ja yksityishenkilön välisistä tapauksista kaksi kolmasosaa sisältää rikosnimikkeen virkavelvollisuuden rikkominen. Neljänneksessä näistä ilmoituksista esiintyy henkilörekisteririkos ja yhtä usein virkasalaisuuden rikkominen. Kunnan ja yksityishenkilön välisistä tapauksista kolmannes sisältää virkasalaisuuden rikkomisen ja kolmannes virkavelvollisuuden rikkomisen.

Tutkituissa rikosilmoituksissa havaituista eduista tieto on yleisin noin kolmanneksen osuudella, joka kasvoi verrattuna vuosiin 2007–2010. Edellisellä kerralla yleisimpänä etuna ollut raha on nyt mukana runsaassa viidenneksessä ilmoituksista. Kuitenkin yritysten välisissä korruptiotapauksissa raha on edelleen yleisin etu ja tieto on vain hieman sitä harvinaisempi etu. Muiden etujen osuudet ovat hyvin alhaisia ja osassa tapauksista ei ole tiedossa selvää etua.

Kun esitutkinta on suoritettu, päätetään rikosepäilyn lähettämisestä syyteharkintaan. Ilmoituksissa on tästä mainintana joko ”kyllä” tai ”ei”, mutta merkinnästä ei voi suoraan päätellä, mihin ilmoituksen rikosnimikkeeseen päätös kohdistuu. Aineiston ilmoituksista lähetettiin syyteharkintaan 58 prosenttia, mikä on kahdeksan prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisessä tutkimuksessa. Syyteharkintaan päätyivät pääasiassa ne rikosilmoitukset, joihin on merkitty rikoksesta epäilty henkilö. Tutkimusaineistossa on 461 rikoksesta epäiltyä henkilöä yhteensä 313 eri ilmoituksessa. Korruptiotyyppin perusteella syyteharkintaan päätyivät useimmiten varojen väärinkäyttöön liittyvät ilmoitukset kolmessa tapauksessa neljästä.

---

12 Kuvion 3 prosenttiosuudet ja niiden muutokset edellisen tutkimuskerran jakaumaan on esitelty raportin lopussa liitetaulukossa 1.

Poliisin hallintorakenneuudistuksessa (PORA III) poliisilaitosten määrä väheni 1.1.2014 alkaen, joten korruptioon viittaavia rikosilmoituksia eri poliisilaitoksissa kuvaava taulukko 8 eroaa jonkin verran edellisen tutkimusraportin vastaavasta. Helsingin poliisilaitos on edelleen kärjessä korruptioon viittaavien rikosilmoitusten määrän perusteella. Seuraavaksi eniten korruptiotapauksia on käsitelty Lounais-Suomen, Itä-Uudenmaan ja Sisä-Suomen poliisilaitoksilla. Itä-Uudenmaan poliisilaitosta lukuun ottamatta edellä mainitut neljä laitosta edustavat myös asukasluvultaan suurimpia alueita (Sisäministeriö 2012). Edellisestä tutkimuksesta tilanne on muuttunut siten, että Helsingin osuus ei ole enää niin hallitseva ja erot eri laitosten kesken ovat pienempiä. Huomiota kiinnittää myös korruptioepäilyjen kasvu Itä-Uudellamaalla.

Taulukko 8. Poliisin käsittelemät korruptioon viittaavat rikosilmoitukset poliisilaitoksen tai -yksikön mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Helsingin poliisilaitos	68	13	-2
Lounais-Suomen poliisilaitos	66	13	0
Itä-Uudenmaan poliisilaitos	61	12	+5
Sisä-Suomen poliisilaitos	57	11	-1
Itä-Suomen poliisilaitos	49	9	-1
Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	47	9	+2
Oulun poliisilaitos	39	8	-4
Hämeen poliisilaitos	36	7	-1
Pohjanmaan poliisilaitos	32	6	-1
Kaakkois-Suomen poliisilaitos	25	5	+2
Lapin poliisilaitos	18	3	0
Keskusrikospoliisi	14	3	+1
Ahvenanmaan poliisilaitos	4	1	+1
Yhteensä	516	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Suuralueittain tarkastellen joka kolmas korruptioon viittaavista rikosilmoituksista on kirjattu Helsingin tai Uudenmaan alueella (liitetaulukko 6). Muualla Etelä-Suomessa vastaava osuus kohoaa viidennekseen, kuten myös Länsi-Suomessa sekä Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Manner-Suomen alueiden vertailussa Länsi-Suomessa oli molemmilla tutkimuskerroilla vähiten ilmoituksia väkilukuun suhteutettuna. Näin mitaten Helsinki ja Uusimaa sekä Etelä-Suomi ovat nyt kärjessä, kun edellisellä kerralla ilmoituksia suhteessa väkilukuun oli eniten Pohjois- ja Itä-Suomessa. Laskelma perustuu vuoden 2014 väkilukuun, sillä se oli viimeisin vuosi, johon tutkimusaineiston poiminta kohdistui (Tilastokeskus 2014b).

Rikosilmoituksiin sisältyy tietoa myös asioiden käsittelyn kestosta. Rikoksen ilmoitusviiveeksi on laskettu rikosepäilyn viimeisen tapahtumapäivän ja ilmoituspäivän erotus. Rikoksen ilmoitusviiveen ja aikajänteen hahmottamiseksi taulukossa 9 käytetään hyödyksi kvartiileja.¹³ Puolet kaikista ilmoituksista tehdään viimeistään vajaan kuukauden kuluttua viimeisestä tapahtumapäivästä. Näin ollen ilmoitusviiveen mediaani on 27 vuorokautta. Vastaava keskiarvo on kuitenkin noin kolme kuukautta, mikä johtunee yksittäisistä pitkistä ilmoitusviiveistä. Ilmoitusviivettä luonnehtii kohtalaisen suuri hajonta. Monet rikosepäilyt ilmoitetaan pian rikoksen tapahtuttua, mutta myös useiden kuukausien mittaisia viiveitä on runsaasti.

Taulukko 9. Poliisin käsittelemien korruptioon viittaavien rikosilmoitusten käsittelyaikoja ja muita aikamääriä kuvaavia tunnuslukuja 2011–2014

	Rikoksen ilmoitusviive, vrk ^a	Rikoksen aikajänne, vrk ^a
Keskiarvo	92	165
Vaihteluväli	0–982	0–1189
1. kvartiili	1	0
2. kvartiili (mediaani)	27	36
3. kvartiili	123	267

^a Luku nolla tarkoittaa tapahtumapäivänä ilmoitettuja rikoksia tai yhden päivän sisällä tapahtuneita rikoksia. Alle vuorokauden mittainen ajanjakso siis pyöristetään alaspäin.

Rikoksen aikajänne on rikosepäilyn ensimmäisen ja viimeisen tapahtumapäivän erotus. Aikajänteen keskiarvo on 165 vuorokautta ja pisin aikajänne yli kolme vuotta. Koska aikajänteet eroavat hyvin paljon toisistaan, selkeämmän kuvan tilanteesta antavat kvartiilit. Puolessa rikosepäilyistä aikajänne on hieman yli kuukauden (mediaani). Hajonta on kuitenkin suurempaa kuin rikosepäilyjen ilmoittamisessa.

¹³ Kvartiili on neljäs ilmoituksista, kun ne on asetettu suuruusjärjestykseen pienimmästä suurimpaan. Toisin sanoen 1. kvartiili sisältää 25 prosenttia, 2. kvartiili 50 prosenttia ja 3. kvartiili 75 prosenttia ilmoituksista kuvattuna lyhyimmästä kestoista alkaen.

4.3 Rikosnimikkeet korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa

Tässä luvussa tarkastellaan korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa esiintyviä rikosnimikkeitä. Sama nimike voi toistua moneen kertaan yhdessä ilmoituksessa, mikäli ilmoitus sisältää useita saman henkilön tekemiä samankaltaisia rikoksia, esimerkiksi useamman varkauden. Yksi nimike voi myös liittyä useaan epäiltyyn.

Aineistossa on 129 eri rikosnimikettä, jotka esiintyvät yhteensä 1 027 kertaa. Taulukko 10 kuvaa aineistossa vähintään kymmenen kertaa esiintyvien rikosnimikkeiden osuudet. Virkavelvollisuuden rikkominen, yrityssalaisuuden rikkominen ja luottamusaseman väärinkäyttö ovat vuosien 2007–2010 tapaan yleisimmät nimikkeet. Näistä rikoksista luottamusaseman väärinkäyttö on lisääntynyt ja virkasalaisuuden rikkominen vähentynyt. Tämä viittaa yritystoimintaan kytkeytyvien korruptiotapausten kasvuun. Virkasalaisuuden rikkomiset ja henkilörekisteririkokset ovat yli kaksinkertaistuneet edelliseen tutkimukseen nähden, mikä korostaa tietoon liittyvien tapausten merkitystä. Uusina nimikkeinä listalle ovat nousseet törkeä petos, kirjanpitorikos, törkeä velallisen epärehellisyys ja palvelusrikos. Nimikkeistä pois pudonneita taas ovat näpistys, maksuvälinepetos, törkeä kirjanpitorikos ja lievä kavallus.

Varkaus- ja kavallustyyppiset rikokset löytyivät tutkimusaineistoon lähinnä ”lahja*²⁷”-sanahauilla, kun esimerkiksi kaupan myyjä on kavaltanut lahjakortteja. Täten esimerkiksi tapaukset, joissa työntekijä varastaa kassasta ainoastaan rahaa, eivät välttämättä tule esiin kovin laajalti tässä tutkimuksessa. Eniten tilanteen kehityksestä kertookin tiedon väärinkäyttöön liittyvien rikosten nousu, sillä nämä löytyivät suoraan nimikehaulla. Velallisen epärehellisyyteen liittyvät rikokset löytyivät taas hyvin systemaattisesti ”lahjoi*²⁷”-hakusanalla, sillä ilmoitustekstissä oli usein maininta omaisuuden lahjoittamisesta pois.

Tutkimusaineiston kaksikymmentä yleisintä rikosnimikettä kattavat kolme neljäsosaa kaikista aineiston ilmoituksissa esiintyneistä nimikkeistä. Muu rikosnimike-kategoria sisältää sellaiset nimikkeet, jotka esiintyvät aineistossa alle kymmenen kertaa.¹⁴

---

¹⁴ Näitä rikosnimikkeitä ovat muun muassa törkeä kirjanpitorikos (9 kpl), rekisterimerkintärikos (8 kpl), laitos uhkaus (7 kpl), huumausainerikos (6 kpl), maksuvälinepetos (6 kpl), alkoholirikos (5 kpl), viestintäsalaisuuden loukkaus (4 kpl), kiristys (3 kpl), kilpailumenettelyrikos (2 kpl), tekijänoikeusrikos (2 kpl), tietomurto (2 kpl) ja järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen (1 kpl).

Taulukko 10. Poliisin käsittelemissä korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa vähintään kymmenen kertaa esiintyneet rikosnimikkeet 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Virkavelvollisuuden rikkominen	127	12	-3
Yrityssalaisuuden rikkominen	98	10	0
Luottamusaseman väärinkäyttö	95	9	+1
Varkaus	86	8	+2
Virkasalaisuuden rikkominen	54	5	+3
Kavallus	46	4	-2
Virka-aseman väärinkäyttäminen	31	3	-1
Henkilörekisteririkos	27	3	+2
Yrityssalaisuuden väärinkäyttö	24	2	0
Väärennys	22	2	0
Petos	21	2	0
Törkeä petos ^b	20	2	+2
Kirjanpitorikos ^b	19	2	+2
Kunnianloukkaus	19	2	+1
Muu tutkinta	18	2	0
Törkeä kavallus	18	2	-1
Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	12	1	-1
Törkeä velallisen epärehellisyys ^b	12	1	+1
Lahjuksen antaminen	10	1	-1
Palvelusrikos ^b	10	1	+1
Muu	258	25	-3
Yhteensä	1027	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

^b Rikosnimike ei ollut mukana edellisessä tutkimuksessa.

Kaikki rikosnimikkeet eivät ole oleellisia korruption kannalta. Esimerkiksi väärennys voi viitata asiakirjaan, jolla on pyritty saavuttamaan yksityistä etua ja tämä voi esiintyä esimerkiksi virkarikoksen tai luottamusaseman väärinkäytön yhteydessä. Nämä niin sanotut sivunimikkeet lähinnä kuvailevat korruptiotapahtuman tyyppiä.

Taulukko 11 kuvaa eri rikosnimikkeiden lukumääriä ilmoitusta kohden. Lähes joka toisessa ilmoituksessa on vain yksi rikosnimike. Kahta nimikettä on 28 prosentissa ja kolmea nimikettä 16 prosentissa ilmoituksista. Tapaukset, joissa ei ole yhtään rikosnimikettä, ovat lähinnä sekalaisilmoituksina kirjattuja ”muu tutkinta”-juttuja. Kaikki osuudet ovat muuttuneet korkeintaan yhden prosenttiyksikön verran edellisestä tutkimuskerrasta.

Taulukko 11. Poliisin käsittelemät korruptioon viittaavat rikosilmoitukset rikosnimikkeiden lukumäärän mukaan 2011–2014

lkm	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
0 ^b	19	4	0
1	235	46	+1
2	145	28	0
3	85	16	-1
4	27	5	0
5	4	1	0
8	1	0	0
Yhteensä	516	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

^b Nolla nimikettä sisältävät ilmoitukset ovat lähinnä S-ilmoituksia, jotka on kirjattu ”muu tutkinta”-nimikkeellä.

Rikosnimikkeiden lukumäärät tutkimusaineistossa eivät kuvaa niiden esiintymistiheyttä ilmoituksittain, sillä yhdessä ilmoituksessa voi olla useita rikosnimikkeitä. Tämän vuoksi taulukossa 12 luokitellaan rikosnimikkeet vielä sen mukaan, kuinka monessa rikosilmoituksessa niitä esiintyy. Lähes joka neljännessä ilmoituksessa on rikosnimikkeenä ainakin kerran virkavelvollisuuden rikkominen. Yrityssalaisuuden rikkominen ja luottamusaseman väärinkäyttö ovat nimikkeinä lähes joka viidennessä ilmoituksessa. Nämä nimikkeet kattavat siten suuremman osan ilmoituksista kuin taulukosta 10 voisi päätellä.

Toinen huomion arvoinen seikka on varkaus-rikosnimikkeen esiintyvyys. Varkaus on nimikkeenä 33 ilmoituksessa ja yhteensä peräti 86 kertaa, koska yksi iso tapauskokonaisuus sisälsi 48 varkautta. Virkavelvollisuuden rikkomisia ja varkauksia lukuun ottamatta muita rikosnimikkeitä esiintyy rikosilmoituksissa pääasiassa vain kerran tai kahdesti. Täten korruptioon viittaavat rikosilmoitukset koskevat pääasiassa yhden henkilön yksittäisiä rikostapauksia, joihin liittyy yleensä korkeintaan muutamia rikosnimikkeitä.

Taulukko 12. Rikosnimikkeiden ”peittävyys” poliisin käsittelemässä korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa 2011–2014^a

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^b
Virkavelvollisuuden rikkominen	117	23	-4
Yrityssalaisuuden rikkominen	98	19	0
Luottamusaseman väärinkäyttö	95	18	+4
Virkasalaisuuden rikkominen	52	10	+5
Kavallus	44	9	-1
Varkaus	33	6	-5
Virka-aseman väärinkäyttäminen	31	6	-2
Henkilörekisteririkos	26	5	+3
Yrityssalaisuuden väärinkäyttö	24	5	+1
Tutkinta liiketoimintakiellon määräämiseksi	23	4	+1
Väärennys	22	4	+1
Petos	20	4	0
Kirjanpitorikos	19	4	+3
Törkeä petos	19	4	+3
Kunnianloukkaus	18	3	+1
Muu tutkinta	18	3	0
Törkeä kavallus	18	3	-2
Törkeä velallisen epärehellisyys	12	2	0
Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	11	2	-1
Lahjuksen antaminen	10	2	-2

^a Peittävyydellä tarkoitetaan tässä sitä, kuinka monessa rikosilmoituksessa (n=516) kyseinen rikosnimike esiintyy.

^b Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Rikosnimikkeiden tarkastelua jatketaan vielä kuvaamalla sitä, millaisia rikoksia esiintyy samoissa ilmoituksissa. Taulukossa 13 ensimmäisenä ovat lahjusrikosnimikkeet, sitten virkarikosnimikkeet kolmena erilaisena yhdistelmänä ja lopuksi petos- ja kavallustyyppiset rikokset sekä elinkeinorikokset (ks. tarkemmin liite 4: rikosnimikkeiden luokittelu).

Rikosilmoituksista vain neljässä prosentissa on pelkkä lahjusrikosnimike. Lähes yhtä usein lahjusrikos esiintyy yhdessä jonkin muun rikosnimikkeen kanssa.

Tutkimusaineiston rikosilmoituksista 38 prosenttia sisältää jonkin virka- tai palvelusrikosnimikkeen. Näissä kaikissa on siten epäiltynä ainakin yksi julkisen sektorin osapuoli¹⁵. Pelkkiä virka- tai palvelusrikosnimikkeitä sisältäviä ilmoituksia on 17 prosenttia. Virka- tai palvelusrikosnimikkeet yhdistettyinä petos- ja kavallustyyppisiin rikoksiin tai muihin rikosnimikkeisiin (esim. henkilörekisteririkos tai kunnianloukkaus) ovat tätä harvinaisempia. Edelliseen tutkimukseen verrattuna näiden rikosten rakenne on muuttunut siten, että virka- ja palvelusrikosten yhteydessä petos- ja kavallustyyppisten rikosten osuus on vähentynyt ja muiden rikosnimikkeiden osuus on kasvanut. Tähän on ilmeisesti vaikuttanut henkilötietojen katseluun liittyvien rikosepäilyjen kasvu.

Lahjusrikokset pois lukien yksityiseen sektoriin kohdistuvia rikosilmoituksia on puolessa tutkituista tapauksista. Niihin sisältyviä rikosnimikkeitä ovat muun muassa petos, kavallus, varkaus ja luottamusaseman väärinkäyttö sekä muut samantyyppiset tapaukset, kuten näpistyksen tapaukset. Tapauksiin ei kovin usein liity muita nimikkeitä lukuun ottamatta huumausainerikoksia ja väärennyksiä.

Lahjusrikosnimikkeiden ulkopuolelle jääviä elinkeinorikosilmoituksia on runsas viidennes aineistosta. Näihin sisältyviä rikoksia ovat yleisimmin yrityssalaisuuden rikkominen ja toisinaan myös yrityssalaisuuden väärinkäyttö. Yrityssalaisuuden rikkomisen yritys esiintyy tutkimusaineistossa ainoastaan kahdesti ja yritysvakoilu kerran.¹⁶

---

15 Virkarikosnimikkeitä voi esiintyä myös tapauksissa, joissa poliisi ei ole merkinnyt ketään henkilöä epäilyksi. Näin on voinut tapahtua esimerkiksi rikoksissa, jotka ovat jääneet ratkaisematta.

16 Korkein oikeus antoi eräässä yrityssalaisuusasiassa ennakkopäätöksen keväällä 2013. Päätöksessä oli kyse siitä, että työsuhteen päättyessä yrityssalaisuuksien kopioimista omille tallennuslaitteille ei voitu pitää yritysvakoiluna, sillä henkilöillä oli oikeus päästä tietoihin käsiksi. Täten tuomio annettiin yrityssalaisuuden rikkomisen yrityksestä (KKO 2013).

Taulukko 13. Poliisin käsittelemät korruptioon viittaavat rikosilmoitukset rikoksen tyyppin mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Pelkkä lahjusrikosnimike	22	4	+1
Lahjusrikosnimike ja muu rikosnimike	13	3	0
Virka-/palvelusrikosnimike (ei lahjusrikosnimike)	89	17	-3
Virka-/palvelusrikosnimike ja petos/kavallus/varkaus	40	8	-5
Virka-/palvelusrikosnimike ja muu rikosnimike	69	13	+6
Petos, kavallus, varkaus tai luottamusaseman väärinkäyttö	143	28	+2
Elinkeinorikosnimike (ei lahjusrikosnimike)	109	21	0
Muu yhdistelmä	14	3	+1
Muu tutkinta	17	3	0
Yhteensä	516	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Rikosnimikkeiden tarkastelussa on nähtävissä tietojen väärinkäytön hieman kasvava trendi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Julkisella puolella kyse on lähinnä viranhaltijan tekemistä toimenkuvaan liittymättömistä hauista tietojärjestelmiin, kun taas yksityisellä puolella pyritään käyttämään yrityssalaisuuden piirissä olevaa tietoa omassa toiminnassa tai vahingoittamaan jonkin kilpailevan yrityksen toimintaa. Erot edelliseen tutkimukseen eivät kuitenkaan ole kovin suuria.

Petos-, kavallus- ja varkaustyypisten rikosepäilyjen tarkastelussa on huomion arvoista, että yritykset ilmoittavat harvoin tapauksista poliisille ja syynä tähän on yleensä teon vähäisyys (Sisäministeriö 2013). Lisäksi tiedot näytöstä ja tekijästä vaikuttavat siihen, ryhtyykö yritys rikosprosessiin. Yrityksissä on siten piilorikollisuutta, joka ei tule poliisin tietoon ja jää samalla pois rekisteritutkimuksen aineistosta.

4.4 Epäillyt henkilöt korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa

Kuvion 4 mukaan korruptioon viittaaviin rikoksiin epäillyistä 461 henkilöstä kaksi kolmasosaa on miehiä ja kolmannes naisia.¹⁷ Naisten osuus on hieman kasvanut edellisestä tutkimuksesta.

Ikäryhmittäin tarkastellen kolme neljästä epäillystä on iältään 30–59 vuotta ja iän mediaani on 43 vuotta. Ikärakenne on muuttunut edellisestä kerrasta siten, että erityisesti 30–39-vuotiaiden osuus on lisääntynyt, kun taas alle 30-vuotiaiden ja 40–49-vuotiaiden osuus on supistunut. Muut luokat ovat pysyneet lähes ennallaan ja yli 60-vuotiaita on edelleen vähiten, noin kymmenesosa epäillyistä.

Kansalaisuuden mukaan epäillyistä on suomalaisia 93 prosenttia, virolaisia kolme prosenttia, venäläisiä yksi prosentti ja loppuosa muiden maiden kansalaisia. Ainoa muutos edelliseen tutkimukseen on, että tuolloin venäläisten ja virolaisten suhde oli toisin päin. Ulkomaalaisten epäiltyjen rikokset ovat pääasiassa elinkeinorikoksia sekä petos- ja kavallustyyppisiä rikoksia, mutta myös katukorruptiotapauksia. Mikään tietty rikostyyppi ei selkeästi erotu joukosta.

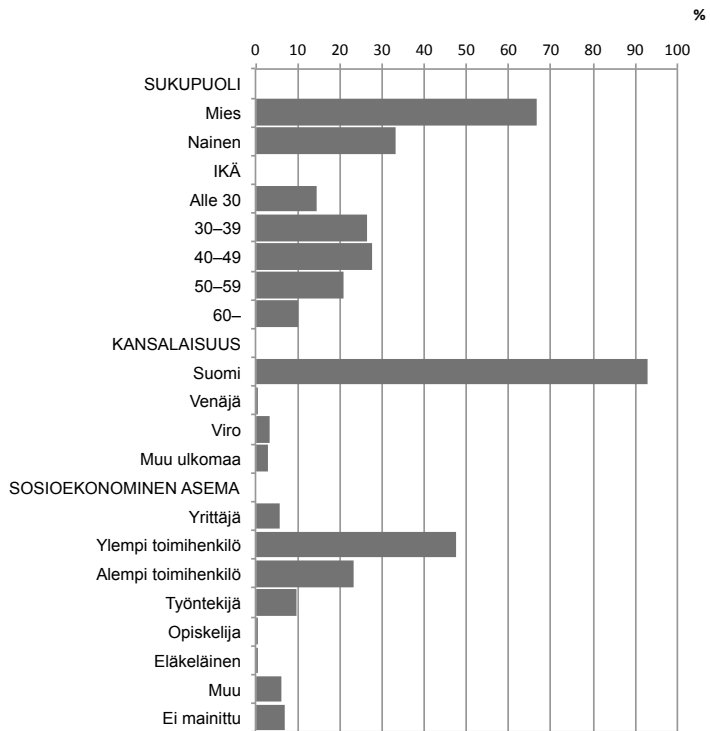
Sosioekonomisen aseman perusteella lähes puolet epäillyistä on ylempiä toimihenkilöitä ja vajaa neljännes alempia toimihenkilöitä. Ylempien toimihenkilöiden osuus lisääntyi jyrkästi, kun taas alempien toimihenkilöiden osuus väheni. Yrittäjien osuus supistui viidenneksestä kuuteen prosenttiin. Muiden kuviossa 4 mainittujen sosioekonomisten ryhmien edustajien osuus jää pieneksi, kuten edellisessäkin tutkimuksessa.

Edellisessä korruptiorikollisuuden seurantaraportissa todettiin, että korruptioon viittaavista rikoksista epäillyt henkilöt ovat enimmäkseen työssäkäyviä henkilöitä. Lisäksi ylempillä toimihenkilöillä ja yrittäjillä arvioitiin olevan keskimääräistä enemmän valtaa. Nykyisen tutkimuksen aineistosta nousi varsin usein esille se, että epäillyllä oli valtaa suorittaa tietyt toimenpiteet ilman suurempaa valvontaa. Eriyisesti tiedon väärinkäytössä oli lähinnä kopioitu tarvittavat tiedot itselle suoraan työkoneelta.

Koska ylempien toimihenkilöiden osuus epäillyistä on kaksinkertaistunut, tarkasteltiin korruptiorikostyyppejä lähemmin sosioekonomisen aseman mukaan (liitetaulukko 7). Ylempien toimihenkilöiden osuus kaikista epäillyistä on vajaa puolet. Tätä osuutta kohotti erityisesti tiedon väärinkäyttö taloudellisiin motiivein. Näistä teoista 69 prosenttia oli ylempien toimihenkilöiden tekemiä. Ylemmät toimihenkilöt olivat selvästi yliedustettuina myös toimivallan ylitystä ja tiedon pimitystä päätöksenteossa koskeissa tapauksissa, mutta niissä tapausten kokonaismäärä jäi selvästi pienemmäksi. Ylempien toimihenkilöiden osuus epäillyistä on suurin kaikissa muissa rikostyypeissä paitsi virkatiedon paljastamisessa sekä tapauksissa, joissa asiakkaan omaisuutta epäiltiin kadonneen. Näissä epäily kohdistuu useimmiten alempaan toimihenkilöön. Esimerkiksi jälkimmäisessä rikostyyppissä on tavanomaista, että asiakkaan kanssa on suoraan tekemisissä työntekijä tai alempi toimihenkilö, kun kyse on esimerkiksi poliisin virantoimituksesta tai vanhuspalvelusta.

---

¹⁷ Kuvion 4 prosentiosuudet ja niiden muutokset edellisen tutkimuskerran jakaumaan on esitelty raportin lopussa liitetaulukossa 2.

Kuvio 4. Epäiltyjen henkilöiden jakautuminen poliisiin käsittelemässä korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014 (n=461)

Kaiken kaikkiaan edellä tehtyjen havaintojen perusteella poliisin tietoon tulleessa korruptiorikollisuudessa näkyvät yleisesti tunnetut talousrikollisuuden piirteet. Kun verrataan korruptioon viittaavista rikoksista epäiltyjen henkilöiden ominaispiirteitä Suomen väestörakenteeseen, ovat yliedustettuina miehet, ylemmät toimihenkilöt sekä ikäluokat 30–39 ja 40–49 (Tilastokeskus 2013; Tilastokeskus 2014a). Lisäksi ylempien toimihenkilöiden kasvanut osuus epäillyistä viittaa siihen, että korruptiiviset teot keskittyvät entistä enemmän organisaatioiden johto- ja asiantuntijatehtävissä toimiviin.

4.5 Muut korruptioepäilyt – kuvailevan osan analyysi

Tutkimuksen varsinaisen aineiston lisäksi poimittiin niin sanottu kuvaileva osa laajemman sanahaun avulla (n=1 825). Tarkoituksena oli kartoittaa, minkälaisia ilmoituksia jäi varsinaisen tutkimusaineiston (n=516) ulkopuolelle. Hakusanoina käytettiin samoja neljään eri hakuteemaan liittyviä sanoja kuin edellisessä tutkimuksessa. Teemat olivat hankinnat, vaalirahoitus, tyypilliset korruptioon liittyvät termit sekä kaavoitus ja rakennusluvut (liite 3). Hakutuloksina saadut ilmoitukset luettiin läpi kerran ja tässä luvussa käsitellään niistä löytyneitä korruptioon viittaavia tapauksia.

Edellisen tutkimuskerran tapaan ilmoituksista nousi esiin lukuisia tapauksia, joissa asunto-osakeyhtiöiden osakkaat epäilivät hallituksen tai isännöitsijän toimia yhteisten remonttien kustannusten osalta. Epäiltiin muun muassa, että tarjouskilpailua ei ollut järjestetty, oli käytetty jonkun tuttavaa remontin tekijänä tai kaikkia remonttiin osoitettuja rahoja ei ollut käytetty. Tällaiset ilmoitukset tehtiin siinä vaiheessa, kun remontti oli jo toteutettu ja aikaa oli kulunut sen verran, että tapauksen tutkiminen oli hankalaa. Kavalluksen tyyppisissä tapauksissa on helpompi saada näyttöä kuin kilpailutukseen liittyvissä epäselvyyksissä. Eräässä tapauksessa taloyhtiön remontti annettiin suoritettavaksi yhtiön hallituksen jäsenen perheenjäsenen yritykselle. Myöhemmin epäiltiin, että kilpailevat tarjoukset olisivat tekaistuja. Tapauksista ei kuitenkaan lähetetty syyteharkintaan.

Ilmoitusten joukossa oli myös lukuisia tapauksia, joissa epäiltiin poliisin, tuomarin tai jonkin muun viranomaisen jääviyttä. Nämä tapaukset olivat pääasiassa sekalaisilmoituksia, jotka eivät nousseet esiin virkarikosilmoituksina varsinaisessa tutkimusaineistossa. Lisäksi oli useita yrityssalaisuuden rikkomisia, jotka olivat myös varsinaisessa aineistossa. Sen sijaan yksi merkittävä tapaus, jossa entinen työntekijä urkki entisen työnantajansa tekemiä urakkatarjouksia tekemällä järjestelmiin tietomurron, sisälsi vain tietomurto-rikosnimikkeen. Toisessa samankaltaisessa tapauksessa entinen toimitusjohtaja murtautui yrityksen sähköposteihin urkkiakseen asiakkaille tehtyjä tarjouksia. Tässä nimikkeinä olivat tietomurron lisäksi viestintäsalaisuuden loukkaus, vahingonteko ja yritysvakoilu, joista mikään ei ollut mukana varsinaisen aineiston hakuehdoissa. Tässä kohtaa jäi epäselväksi kuinka pitkälle tekijän aikaisempi asema mahdollisti teon toteuttamisen. Näin ollen kyseessä on jo rajatapaus, kun otetaan huomioon korruption määritelmä ja aineiston tapausten luokittelu tässä tutkimuksessa.

Kuvailevan osan hakuun nousi myös toistakymmentä suurehkoa kavallusta, joihin ei liittynyt virkarikosta tai luottamusaseman väärinkäyttöä ja jotka eivät siten olleet varsinaisessa aineistossa. Nämä kavallukset olivat työntekijöiden tai toimihenkilöiden tekemiä ja suuruudeltaan pääasiassa muutamasta tuhannesta kymmeneen tuhansiin euroihin. Yhdessä tapauksessa epäiltiin työntekijän laittaneen toimistotilojen hälytykset pois päältä, kun kassakaapeista oli kadonnut jopa 100 000 euroa. Lisäksi eräässä tapauksessa työntekijä oli maksattanut työnantajalla omia laskujaan 300 000 euron edestä. Aikaisemmassa tutkimuksessa todettiin, että kavallustyyppisiä rikoksia on aivan liian paljon, jotta niiden osuutta korruptioon viittaavista rikoksista voitaisiin tarkastella tämänkaltaisen tutkimuksen puitteissa. Tällaisista tapauksista voi kuitenkin näiden esimerkkien perusteella löytyä varsin suuria kavallettuja summia.

Korruptio-sana mainittiin kuvailevan osan ilmoituksissa parikymmentä kertaa, joissakin useita kertoja. Nämä ilmoitukset olivat yksityishenkilöiden tekemiä ja niissä epäiltiin usein jotakin nimetöntä tahoa korruptiosta. Konkreettisia esimerkkejä ei juuri näissä ilmoituksissa ollut. Tälläkin kerralla kuvailevassa osassa oli lukuisia turvapaikkatutkintaa koskevia ilmoituksia, mutta korruptioon viittaavat teot liittyivät lähtömaahan, jossa jokin vaikutusvaltainen henkilö oli aiheuttanut hakijalle ilmoituksen mukaan ongelmia. Edellisessä tutkimuksessa oli myös kunnianloukkausilmoituksia, joissa henkilö epäili hänen kunniaansa loukatun julkisuudessa esitetyillä korruptioväitteillä. Tällaisia tapauksia ei kuitenkaan nyt löytynyt. Kaikkein yleisimmät rikosnimikkeet olivat pahoinpitely (n=140), petos (n=109) ja virkavelvollisuuden rikkominen (n=88). Kahteen ensimmäiseen nimikkeeseen ei juuri liittynyt korruptiivisia piirteitä vaan tapaukset olivat yksityishenkilöiden välisiä.

Korruptiorikollisuuden seurantamenetelmän ulkopuolelle jää siis lähinnä kilpailutuksiin liittyviä epäselvyyksiä, jotka on kirjattu nimikkeellä ”muu tutkinta” sekä kavalluksia, joihin ei liity virkarikosta tai luottamusaseman väärinkäyttöä. Oman lisänsä tuovat vielä entisten työntekijöiden tekemät kavallustyyppiset rikokset tai tietojen urkkimiset, mutta nämä ovat rajatapauksia. Rikosnimikehaualla löytyy helpommin tekoja, joista epäillään julkisessa virassa olevaa henkilöä. Yksityisen sektorin korruptiotapaukset ovat sitä vaikeammin eroteltavissa, mitä alempi sosioekonominen asema epäillyllä on tai mitä kauemmin itse tapahtumasta on kulunut aikaa.

5 LAHJUSRIKOSILMOITUSTEN ERILLISTARKASTELUA

5.1 Yleiskuva lahjusrikosilmoituksista

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimusaineiston lahjusrikosepäilyjä rikosilmoituksittain (n=35). Ilmoitukset käydään läpi rikosten ominaispiirteiden, rikosnimikkeiden ja muiden tekijöiden osalta samaan tapaan kuin kaikki korruptioepäilyt luvussa 4. Lopuksi esitellään vielä kaikki lahjusrikosepäilyt tiiviinä tapauskuvauksina.

Lahjusrikosepäilyjen ominaispiirteet eroavat suhteellisen paljon edellisestä tutkimuksesta, mitä voi tosin selittää tapausten pienestä lukumäärästä johtuva satunnainen vaihtelu. Kuvion 5 mukaan ilmoittaja on noin 30 prosentissa tapauksista asiaan välillisesti osallisena ollut henkilö (esim. työnantajan edustaja) ja lähes yhtä usein suoraan osallisena ollut henkilö. Ulkopuolisten ilmoittajien osuus jää hieman näitä pienemmäksi. Vuosina 2007–2010 tapauksessa mukana ollut henkilö oli ilmoittajana yli puolessa tapauksista.¹⁸

Vastavuoroisuus toteutuu hieman yli puolessa tapauksista eli lahjusta oli tarjottu tai pyydetty ja se oli myös annettu tai otettu vastaan. Edellisellä kerralla näin tapahtui alle kolmanneksessa ilmoituksista. Ilmoittajan ja vastavuoroisuuden muuttuneet osuudet tukevat toisiaan, sillä lahjuksen vastaanottamisesta ilmoittaa todennäköisesti joku muu kuin tapahtumasta hyötynyt henkilö.

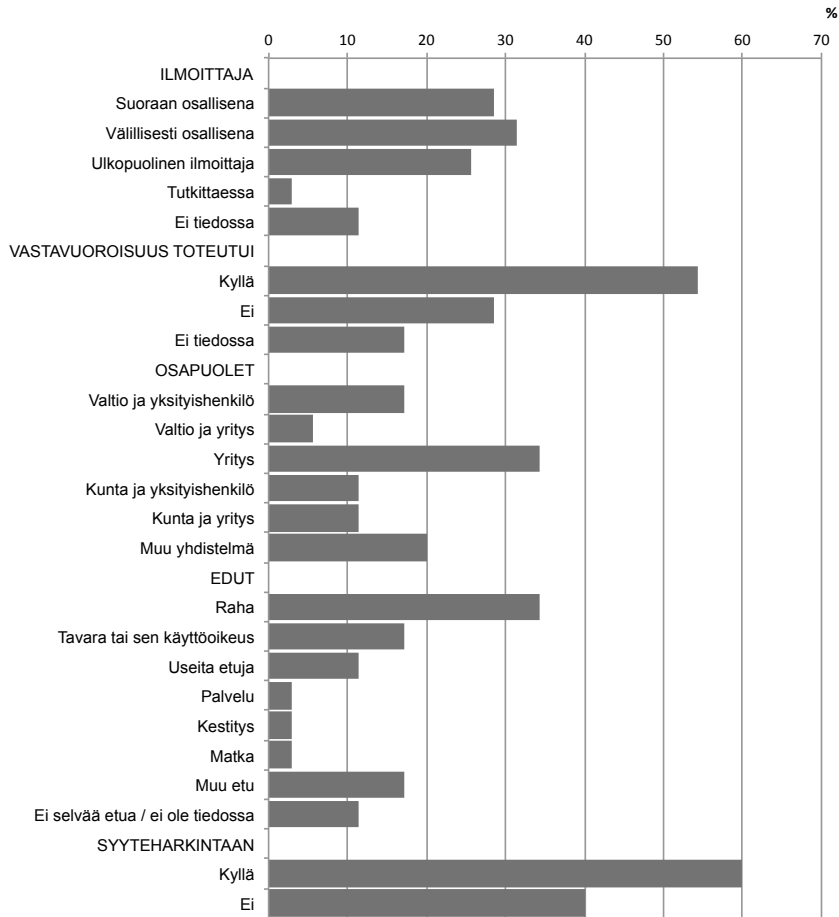
Lahjonnan osapuolten rakenne on muuttunut jonkin verran. Yrityksen sisäisiä tai yritysten välisiä lahjontaepäilyjä on eniten, noin kolmannes kaikista tapauksista. Toiseksi suurin ryhmä koostuu ”muu yhdistelmä” -luokkaan sijoittuvista tapauksista ja kolmanneksi suurin ryhmä valtion ja yksityishenkilön välisistä tapauksista. Tätä harvinaisempia ovat tapaukset, joissa kunta on lahjontaepäilyn kohteena yrityksen kanssa ja kunta tai valtio yksityishenkilön kanssa. Edelliseen kertaan verrattuna huomiota kiinnittää erityisesti yritysten sisäisten ja niiden välisten tapausten kasvu.

Raha on lahjusrikoksissa yleisin tarjottu tai pyydetty etu, kuten oli myös vuosina 2007–2010. Näiden tapausten osuus on kuitenkin vähentynyt kahdesta kolmasosasta kolmannekseen. Rahan jälkeen seuraavaksi yleisimpiä etuja ovat tavara tai sen käyttöoikeus sekä ”muu etu” -luokkaan sijoittuvat etuudet vajaan viidenneksen osuuksilla. Molempien osuus on kasvanut edellisestä kerrasta. Runtas kymmenesosa tapauksista sisältää samanaikaisesti useita tarjottuja etuja. Palvelu, kestitys ja matka ovat harvinaisia lahjonnan muotoja.

Lahjusrikosilmoituksista lähetettiin syyteharkintaan 60 prosenttia, mikä on hieman vähemmän kuin edellisessä tutkimuksessa. Ainoastaan syyteharkintaan edenneisiin lahjusrikosilmoituksiin oli merkitty epäilty tai epäiltyjä henkilöitä. Syyteharkintaan toimitetuissa 17 lahjusrikosilmoituksessa oli yhteensä 32 epäiltyä.

---

¹⁸ Kuvion 5 prosenttiosuudet ja niiden muutokset edellisen tutkimuskerran jakaumaan on esitelty raportin lopussa liitetaulukossa 3.

Kuvio 5. Eräitä perustietoja poliisin käsittelemistä lajusrikosilmoituksista 2011–2014 (n=35)

Kun tarkastellaan lajusrikosilmoitusten määrää poliisilaitoksittain taulukossa 14, kärjessä on Kaakkois-Suomen poliisilaitos kuudella ilmoituksella ja seuraavina ovat Itä-Uusimaa ja Sisä-Suomi. Näistä kahden ensimmäisen osuus on kasvanut. Ilmoitusten määrän muutokset ovat kohtalaisen pieniä, kun otetaan huomioon lajusrikosilmoitusten vähäinen yhteismäärä. Kaiken kaikkiaan lajusrikosilmoitukset jakautuvat varsin hajanaisesti ympäri maata.

Taulukko 14. Lahjusrikosilmoitukset poliisilaitoksen tai -yksikön mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Kaakkois-Suomen poliisilaitos	6	17	+7
Itä-Uudenmaan poliisilaitos	5	14	+11
Sisä-Suomen poliisilaitos	5	14	0
Helsingin poliisilaitos	4	11	-9
Keskusrikospoliisi	3	9	-2
Pohjanmaan poliisilaitos	3	9	-2
Itä-Suomen poliisilaitos	3	9	+2
Lapin poliisilaitos	2	6	+6
Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	1	3	-1
Hämeen poliisilaitos	1	3	+3
Lounais-Suomen poliisilaitos	1	3	-7
Oulun poliisilaitos	1	3	-7
Yhteensä	35	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Taulukko 15 kuvaa lahjusrikosepäilyjen ilmoitusviivettä rikostapahtumasta rikoksen ilmoittamiseen ja aikajännettä rikoksen käynnistymisestä sen päättymiseen. Puolet ilmoituksista oli tehty 17 vuorokauden sisällä rikoksen tapahtumisesta (mediaani). Keskiarvoksi muodostui 62 vuorokautta, mikä on yli kolminkertainen mediaaniin verrattuna. Tämä johtuu pitkistä ilmoitusviiveistä yksittäistapauksissa. Ilmoitusviive on hieman kasvanut verrattuna edelliseen tutkimukseen.

Taulukko 15. Poliisin käsittelemien lahjusrikosilmoitusten käsittelyaikoja ja muita aikamääriä kuvaavia tunnuslukuja 2011–2014

	Rikoksen ilmoitusviive, vrk ^a	Rikoksen aikajänne, vrk ^a
Keskiarvo	62	50
Vaihteluväli	0–452	0–538
1. kvartiili	0	0
2. kvartiili (mediaani)	17	0
3. kvartiili	60	60

^a Luku nolla tarkoittaa tapahtumapäivänä ilmoitettuja rikoksia tai yhden päivän sisällä tapahtuneita rikoksia. Alle vuorokauden mittainen ajanjakso siis pyöristetään alaspäin.

Lahjusrikoksen aikajänne on lyhyt verrattuna kaikkiin korruptioepäilyihin. Ilmoituksista 60 prosentissa rikos oli tapahtunut ja ilmoitettu saman vuorokauden aikana. Neljänneksessä ilmoituksista rikoksen aikajänne on yli kaksi kuukautta. Ilmoitusviiveen tavoin myös rikoksen aikajänne on keskimäärin hieman pidempi kuin edellisellä seurantajaksolla.

Toisaalta kaikkiin korruptiorikoksiin verrattuna lahjusrikoksista ilmoitetaan nopeammin ja rikostapahtuman kesto on lyhyempi. Tämä viittaa siihen, että lahjusrikostapaukset ovat ainakin keskimäärin selväpiirteisempiä ja siksi tutkinnan näkökulmasta helpompia kuin muut korruptiotapaukset.

5.2 Rikosnimikkeet lahjusrikosilmoituksissa

Tutkimusaineiston lahjusrikosilmoitukset sisältävät 31 rikosnimikettä yhteensä 70 kertaa (taulukko 16). Nimikkeiden joukossa on yhteensä 12 lahjusrikosnimikettä, joista yleisin on edellisen tutkimuksen tapaan lahjuksen antaminen. Lahjuksen antamisten määrä lähes puolittui vuosista 2007–2010. Samanaikaisesti muiden lahjusrikosnimikkeiden osuus lisääntyi. Esimerkiksi vaalilahjontaa ja elinkeinotoiminnan lahjusrikoksia on nyt mukana runsaasti. Lahjusrikosten liittämisrikoksissa kiinnittää huomiota erityisesti törkeiden rattijuopumusten väheneminen.

Edellisen tutkimuksen aineistossa ei ollut lainkaan seuraaviin lahjusrikoksiin liittyviä tapauksia: lahjuksen ottaminen kansanedustajana, törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa tai avunanto tähän, törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, törkeä lahjuksen antaminen ja törkeä lahjuksen ottaminen. Törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa ja törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa tulivat rikoslakiin vasta vuonna 2011.

Taulukko 16. Poliisin käsittelemissä lahjusrikosilmoituksissa esiintyneet rikosnimikkeet 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Lahjuksen antaminen	10	14	-14
Vaalilahjonta	8	11	+9
Lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa	6	9	+4
Lahjuksen ottaminen	5	7	-2
Alkoholirikos ^b	4	6	+6
Lahjominen elinkeinotoiminnassa	4	6	+1
Lahjusrikkomus	3	4	-2
Luottamusaseman väärinkäyttö ^b	3	4	+4
Lahjuksen ottaminen kansanedustajana ^b	2	3	+3

jatkuu...

jatkuu...

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Lievä veropetos	2	3	+3
Törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa ^c	2	3	+3
Yrityssalaisuuden rikkominen	2	3	+1
Lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa (ml. avunanto) ^b	1	1	+1
Kiristys ^b	1	1	+1
Kunnianloukkaus	1	1	-1
Lievä pahoinpitely ^b	1	1	+1
Liiketoimintakiellon rikkominen ^b	1	1	+1
Niskoittelu poliisia vastaan ^b	1	1	+1
Pahoinpitely ^b	1	1	+1
Päätoimittajarikkomus ^b	1	1	+1
Rekisterimerkintärikos ^b	1	1	+1
Rikoksentehtäjän suojeleminen ^b	1	1	+1
Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	1	1	-1
Törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa ^c	1	1	+1
Törkeä lahjuksen antaminen ^b	1	1	+1
Törkeä lahjuksen ottaminen ^b	1	1	+1
Törkeä rattijuopumus	1	1	-8
Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen ^b	1	1	+1
Törkeän petoksen yrity ^s ^b	1	1	+1
Virka-aseman väärinkäyttäminen	1	1	-2
Virkavelvollisuuden rikkominen	1	1	-2
Yhteensä	70	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

^b Rikosnimike ei ollut mukana edellisessä tutkimuksessa, koska tapauksia ei ollut.

^c Rikosnimike ei ollut mukana edellisessä tutkimuksessa, koska se tuli lakiin vasta vuonna 2011.

Taulukko 17 kuvaa sitä, missä yhteyksissä lahjusrikosnimikkeet esiintyvät tutkimusaineistossa. Edelliseen tutkimukseen verrattuna entistä suuremmassa osassa ilmoituksia on pelkkä lahjusrikosnimike. Liikenne rikkomuksiin liittyviä lahjusrikosepäilyjä oli vain yksi, kun edellisessä tutkimuksessa niitä oli kahdeksan. Tämä viittaa niin sanotun katukorruption vähenemiseen tilanteissa, joissa esimerkiksi poliisille tarjotaan rahaa liikennevalvonnan yhteydessä sakkojen antamatta jättämisestä.

Taulukko 17. Poliisin käsittelemät lahjusrikosilmoitukset rikoksen tyyhin mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
Pelkkä lahjusrikosnimike	23	66	+21
Lahjusrikosnimike ja muu rikosnimike	5	14	+11
Lahjusrikos- ja elinkeinorikosnimike	3	9	+6
Lahjusrikosnimike ja petos-/kavallusnimike	2	6	-1
Lahjusrikos- ja liikenne rikkomus- / liikenne rikosnimike	1	3	-25
Lahjusrikos- ja virkarikosnimike	1	3	-11
Yhteensä	35	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Taulukon 18 perusteella lahjusrikosepäilyistä kaksi kolmasosaa sisälsi vain yhden rikosnimikkeen, kun edellisessä tutkimuksessa tällaisia tapauksia oli vain kolmannes. Usean rikosnimikkeen tapauksissa oli kyseessä esimerkiksi lahjuksen ottajan vastuullinen asema, mikä on tutkittu yleensä virkarikoksena tai luottamusaseman väärinkäyttönä. Alkoholirikosnimikkeitä oli lähinnä vaalilahjontatapauksissa, kun lahjontaa yritettiin alkoholin avulla.

Taulukko 18. Poliisin käsittelemät lahjusrikosilmoitukset rikosten lukumäärän mukaan 2011–2014

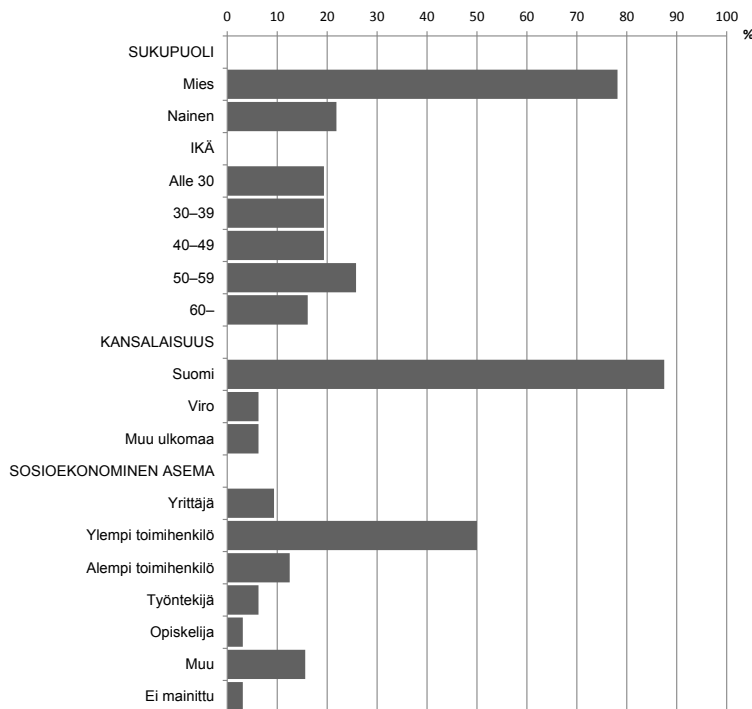
lkm	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
1	23	66	+32
2	4	11	-10
3	3	9	-22
4	4	11	-3
8	1	3	+3
Yhteensä	35	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Kaikista korruptiorikosepäilyistä puolessa on enemmän kuin yksi rikosnimike mutta lahjusrikosilmoituksista tällaisia on vain kolmannes. Lahjusrikokset eivät siten näytä olevan niin laaja-alaisia ja monimutkaisia kuin muut korruptiotapaukset. Lisäksi näissä rikosepäilyissä on entistä useammin vain pelkkä lahjusrikosnimike, kuten edellä todettiin.

5.3 Epäillyt henkilöt lahjusrikosilmoituksissa

Tutkimusaineiston 35 lahjusrikosilmoituksesta 17 sisälsi yhden tai useamman epäillyn ja yhteensä epäiltyjä oli 32. Kuvion 6 tiedot epäillyistä henkilöistä on saatu pääosin suoraan poliisiasian tietojärjestelmästä, mutta sosioekonominen asema on päätelty tietojärjestelmässä olleen ammattitiedon ja rikosilmoitusten selitysosan perusteella, kuten tehtiin myös kaikkien tutkittujen korruptioepäiltyjen kohdalla kuviossa 4.¹⁹

Kuvio 6. Epäiltyjen henkilöiden jakautuminen poliisin käsittelemissä lahjusrikosilmoituksissa eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014 (n=32)

¹⁹ Kuvion 6 prosenttiosuudet ja niiden muutokset edellisen tutkimuskerran jakaumaan on esitelty raportin lopussa liitetaulukossa 4.

Lahjusrikoksesta epäillyistä henkilöistä neljä viidesosaa on miehiä ja viidennes naisia. Naisten osuus lisääntyi selvästi edellisestä tutkimuksesta. Epäiltyjen ikäjakauma on hyvin tasainen. Eniten lahjusrikoksesta epäiltyjä on ikäluokassa 50–59-vuotiaat ja vähiten tätä vanhempien ryhmässä. Epäiltyjen ikä on keskimäärin 44 vuotta (mediaani). Edelliseen tutkimukseen verrattuna lahjusrikoksista epäillyt henkilöt jakautuvat tasaisemmin eri ikäryhmiin.

Suurin osa lahjusrikoksista epäillyistä henkilöistä on Suomen kansalaisia ja heidän osuutensa kasvoi vuosiin 2007–2010 verrattuna. Edellisellä seurantajaksolla lahjusrikostapauksissa korostui katukorruptio, jossa esimerkiksi poliisille tarjotaan lahjusta kenttätyössä (esim. puhallutus). Tällaisissa tilanteissa epäiltynä oli useimmiten itäeurooppalainen henkilö. Nykyisessä aineistossa vastaavanlaisia tilanteita on vain kolme ja niissä on epäiltynä kaksi suomalaista ja yksi venäläinen. Tämä muutos ei silti vähentänyt lahjusrikosepäilyjen kokonaismäärää edelliseen tutkimukseen verrattuna. Suomalaisiin kohdistuvien lahjusrikosepäilyjen määrä kasvoi jonkin verran.

Sosioekonomisen aseman mukaan puolet lahjusrikoksista epäillyistä henkilöistä on ylempiä toimihenkilöitä, ja loput jakaantuvat muihin sosioekonomisiin ryhmiin. Jakauma on samantyyppinen kuin edellisessä tutkimuksessa. Ilmoitusten kuvauksesta selviää, että lahjuksen vastaanottamiseen syyllistyy usein henkilö, jolla on asemansa kautta valtaa päättää isoista asioista kuten rakennusurakoista tai yrityksen tilauksista. Katukorruptiota muistuttavissa tapauksissa taas lahjusta tarjonneet henkilöt ovat taustaltaan hyvin erilaisia.

Lahjusrikoksista epäiltyjen henkilöiden profili on samankaltainen kuin kaikilla korruptioon viittaavista rikoksista epäillyillä henkilöillä, mutta eroavaisuuksiakin löytyy. Yhteisiä piirteitä ovat miesten ja ylempien henkilöiden yliedustus. Sen sijaan ikäjakauma on tasaisempi, eikä painotu niin paljon keski-ikäisiin.

5.4 Lahjusrikokset tapauskuvausten valossa

Tähän lukuun on koottu kaikki vuosia 2011–2014 kuvaavan tutkimusaineiston 35 rikosilmoitusta, jotka sisältävät vähintään yhden lahjusrikosnimikkeen. Poliisin tietoon tulleista lahjusrikosepäilyistä ei erotu yhtä tietynlaista tyyppiä, vaan tapaukset ovat hyvin erilaisia ja edellisen tutkimuksen tapaan varsin pienimuotoisia. Etujen arvo vaihtelee kahvituksesta useisiin tuhansiin euroihin. Esiin nousevat yritystilaukset, veikkauksen kohteena olevien pelien tulosten manipulointi ja äänestäjiin vaikuttaminen kunnallisvaaleissa. Kuvaukset perustuvat rikosilmoitusten ilmoitusosan tekstiin, josta tapausten kaikki piirteet eivät aina tule esiin.

Tapaukset luokiteltiin viiteen pääryhmään seuraavasti:

- Lahjus suorana vastineena toiminnasta elinkeinoelämässä (ryhmä 1)
- Lahjus suorana vastineena toiminnasta muualla kuin elinkeinoelämässä (ryhmä 2)
- Katukorruptio (ryhmä 3)
- Etu, jonka yhteys toimintaan ei ole yksiselitteinen (ryhmä 4)
- Vaalilahjonta (ryhmä 5)

Ryhmä 1: Elinkeinoelämän lahjusrikosilmoitukset, joissa lahjusta pyydetään tai tarjotaan suoraksi vastineeksi toiminnasta

Tämä ryhmä sisältää rikosepäilyt, joissa lahjusta epäillään tarjotuksi tai pyydytyksi suorana vastineena toiminnasta ja ilmoituksessa on jokin elinkeinorikosnimike. Ilmoituksesta näkyy selkeästi tietty lahja tai etu sekä toiminta, johon tällä pyritään vaikuttamaan. Ryhmä sisältää yhdeksän tapausta, joista kolme liittyy ottelumanipulointeihin ja kaksi rakennusurakoihin. Ilmoituksissa mainitut lahjukset ovat pääasiassa rahaa ja summat vaihtelevat sadoista euroista kymmeniin tuhansiin euroihin.

Tapaus 1: Työnjohtaja vetää välistä ja asettaa omia ehtoja

Perustajaurakoitsija otti asunto-osakeyhtiön työmaalle aliurakoitsijan ja asetti urakkasopimuksen ehdoksi, että aliurakoitsija maksaa jokaisen työsuorituksen jälkeen osan urakkasummasta käteisenä rahana perustajaurakoitsijan vastaavalle työnjohtajalle. Aliurakoitsijan mukaan vastaava työnjohtaja olisi pidättänyt eräästä urakkasummasta puolet sillä ehdolla, että se hyväksytään maksettavaksi, kun aliurakoitsija on suorittanut summan hänelle. Aliurakoitsijan mukaan vastaava työnjohtaja olisi asettanut lisälaskun hyväksymisen ehdoksi, että aliurakoitsija lopulta lopettavansa työskentelyn työmaalla saamatta olevien urakkaerien vuoksi. Aliurakoitsija maksoi vastaavalle työnjohtajalle yhteensä 5 700 euroa käteisenä viidessä erässä. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa, rekisterimerkintärikos, törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, liiketoimintakiellon rikkominen.

Tapaus 2: Aliurakoitsijan hiljentäminen kilpailutuksessa

Kunta toimi tilaajana harrastetilan laajennus- ja saneerausprojektissa ja sen oli tarkoitus valita aliurakoitsijat pääurakoitsijan järjestämän tarjouskilpailun perusteella. Pääurakoitsija lupasi kilpailun aikana aliurakan eräälle rakennusyriykselle A, mutta kunnan pyynnöstä kilpailutus järjestettiin vielä uudelleen, jolloin aliurakka meni yritykselle B. Pääurakoitsijan edustajien epäillään yrittäneen tarjota tämän jälkeen 4 000 euron lahjusta rakennusyriykselle A. Epäillään, että pääurakoitsijan edustajat pyrkivät lahjuksella vaikuttamaan rakennusyriykseen A siten, etteivät he riitauttaisi tai toisi julki urakan lupaamiseen ja perumiseen liittyviä epäselvyyksiä. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjominen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 3: Pimeää asunnonvälitystä

Asunnonvälitysyriyksen työntekijän A epäillään välittäneen lainvastaisesti asuntoja henkilöille ja saaneen satojen eurojen välityspalkkion. Henkilö B kertoi maksaneensa 500 euron välityspalkkion henkilölle

C, joka kertoi tuntevansa yrityksen työntekijän A. Henkilö C oli vaatinut yksiöstä 1 500 euroa ja kaksiosta 2 500 euroa. Henkilö C kuitenkin lopulta palautti rahat, sillä asuntoa ei löytynytäkään. Työntekijä A myönsi tuntevansa henkilön C, mutta kiisti ottaneensa keneltäkään rahaa vastaan asunnonvälityksestä. Henkilön C lapsi kuitenkin sanoi vanhempansa maksaneen pimeästi rahaa saadakseen asunnon nopeammin. Edun vastaanotti epäilty välikäsi väliaikaisesti. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: kiristys, lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa (ml. avunanto), lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, lahjominen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 4: Yhdistyksen puheenjohtaja lahjonnan kohteena

Myöhemmin kuvattavaan tapaukseen 11 liittyvä toisen henkilön tekemä rikosilmoitus. Ilmoittajan mukaan lahjan vastaanottanut yhdistyksen puheenjohtaja ei ole tehnyt asiasta julkista selvitystä muiden henkilöiden pyynnöistä huolimatta. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, luottamusaseman väärinkäyttö.

Tapaus 5: Rahatarjous vakuutusyhtiön työntekijälle

Yritysjohdaja yritti saada ajoneuvolleen vakuutuksen, mutta hänen henkilökohtaisten maksuhäiriöidensä vuoksi tämän tyypistä vakuutusta ei myönnetty. Sen jälkeen hän yritti tarjota 500 euron henkilökohtaista palkkiota vakuutusyhtiön työntekijälle. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjominen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 6: Lahjuksia työlupien myöntämisestä

Ulkomaalainen henkilö epäilee erään palveluyrityksen ylempien toimihenkilöiden ottavan lahjuksia vastaan ja järjestävän ulkomaalaisille työntekijöille työlupia. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 7: Lahjottu pelaaja manipuloi ottelutuloksia

Kotimaisen urheiluseuran ulkomaalainen sopimuspelaaja otti vastaan lahjuksia muutaman muun saman seuran pelaajan kanssa. Ulkomaalainen pelaaja oli noin kuukauden työsuhteen aikana ottanut vastaan ohjeita ja käskyjä ottelutulosten manipuloijilta seuran pelaamien otteluiden pelitulosten ja -tapahtumien järjestämiseksi. Näiden järjestettyjen tulosten avulla nostettiin suuria voittoja kansainvälisiltä vedonlyöntimarkkinoilta. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 8: Erotuomari osallisena ottelumanipulaatioon

Veikkauskohdetta, joka liittyi ottelun lopputulokseen, oli pelattu yli 300 000 eurolla kun muita vastaavia kohteita oli samaan aikaan pelattu vain muutamilla tuhansilla. Aikaisempien pelitulosten manipulointiin liittyvien Suomessa suoritettujen esitutkintojen perusteella oli käynyt ilmi, että yksittäinen lahjoma voi olla kymmeniätuhansia euroja ja yksittäisen pelin osalta voitot voivat olla useita satojatuhansia euroja. Tässä tapauksessa ottelun ulkomaalainen erotuomari oli tuominnut kaksi lopputulokseen vaikuttavaa rangaistusta lähekkäin. Hänen epäiltiin hyväksyneen toisen ulkomaalaisen erotuomarin kanssa 40 000 euron lahjuksen tehtävästään. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan, sillä asiaa oli jo käsitelty oikeudessa ulkomailla.

Rikosnimikkeet: törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 9: Epäilyttäviä maaleja ottelutaltioinneissa

Urheiluseurojen muodostama liitto pyytää selvittämään, ovatko jotkin sen jäsen seurat, niiden johto, valmentajat tai pelaajat syyllistyneet pelien ottelutapahtumien tai lopputuloksien manipulointiin. Ottelutaltiointeja tarkasteltaessa oli huomattu, että tarkastelun kohteena olleissa otteluissa oli tehty epäilyttävällä tavalla maaleja sekä muutenkin toimittu pelin suhteen epäilyttävästi. Edun vastaanottamisesta ei ole tietoa. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjominen elinkeinotoiminnassa.

Ryhmä 2: Muut kuin elinkeinoelämän lahjusrikosilmoitukset, joissa lahjusta pyydetään tai tarjotaan suoraksi vastineeksi toiminnasta

Tämä ryhmä sisältää loput yhdeksän tapausta, joissa on yksiselitteisesti kuvattu, mitä lahjuksella on tavoiteltu. Tapaukset ovat kokonaisuudessaan hieman pienimuotoisempia ryhmään 1 verrattuna, mutta mukaan mahtuu ainakin yksi tapaus, johon liittyy usean tuhannen euron lahjus.

Tapaus 10: Kahvittelutarjous pysäköinninvalvojalle

Virkamies vaati pysäköinninvalvojaa perumaan hänelle antamansa pysäköintivirhemaksun useaan otteeseen. Lopulta hän ehdotti kaksi kertaa tarjoavansa pientä kahvitusta maksun perumisesta. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen.

Tapaus 11: Yrityksen lahjoitus yhdistykselle

Julkisuudessa esiintyvä yhdistyksen A puheenjohtaja B vastaanotti lahjoituksen yritykseltä C. Puheenjohtaja B on esiintynyt julkisuudessa lahjoituksen kanssa, minkä tarkoitus on tapahtuneesta ilmoittaneen henkilön mukaan ollut mainostaa yrityksen C palveluja. Myös yrityksen C internet-sivuilla on kerrottu lahjoituksesta ja siitä, mitä se merkitsee heidän toiminnalleen. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen.

Tapaus 12: Kunnan lupa-asioihin vaikuttaminen rahalla

Yrittäjä ja kunnan lupa-asioista päättävä päällikkö olivat sovitussa tapaamisessa ravintolassa, jossa he allekirjoittivat vuokrasopimuksen katuterassista. Tämän jälkeen yrittäjä tiedusteli mahdollisuutta vuokrata myös toinen alue yritystoimintaa varten, mutta kunta oli jo päättänyt, ettei tämän tyyppisiä lupia myönnetä. Yrittäjälle oli myös kerrottu asiasta jo aiemmin. Tapaamisen aikana yrittäjä tarjosi päällikölle kahdesti 500 euroa käteistä rahaa. Päällikkö oli kieltäytynyt ja poistunut paikalta. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen.

Tapaus 13: Paketti kansanedustajalle

Tuntematon henkilö teki rikosilmoituksen kansanedustajan julkiseen Facebook-profiiliinsa kirjoittamasta päivityksestä. Päivityksessä mainittiin, että eräs liitto muistaa häntä juhlapyhien aikaan paketilla ja hän sen vuoksi aikoo vastaisuudessa puhua alaan liittyvien tahojen puolesta. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen kansanedustajana.

Tapaus 14: Kunnan työntekijä vaatii lahjoja kuljetusyritykseltä

Kuljetusyrityksen A edustaja oli huolissaan kunnalta saamistaan vähistä ajotilauksista. Hän oli kuullut kuljetusyrityksen B edustajalta, että kunnan ajotilauksista vastaava henkilö oli vaatinut lahjoja palkkioksi siitä, että tilaukset jatkuvat. Kuljetusyrityksen A edustaja oli aiemmin antanutkin ajotilauksista vastaavalle henkilölle lahjoja, mutta lahjojen antamisen loputtua myös ajotilaukset olivat loppuneet. Ajotilauksista vastaava henkilö kiistää ottaneensa lahjuksia ja sanoo tilauksien loppuneen, kun kunnalle tuli kalustoa lisää. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen.

Tapaus 15: Toinen kunnan ajotilauksiin liittyvä tapaus

Tapaukseen 14 liittyvä toinen rikosilmoitus koskien kuljetusyrityksen A edustajan antamia lahjuksia. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen.

Tapaus 16: Kuljetusyrittäjältä käteistarjous rajavartijalle

Rajavartija kertoo kuljetusalalla olevan tuntemansa henkilön yrittäneen lahjoa häntä päästämään tavaraa rajan yli. Rajavartijan mukaan tarjottu lahjus oli 5 000 euroa. Hän oli kieltäytynyt ehdotuksesta. Etua ei vastaanotettu. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: törkeä lahjuksen antaminen.

Tapaus 17: Vanki yrittää läpäistä päihdeseulan rahalla

Vanki antoi päihdeseulassa positiivisen virtsanäytteen, minkä jälkeen hänet oli siirretty hetkellisesti kameravalvottuun eristysseleihin odottamaan matkaselliin siirtoa. Vartija oli kertonut positiivisesta tuloksesta samalla kun tarkisti vangin taskuja. Tuolloin vanki oli kaivanut lompakon taskustaan ja tarjonnut setelinippua, jossa oli 50 euron seteleitä ja kysyi voiko tonnilla muuttaa testin negatiiviseksi. Etua ei otettu vastaan. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen.

Tapaus 18: Tuote-erä ja matkatarjous seurakunnan talouspäällikölle

Seurakunnan talouspäällikölle lähetettiin tarjous yli 2 000 euron tuoteerästä. Tämän lisäksi luvattiin antaa henkilökohtaiseksi tilaajalahjaksi 400 euron arvoinen matka- tai päivittäistavaralahjakortti. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen.

Ryhmä 3: Katukorruptiota muistuttavat lahjusrikosilmoitukset

Tämän ryhmän sisältämät kolme tapausta eroavat aiemmista siinä, että kyseessä on yksityishenkilön suoraan poliisille tarjoama lahjus. Tapaukset ovat pienimuotoisia ja ne ovat tapahtuneet suoraan kentällä poliisin ollessa virkatehtävissä.

Tapaus 19: Epäilty henkilö tarjoaa lahjuksia poliisiautossa

Pahoinpitelystä epäilty henkilö poistettiin asunnosta ja häntä lähdettiin kuljettamaan säilytysasuun. Matkan aikana henkilö sanoi poliiseille kahdesti, että saavat 200 euroa, jos kuljettavat hänet kotiin. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen, pahoinpitely, lievä pahoinpitely, niskoittelu poliisia vastaan.

Tapaus 20: Rattijuopolta setelitarjous puhalluttajalle

Poliisi pysäytti venäläisen kuljettajan, joka puhalsi alkometriin 2,07 promillea. Laitteen näyttäessä kyseisen lukeman kuljettaja tarjosi partiolle 100 euron seteliä, jonka he tulkitsivat lahjukseksi. Etua ei otettu vastaan. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: törkeä rattijuopumus, lahjuksen antaminen.

Tapaus 21: Niskoittelijalta käteistarjous poliisille

Asunnosta poistettava henkilö niskoitteli poliisia vastaan. Poliisiautoon laitettaessa hän sanoi antavansa poliiseille 200 euroa, jos he eivät vie häntä putkaan. Etua ei vastaanotettu. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen.

Ryhmä 4: Rikosilmoitukset, joissa lahjuksen yhteys toimintaan ei ole yksiselitteinen

Tämä ryhmä sisältää tapaukset, joista ei selviä, minkä vuoksi tarkalleen lahjusta on tarjottu. Kyseessä voi myös olla epäily, että jokin tapahtuma olisi seurausta oletetun lahjuksen tarjoamisesta, mutta itse lahjuksesta ei silti ole tietoa. Tästä syystä myöskään tämän ryhmän ilmoituksista ei selviä tapausten laajuus. Ryhmä sisältää kahdeksan lahjusrikosepäilyä.

Tapaus 22: Yritys epäilee lahjuksen ottamisesta

Yrityksen tekemä rikosilmoitus, jossa epäiltiin yksittäistä henkilöä lahjoman ottamisesta. Etu ei selviä ilmoituksesta. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen ottaminen.

Tapaus 23: Lahjontaa logistiikkayrityksen ulkomaanmatkalla

Jonkun tai joidenkin epäillään syyllistyneen lahjuksen antamiseen tai ottamiseen logistiikkayrityksen järjestämän ulkomaanmatkan yhteydessä. Etu ei selviä ilmoituksesta. Etu vastaanotettiin. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen, lahjuksen ottaminen.

Tapaus 24: Isännöitsijä pyytää provisiota urakoista

Isännöintipalveluihin erikoistuneen yrityksen palveluksessa ollut isännöitsijä oli osallistunut ainakin kuuteen isännöimiensä taloyhtiöiden kokouksiin, joissa oli päätetty irtisanoa yrityksen palvelut. Taloyhtiöt olivat sen jälkeen siirtyneet isännöitsijän oman yrityksen asiakkaiksi. Isännöitsijän epäiltiin houkutelleen taloyhtiöitä irtisanomisiin ja siirtymään hänen asiakkaikseen. Työsuhteensa aikana isännöitsijä oli toiminut yhteistyössä erään rakennusyrityksen kanssa ja hänen epäillään järjestäneen isännöimiensä asunto-osakeyhtiöiden urakoita tälle yritykselle ja pyytäneen näistä urakoista provisiota. Edun vastaanottamisesta ei ole tietoa. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: yrityssalaisuuden rikkominen, lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, luottamusaseman väärinkäyttö.

Tapaus 25: Ilmoitus lapsia koskevassa asiassa

Yksityishenkilö teki ilmoituksen virkamiehen toimista hänen lapsiaan koskevassa asiassa. Etu ei selviä ilmoituksesta. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: virkavelvollisuuden rikkominen, rikosentekijän suojeleminen, virka-aseman väärinkäyttäminen, törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen, törkeä lahjuksen ottaminen, lahjusrikkomus, lahjuksen ottaminen, tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen.

Tapaus 26: Epäselvyyksiä julkisessa hankinnassa

Kunta ja matkailualan yritys epäilivät ylempää toimihenkilöä luottamusaseman väärinkäytöstä erääseen hankintaan liittyen. Ilmoituksen mukaan henkilö jätti olennaista tietoa kertomatta hankintaan liittyvästä tarjouksesta. Lahjusepäilyn osuus ei selviä ilmoituksesta. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: yrityssalaisuuden rikkominen, törkeän petoksen yritys, luottamusaseman väärinkäyttö, lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa.

Tapaus 27: Ilmaisia matkalippuja lupaviranomaisille

Henkilökuljetusyritys epäilee, että kilpaileva yritys on lahjonut lupaviranomaisia ilmaisilla matkalipuilla ja tämän seurauksena heidän tekemänsä hakemus eräälle reitille hylättiin. Edun vastaanottamisesta ei ole tietoa. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjuksen antaminen, lahjusrikkomus.

Tapaus 28: Kansanedustajia epäiltynä lahjuksen ottamisesta

Henkilö A oli ollut yhteydessä sosiaaliviranomaisiin lapsen hoitoa koskevista asioista, sillä hän epäili henkilön B toimivan lapsen edun vastaisesti. Henkilö B oli tehnyt rikosilmoituksen kunnianloukkauksesta. Tapaukseen liittyi epäily siitä, että kaksi kansanedustajaa olisi hyötynyt tapauksesta ottamalla lahjuksia, mutta tämä asia ei selviä tarkemmin ilmoituksesta. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: kunnianloukkaus, lahjuksen ottaminen kansanedustajana.

Tapaus 29: Puolueelta majoituspalvelua virkamiehelle

Virkamiehen epäillään ottaneen vastaan vajaan 200 euron arvoisen majoituspalvelun puoluekokoukseen osallistumisesta. Saapumalla paikalle hän on saanut myös äänioikeuden kyseisessä kokouksessa. Virkamiehen mukaan hän oli paikalla yksityishenkilönä ja paikallisosaston valitsemana eikä siten kyse ollut lahjuksesta. Ilmoittajan mukaan virkamies ei ollut paikallisosaston yleisen kokouksen nimeämä edustaja eikä hänellä siten olisi ollut oikeutta edustaa paikallisosastoa puoluekokouksessa. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: lahjusrikkomus.

Ryhmä 5: Vaalilahjontaan liittyvät rikosilmoitukset

Tämä ryhmä sisältää vaalilahjontaa koskevat rikosepäilyt. Tapauksia on kuusi ja ne kaikki liittyvät vuoden 2012 kunnallisvaaleihin. Kaikissa tapauksissa epäillään ehdokkaan yrittäneen kalastella ääniä pienimuotoisilla lahjuksilla.

Tapaus 30: Limusiinikuljetusta äänestyspaikalle

Kunnallisvaaliehdokas lupasi internetissä kuljettaa henkilöitä limusiinilla äänestyspaikalle, mikäli he lupasivat äänestää häntä. Kyyti oli varattava etukäteen ja listalle oli kertynyt joitakin kymmeniä nimiä. Ehdokas kiisti äänien ostamisen ja sanoi palvelun olevan tarkoitettu ainoastaan saamaan nuoria äänestäjiä liikkeelle. Edun vastaanottamisesta ei ole tietoa. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: vaalilahjonta.

Tapaus 31: Lottolappuja vaalitelalta

Kunnallisvaaliehdokas lupasi jakaa kuntalaisille 600 lottolappua kolmen päivän aikana. Hän ilmoitti, että lottolapun saa kaupungin keskustassa, missä hän teki vaalityötä. Edun vastaanottamisesta ei ole tietoa. Tapausta ei lähetetty syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: vaalilahjonta.

Tapaus 32: Arvontaan osallistuminen ehdokkaan äänestämisestä

Kunnallisvaaliehdokas oli laittanut paikallislehteen mainoksen, jossa kehotti äänestäjiä ottamaan kuvan vaalilupukkeesta, jossa on hänen ehdokasnumerosa. Näin tekemällä voisi mainoksen mukaan osallistua arvontaan. Arvonnan voittoa ei mainoksessa määritelty, mutta sen sanottiin olevan ”jotakin valtavaa”. Edun vastaanottamisesta ei ole tietoa. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: päätoimittajarikkomus, vaalilahjonta.

Tapaus 33: Viinapullo ehdokkaan äänestämisestä

Kunnallisvaaliehdokas antoi viinapullon yksityishenkilölle. Kyseinen henkilö koki saaneensa pullon siksi, että äänestäisi kyseistä ehdokasta vaaleissa. Ehdokas sanoi, että pullo oli palkkio aiemmista talkootöistä. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikosnimikkeet: vaalilahjonta.

Tapaus 34: Ilmainen juoma ehdokkaan äänestämisestä

Kunnallisvaaliehdokas ilmoitti äänestäjille, että mikäli he ottavat valokuvan äänestyslipusta, jossa on hänen äänestysnumerosa, hän tarjoaa heille juoman vaalivalvojisissa. Lisäksi kunnassa on ollut urheilutapahtuman yhteydessä tarjolla tuontiviinapulloja, joissa on ollut ehdokkaan nimi ja kuva. Ehdokas oli myös jakanut eräälle seurueelle ilmaisia pieniä viinapulloja, joihin oli liimattu hänen kuvansa. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikospnimikkeet: alkoholirikos (3 kpl), vaalilahjonta (3 kpl), lievä veropetos.

Tapaus 35: Vaalnumeroilla varustettuja alkoholipulloja

Kunnallisvaaliehdokas oli jakanut ennen vaaleja erään yrityksen työntekijöille kuvalla ja vaalimerolla varustettuja alkoholipulloja. Ehdokas myönsi tuoneensa kyseiset pullot Virossa verottomana yhteensä noin 50 euron hintaan. Lisäksi hän oli teettänyt tarroja kuvallaan 50 eurolla. Ehdokasnumeroa ei tarroissa ollut. Hän oli jakanut näitä joillekin henkilöille sekä työkavereilleen mutta ei ollut pitänyt vaalipuheita jaon aikana. Etu vastaanotettiin. Tapaus lähetettiin syyteharkintaan.

Rikospnimikkeet: vaalilahjonta, lievä veropetos, alkoholirikos.

5.5 Katsaus pitkäkestoisiin lahjusrikosjuttuihin vuosilta 2007–2010

Edellisen tutkimuksen johtopäätöksissä pohdittiin, että lahjusrikosaineistoa voisi kartuttaa myöhemmin lisäpoiminnalla. Korruptiorikollisuuden seurannassa otetaan aineistoon ainoastaan salaamattomat rikosilmoitukset, joissa tutkinta on päättynyt poiminta-ajankohtana. Tutkinta-ajat voivat olla pitkiä ja edellisessä tutkimuksessa havaittiin, että viimeiseltä poimintavuodelta 2010 oli luonnollisesti vähiten ilmoituksia aineistossa. Lisäksi rikosilmoitukset voivat olla tutkinnan päätyttyäkin salattuina vaihtelevia ajanjaksoja. Näiden seikkojen vuoksi ehdotettiin, että poiminta tehtäisiin vielä myöhemmin uudestaan vuosien 2007–2010 lahjusrikosepäilyistä, jotta saataisiin tietoa siitä, millaisissa ilmoituksissa tutkinta-aika on ollut pidempi tai ilmoituksia on pidetty jonkin aikaa salattuina tutkinnan aikana tai sen jälkeen.

Uusi poiminta lahjusrikospnimikkeiden osalta tehtiin 27.10.2015 ja se tuotti 46 tulosta. Edellisellä kerralla raportoituja lahjusrikosepäilyjä oli 29. Kun päällekkäisyydet poistettiin, jäljelle jäi 36 ilmoitusta, jotka eivät olleet edellisessä tutkimuksessa. Edellisen tutkimuksen 29 ilmoituksesta nousi siis esille enää 10 ilmoitusta. Tämä selittyy sillä, että perusmuotoisissa lahjusrikosepäilyissä syyteoikeus vanhene viidessä vuodessa ja rikosilmoitus arkistoidaan vuosi sen jälkeen. Törkeissä tekemuodoissa syyteoikeus vanhenee kymmenessä vuodessa. Tutkimusaineistossa ei tuolloin kuitenkaan esiintynyt yhtään törkeää lahjusrikosepäilyä, mutta muutama muu törkeä rikosepäily oli lahjusrikosepäilyjen ohessa. Näiden tekijöiden vuoksi käyttöliittymän kautta ei päästy käsiksi suurimpaan osaan edellisen tutkimuksen lahjusrikosepäilyistä, mutta sen sijaan joitakin aineistosta tuolloin puuttuneita ilmoituksia päästään tarkastelemaan.

Vuosien 2007–2010 aineistosta esille nousseet 36 lahjusrikosilmoitusta sisälsivät 18 erilaista rikospnimikettä, jotka esiintyivät ilmoituksissa yhteensä 140 kertaa. Taulukosta 19 nähdään, mitkä nimikkeet olivat yleisimpiä edellisessä tutkimuksessa pois jääneissä ilmoituksissa.

Taulukko 19. Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa 2007–2010 tutkimusaineistosta pois jääneiden ilmoitusten sisältämät rikosnimikkeet

	n	%
Törkeä petos	33	24
Lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa	27	19
Törkeä kavallus	20	14
Lahjominen elinkeinotoiminnassa	18	13
Luottamusaseman väärinkäyttö	12	9
Lahjuksen ottaminen	9	6
Lahjuksen antaminen	6	4
Törkeä petos (ml. avunanto)	3	2
Lahjominen elinkeinotoiminnassa (ml. avunanto)	2	1
Virka-aseman väärinkäyttäminen	2	1
Lahjusrikkomus	1	1
Lievä veropetos	1	1
Mallioikeusrikkomus	1	1
Törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa	1	1
Törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa	1	1
Törkeä luvaton käyttö	1	1
Törkeä velallisen epärehellisyys	1	1
Törkeän petoksen yritys	1	1
Yhteensä	140	100

Vuosien 2007–2010 aineistosta pois jääneissä ilmoituksissa useimmin esiintyvät rikosnimikkeet ovat törkeä petos, lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa, törkeä kavallus ja lahjominen elinkeinotoiminnassa. Näiden neljän rikosnimikkeen osuus kohoaa 70 prosenttiin taulukossa 19 mainituista rikoksista. Törkeä petos esiintyi 33 kertaa mutta vain joka kolmannessa ilmoituksessa. Lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa sen sijaan esiintyi 25 eri ilmoituksessa 27 kertaa eli pääasiassa vain kerran ilmoitusta kohti. Törkeä kavallus oli nimikkeenä ainoastaan neljässä ilmoituksessa, mutta yhdessä niistä se esiintyi kymmenen kertaa. Lahjomista elinkeinotoiminnassa epäiltiin 16 ilmoituksessa yhteensä 18 kertaa.

Seitsemän ilmoitusta koski laajaa talousrikosvyyhteä, jossa laitetoimittaja muun muassa erehdytti asiakkaita maksamaan olemattomista laitteista sekä lahjoi eri tahojen laitehankinnoista vastaavia henkilöitä matkoilla, lahjakorteilla ja rahalla. Kyseinen hyvä veli -verkosto siten mahdollisti toiminnan jatkumisen pitkään. Vahingot olivat yli miljoona euroa ja tutkinta kesti vuosia, minkä vuoksi ilmoitukset eivät olleet edellisessä tutkimusaineistossa. Toinen iso kokonaisuus koski ottelumanipuloitajia, jossa yhtä henkilöä epäiltiin lahjomisesta elinkeinotoiminnassa ja yhdeksää pelaajaa lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa. Summat olivat kymmeniä tu-

hansia euroja. Tapaukset ajoittuivat puolentoista vuoden ajalle ja niistä oli kirjattu yhteensä 11 tässä aineistossa esiintyvää ilmoitusta.

Muutoin aineisto sisälsi monenlaisia tapauksia yhteiskunnan eri osa-alueilta. Asuntoyhtiön asukkaat epäilivät, että kaupungin virkamiehiä olisi lahjottu asuntoyhtiön osakekannan myynnistä. Tulkki vaati lahjuksia siitä, että hän keskittyisi myyntitilanteissa edustamansa yrityksen tuotteiden esittelyyn. On epäilty myös sitä, että kaupungin virkamiehet olisivat ottaneet vastaan lahjuksina kestityksen ja matkan jätessäiliöitä myyvältä yhtiöltä. Yhdessä tapauksessa epäiltiin, että vartiointipalvelujen hankintapäätöksistä vastaava virkamies olisi ottanut vastaan yksityisen vartiointiyrityksen tarjoaman erikoisvarustellun leasing-auton ja muita tarvikkeita. Yksi tapaus koski aliurakoitsijaa, jonka epäiltiin lahjoneen kiinteistöjohtajaa, jotta tämä suosisi yritystä rakennusprojekteissa. Vakuutusyhtiö epäili, että heidän työntekijänsä olisi ottanut vastaan matkan ja leasing-auton saneerausyhtiöltä, joka oli toiminut saneeraajana useissa vahinkokohteissa sekä myös laskuttanut töistä liikaa. Pankki epäili, että heidän johtajansa olisi saanut miljoonien eurojen luottojen myöntämistä satojen tuhansien eurojen palkkion.

Edellisestä tutkimuksesta pois jääneissä ilmoituksissa oli odotetusti tapauksia, joiden tutkinta oli pitkäkestoinen ja joihin liittyi paljon tutkintamateriaalia ja osallisia. Lisäksi oli joitakin tapauksia, joissa tapahtuma-aika oli osunut aivan loppuvuodelle 2010 ja näissä pienimuotoisissakin tapauksissa tutkinta oli vielä kesken, kun aineisto poimittiin keväällä 2011. Käytännössä kaksi suurta lahjusrikosvyyhtiä eivät päätyneet alkuperäiseen tutkimusaineistoon. On siis mahdollista, että näin käy myös tällä kerralla ja siksi olisi suositeltavaa tehdä vastaava haku myös seuraavan tutkimuksen yhteydessä vuosien 2011–2014 aineistoista.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusasetelma

Poliisin tietoon tullut korruptiorikollisuus Suomessa -tutkimus toteutettiin nyt toisen kerran. Tutkimuksessa tarkasteltiin korruptiorikollisuuden piirteitä vuosina 2011–2014 ja muutoksia ajanjaksosta 2007–2010. Korruptiolla tarkoitetaan vastuullisen aseman väärinkäyttöä yksityiseksi eduksi.

Korruptiorikollisuuden seurantamenetelmä rakennettiin neljä vuotta sitten, jotta saataisiin tietoa lahjusrikollisuuden lisäksi myös muista korruptioon viittaavista rikoksista. Edellisellä kerralla valittiin tutkimuksessa käytettävät rikosnimikkeet ja hakusanat, joiden avulla etsittiin korruptioon viittaavia rikosepäilyjä poliisiasiaintietojärjestelmästä. Sanahakujen hyödyntäminen yhtenä tiedonkeruun menetelmänä on harvinaista, joten tutkimus tarjoaa uudenlaisen tavan tarkastella korruptiorikollisuutta.

Tutkimusaineistoon poimituissa rikosilmoituksissa rikoksen tapahtuma-aika oli vuosina 2011–2014 ja tutkinta oli päättynyt viimeistään keväällä 2015. Menetelmän avulla löydettiin potentiaalisia lahjontaan tai muuhun korruptioon viittaavia rikosilmoituksia yhteensä 8 030. Monet tapaukset eivät kuitenkaan täyttäneet korruption kriteereitä ja lopulliseen aineistoon jäi 516 korruptioon viittaavaa ilmoitusta. Niitä analysoitiin kuvaamalla tekojen ja epäiltyjen piirteitä koko aineistossa ja erikseen lahjusrikoksissa.

Havaintoja korruptiorikollisuudesta

Yleiskuva korruptiorikollisuudesta

Tutkituista 516 tapauksesta vain seitsemän prosenttia sisältää jonkin lahjusrikosepäilyn ja valtaosa on muuta korruptioon viittaavaa rikollisuutta. Lahjusrikollisuuden ja muun korruption suhde ei ole juuri muuttunut edellisestä tutkimuksesta.

Korruptiorikosepäilyjen sisältöä tarkasteltiin jakamalla tapaukset 11 luokkaan. Luokitus on sama kuin edellisessä tutkimuksessa, mikä mahdollistaa muutosten vertailun. Karkeasti määritellen luokat kuvaavat lahjusrikosten lisäksi varojen, tiedon ja toimivallan väärinkäyttöön liittyviä asioita.

Poliisin tietoon tulleen korruptiorikollisuuden rakenne on jossain määrin erilainen kuin edellisessä tutkimuksessa. Varojen väärinkäyttö on edelleen yleisin yksittäinen korruptiorikostyyppi ja sen osuus on kolmanneksen luokkaa edellisemmän tavoin. Muita keskeisiä korruptiotyyppejä ovat tiedon väärinkäyttö taloudellisista motiiveista ja salassa pidettävän virkatiedon paljastaminen. Näiden yhteenlaskettu osuus on 37 prosenttia tutkituista tapauksista. Erityisesti virkatiedon paljastamiset ovat lisääntyneet.

Tutkimusaineistossa on 129 eri rikosnimikettä, jotka esiintyvät yhteensä 1 027 kertaa. Virkavelvollisuuden rikkominen, yrityssalaisuuden rikkominen ja luottamusaseman väärinkäyttö ovat vuosien 2007–2010 tapaan yleisimmät nimikkeet. Näistä rikoksista luottamusaseman väärinkäyttö on lisääntynyt ja virkavelvollisuuden rikkominen vähentynyt. Tämä viittaa yritystoimintaan kytkeytyvien korruptiotapausten

kasvuun. Virkasalaisuuden väärinkäyttö ja henkilörekisteririkokset ovat yli kaksinkertaistuneet edelliseen tutkimukseen nähden, mikä korostaa tietoon liittyvien tapausten merkitystä.

Korruption viittaavan rikollisuuden piirteitä

Korruption piirteitä kuvaavat tiedot rikoksen ilmoittajasta, osapuolista, tarjotuista ja vastaanotetuista eduista sekä asian etenemisestä syyteharkintaan. Valtaosassa tapauksista rikoksesta ilmoittaa poliisille joko suoraan osallisena ollut henkilö tai välillisesti asiaan liittyvä henkilö (esim. työnantajan edustaja tai esimies). Loput tapaukset tulevat ilmi muun rikoksen tutkinnassa tai ulkopuolisen ilmoittamana. Suoraan tapauksessa mukana olleiden ilmoittajien osuus on kasvanut edelliskerrasta.

Lähes puolet korruption viittaavista rikosilmoituksista on yritysten välisiä tai yritysten sisäisiä. Niissä on usein kyse varojen kavaltamisesta tai tiedon väärinkäytöstä. Yritysten sisäiset ja niiden väliset tapaukset ovat lisääntyneet edellisestä tutkimuksesta. Seuraavaksi yleisimpiä ovat valtion ja yksityishenkilön sekä kunnan ja yksityishenkilön väliset tapaukset. Niissä korostuu virkatiedon paljastaminen, jolloin on kyse yleensä luvattomasta henkilötietojen katselusta tai kertomisesta.

Rikosilmoituksissa havaituista eduista tieto on yleisin noin kolmanneksen osuudella, ja se kasvoi verrattuna vuosiin 2007–2010. Edellisessä tutkimuksessa yleisimpänä etuna ollut raha on nyt mukana runsaassa viidenneksessä ilmoituksista. Yritysten välisissä korruptiotapauksissa raha on edelleen niukasti yleisin etu.

Korruption viittaavista rikosilmoituksista kolmannes on tehty Uudellemaalle sijoittuvien poliisilaitosten alueilla. Väkilukuun suhteutettuna korruptioepäilyjä on eniten Uudellamaalla ja vähiten Länsi-Suomessa.

Korruption viittaavista rikosilmoituksista päätyi syyteharkintaan 58 prosenttia, mikä on vähemmän kuin edellisellä kerralla. Syytä tähän on vaikea tulkita pelkästä rikosilmoituksen ilmoitusosasta. Syyteharkintaan päätyivät pääasiassa ne rikosilmoitukset, joihin on merkitty rikoksesta epäilty henkilö. Näitä epäiltyjä oli 461 henkilöä 313 tapauksessa.

Korruptiorikoksesta epäiltyjen piirteitä

Rikosilmoitusten tietojen perusteella kaksi kolmasosaa korruptiorikoksesta epäillyistä henkilöistä on miehiä ja kolmannes naisia. Epäiltyjen henkilöiden keski-ikä on 43 vuotta (mediaani) ja hieman yli puolet heistä kuuluu 30–49-vuotiaiden ikäryhmään. Valtaosa epäillyistä on suomalaisia, ja muiden kansalaisuuksien osuus jää muutamaan prosenttiin. Enemmistö epäillyistä henkilöistä käy työssä ja suurin sosioekonominen ryhmä on ylemmät toimihenkilöt. Taustatietojen mukaan naisten osuus on kasvanut ja tapaukset painottuvat enemmän keski-ikäisiin. Selvin muutos on kuitenkin ylempien toimihenkilöiden osuuden kasvu.

Ylempien toimihenkilöiden osuuden kasvu linkittyy tiedon asemaan entistä yleisempänä etuna korruptiotapauksissa. Tiedon väärinkäytöstä taloudellisin motiivien epäillyistä henkilöistä lähes 70 prosenttia on ylempiä toimihenkilöitä. Näissä tapauksissa on useimmiten kyse yrityssalaisuuden rikkomisesta, jolloin yrityksessä korkeassa asemassa oleva henkilö pyrkii käyttämään luottamuksellista tietoa omaksi hyödyksi.

Korruptiorikollisuudesta epäiltyjen piirteissä näkyvät vahvasti talousrikollisuudesta epäiltyjen yleisesti tunnetut ominaispiirteet. Suomen väestörakenteeseen verrattuna korruptioon liittyvistä rikoksista epäiltyjen ryhmässä ovat yliedustettuina miehet, keski-ikäiset ja ylemmät toimihenkilöt. Lisäksi ylempien toimihenkilöiden kasvanut osuus viittaa siihen, että korruptiiviset teot keskittyvät entistä enemmän organisaatioiden johto- ja asiantuntijatehtävissä toimiviin henkilöihin.

Lahjusrikollisuuden piirteitä

Lahjusrikosepäilyjen ominaispiirteet eroavat monilta osin edellisestä tutkimuksesta. Lahjusrikosten pienessä tapausmäärässä vaihtelu näkyy luonnollisesti herkemmin kuin koko aineistossa.

Tutkimusaineiston 35 lahjusrikosepäilyyn sisältyy 31 eri rikosnimikettä, jotka esiintyivät yhteensä 70 kertaa. Yleisin rikos on edellisen tutkimuksen tapaan lahjuksen antaminen, mutta elinkeinotoiminnan lahjusrikoksia ja vaalilahjontaa on mukana aiempaa enemmän. Muita huomion arvoisia seikkoja ovat lahjusrikosten esiintyminen usein yksin ja katukorruptioon viittaavien liikenne rikosten väheneminen oheisrikoksina.

Lahjusrikoksesta ilmoittaminen jakaantuu melko tasaisesti tapauksessa suoraan osallisena olleen, välillisesti osallisena olleen ja ulkopuolisen ilmoittajan kesken. Vastavuoroisuus lahjuksen tarjoamisessa ja vastaanottamisessa toteutuu yli puolessa tapauksista. Osapuolten perusteella suurin ryhmä lahjusrikosepäilyistä muodostuu yrityksen sisäisistä tai niiden välisistä epäilyistä. Raha on edelleen yleisimmin tarjottu tai pyydetty etu. Näiden lahjusrikollisuuden piirteiden suhteen kasvussa ovat tapaukset, joissa teko on vastavuoroinen, liittyy yritystoimintaan ja sisältää muuta etua kuin rahaa.

Lahjusrikokset ovat todennäköisesti harvemmin niin laaja-alaisia ja monimutkaisia kuin muut korruptioon viittaavat tapaukset. Syyteharkintaan eteni 60 prosenttia tapauksista, mikä on samaa suuruusluokkaa kuin muissa korruptiorikoksissa.

Lahjusrikoksista epäiltyjen 32 henkilön profiili on samankaltainen kuin kaikilla korruptioon viittaaviin rikoksiin epäillyillä. Toisin sanoen miehet, suomalaiset ja ylemmät toimihenkilöt ovat yliedustettuina, mutta ikäjakauma ei painotu yhtä paljon keski-ikäisiin.

Poliisin tietoon tulleet lahjusrikosepäilyt ovat hyvin erilaisia ja edellisen tutkimuksen tapaan varsin pienimuotoisia. Etujen arvo vaihtelee muutamasta eurosta useisiin tuhansiin euroihin. Esiin nousevat muun muassa kilpailutukset, yritystilaukset, rakentaminen, ottelumanipulaatiot ja äänestäjiin vaikuttaminen kunnallisvaaleissa.

Osa lahjusrikoksista on vielä tutkinnan jälkeenkkin salattuja ja siksi tämä tutkimus ei kata niitä. Edellisessä tutkimuksessa ehdotettiin, että vuosien 2007–2010 lahjusrikoksiin kannattaa kohdistaa uusi haku ja näin myös tehtiin. Edellisestä aineistosta oli luonnollisesti jäänyt pois rikosepäilyjä, joissa tutkinta-aika oli pitkä eikä tutkinta ollut päättynyt aineiston poimintaan mennessä.

Korruption torjuntaa yritystoimintaan ja tietoverkkoihin

Tutkimuksessa tuli esille muutama korruptiorikollisuuden uudenlaista profiilia kuvaava piirre. Ensinnäkin rikosepäilyt painottuvat entistä enemmän yritystoimintaan eli yritysten sisäisiin ja niiden välisiin tapauksiin. Toiseksi tiedon merkitys korruptiotapauksiin liittyvänä etuna on lisääntynyt ja rahan merkitys vähentynyt. Kolmanneksi rikoksista epäiltyjen piirteissä kiinnittää huomiota erityisesti ylempien toimihenkilöiden osuuden kasvu epäillyistä. Neljänneksi lahjusrikollisuudessa katukorruptio on vähentynyt ja elinkeinotoiminnan tapaukset ovat vahvemmin esillä.

Rikosten paljastamista ja torjuntaa ajatellen yritystoiminta on entistä tärkeämpi kohdealue julkisen sektorin organisaatioiden rinnalla. On tärkeää huomata, että lahjontaa ja muuta korruptiota esiintyy myös esimerkiksi yhdistyksissä, säätiöissä, urheiluseuroissa ja asuntoyhtiöissä.

Yritykset ja julkisen sektorin organisaatiot ovat siirtäneet 2000-luvulla toimintonsa kiihtyvällä tahdilla tietoverkkoihin ja -rekistereihin. Samalla on syntynyt uusia rikosentekomahdollisuuksia. Tulevaisuudessa organisaatioilla on entistä enemmän haasteita tietoturvallisuuden kanssa ja tähän liittyy vahvasti se, kuka saa mitäkin tietoa käyttöönsä ja miten tieto suojataan työntekijän vaihtaessa työpaikkaa. Tämä voimistuva kehityssuunta rikollisuuden siirtymisestä tietoverkkoihin on tarpeellista ottaa huomioon myös korruption torjunnassa yhteiskunnan kaikilla sektoreilla.

Rikosten tutkinnan näkökulmasta korruptio on lähtökohtaisesti vaikea alue ja edellä mainitut muutossuunnat tuovat tapauksiin uusia piirteitä. Korruptioon viittaavia rikosnimikkeitä on runsaasti ja tapausten kirjo on laaja. Myös rikosten ilmituloon liittyy haasteita, koska korruption osapuolten yhteiset intressit voivat hillitä asian ilmoittamista poliisille. Edelleen näytön löytäminen on työlästä ainakin niissä tapauksissa, joissa suoranaista rahamääräistä etua ei ole vaihdettu.

Näyttöön liittyviä vaikeuksia tukee myös havainto, jonka mukaan noin 60 prosenttia sekä lahjusrikosepäilyistä että muista korruptiorikosepäilyistä päättyy syyteharkintaan. Korruptiotyyppien perusteella varojen väärinkäyttöön liittyvät ilmoitukset päättyvät useammin syyteharkintaan kuin muut tapaukset. Poliisin voisi olla perusteltua arvioida lähemmin syyteharkintaan lähettämisen kynnystä sekä päätösten perusteluja, kirjaamista ja yhdenmukaisuutta oman toimintansa näkökulmasta.

Korruptiorikollisuuden seurannan tulevaisuus

Korruptiorikollisuuden seurantatutkimus vuosilta 2011–2014 toteutettiin pääpiirteittäin samalla tavalla kuin ensimmäinen tutkimus vuosilta 2007–2010. Raportoinnissa menetelmän kehittäminen jäi nyt vähemmälle huomiolle.

Tutkimusaineistoa muodostettaessa ei ollut aina selväpiirteistä, milloin on kyse korruptioon viittaavasta toiminnasta. Aineistosta jätettiin pois muun muassa vuonna 2013 paljon mediassa käsitelty tapaus, jossa 72 henkilöä sai tuomion julkisuuden henkilön rekisteritietojen katselusta. Tästä huolimatta ilman perusteita virkatietoja katsoneiden henkilöiden osuus tutkimusaineistossa kasvoi. Tämä aihe on myös tärkeä kansalaisten viranomaisiin kohdistaman luottamuksen kannalta, joten sitä voisi tarkentaa tulevissa tutkimuksissa.

Edellisen tutkimuksen arviointiosuudessa pohdittiin hakusanojen käytön merkitystä kavallustyyppisten rikosten osalta. Tulevissa tutkimuksissa voisi ideoida työpaikalta tehtyihin kavalluksiin soveltuvia hakutermejä. Haaste koskee erityisesti

yritystoimintaa, koska julkisen sektorin tapaukset voivat tulla esille esimerkiksi virkavelvollisuuden rikkomisena (esim. lääkevarkaus).

Tätä tutkimusta varten tehty vuosien 2007–2010 lahjusrikosepäilyihin kohdistuva uusi poiminta täydentää osaltaan edellisen tutkimuksen aineistoa. Erityisesti hyvä veli -verkostojen osuus voi korostua tällaisissa laajoissa ja pitkäkestoisissa tapauksissa, mikä havaittiin tarkastelemalla yhtä täydentävässä haussa esiin tullutta laajaa lahjontatapausta. Vastaavanlaista myöhemmin tehtävää poimintaa kannattaa käyttää täydentävänä aineistona myös tulevaisuudessa.

Seuraava poliisin tietoon tulleen korruptiorikollisuuden seurantajakso kattaa rikosilmoitukset vuosilta 2015–2018. Vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi tiedot olisi toivottavaa poimia keväällä 2019. Näin voidaan entisestään tarkentaa kuvaa poliisin tietoon tulleen lahjonnan ja muun korruptiorikollisuuden piirteistä sekä pidemmän aikavälin muutoksista Suomessa.

SUMMARY

Suvi-Tuuli Mansikkamäki & Vesa Muttilainen

Corruption crime reported to the police in Finland 2011–2014

Research scheme

This is the second occasion on which the study *Corruption crime reported to the police in Finland* has been conducted. The study examines the characteristics of corruption crime in 2011–2014 and the changes in such crime compared to 2007–2010. Corruption refers to the abuse of entrusted power for private gain.

A method of monitoring such crime was created four years ago, to enable the collection of information not only on bribery but also on other corruption-related offenses. During the previous study, keywords and a list of offense types were selected and used to search the police's information system for corruption-related suspected crimes. Since the use of keywords as a data extraction method is rare, this study provides a new way of analyzing corruption crime.

The research material consisted of reported offenses committed between 2011 and 2014 in which the investigation had concluded by the spring of 2015. This method generated a list of 8,030 potential reported offenses related to bribery or other corruption. However, because many of the cases did not meet the criteria of corruption, the final material consisted of 516 reports of corruption-related offenses. These were analyzed by describing the characteristics of the acts and suspects, on the level of the entire material and then in terms of bribery offenses in particular.

Observations on corruption crime

An overall picture of corruption crime

Only 7 per cent of the studied 516 cases involve a suspected bribery offense, while the rest are related to other forms of corruption. In proportion to other forms of corruption, bribery offenses have largely remained at the same level since the previous study.

In order to examine suspected corruption crimes, the cases were divided into 11 categories. The same categories were used in the previous study, making it possible to track changes. In brief, such categories include matters related to the misuse of funds, information and authority, as well as bribery offenses.

The structure of corruption crime reported to the police differed somewhat from the previous study. Misuse of funds remains the single-most common type of corruption crime, accounting for up to one third of all cases as in the previous study. Other key types of corruption include the misuse of information for financial motives, and the disclosure of confidential official information. These accounted for 37% of all studied cases. The disclosure of official information in particular had become more common.

The research material included 129 offense types, which had occurred a total of 1,027 times. As in 2007–2010, violation of official duty, violation of a business secret and misuse of a position of trust were the most common offense types. Misuses of a position of trust had become more common and violations of official duty had become rarer. This implies an increase in corruption cases connected to business operations. The number of cases involving misuse of official secrecy and data protection offenses had more than doubled compared to the previous study, making information-related offenses more prominent.

Characteristics of corruption-related crime

The characteristics of corruption include the following information: the person reporting the offense, the involved parties, the offered and received gains, and whether the case has been referred for consideration of charges. The majority of offenses are reported to the police by someone who has had either direct or indirect involvement in the incident (e.g. a representative of an employee, or a supervisor). The remainder of cases are discovered during the investigation of other crimes, or are reported by outsiders. Compared to the previous study, the share of reports made by people directly involved in the cases increased.

Almost one in two reports of corruption-related offenses concern cases inside or between companies. They often involve the embezzlement of funds or misuse of information. The number of cases inside or between companies has increased compared to the previous study. The next-most common cases were those between the state and private individuals, and those between municipalities and private individuals. They involve the disclosure of official information, usually the unauthorized viewing or disclosure of personal information.

In the reported offenses, the offenders most often gained information. Such cases accounted for about one third of all offenses, and this share had increased from 2007–2010. In the previous study, the offenders had most often gained money, which occurred this time round in slightly more than one in five reported offenses. In cases of corruption between companies, money was still the most common object of gain, although only slightly.

One third of reports on corruption-related offenses were made in the area of police departments in the Uusimaa region. The number of suspected corruption cases in proportion to the population was highest in the Uusimaa region and lowest in western Finland.

A total of 58% of reported corruption-related offenses were referred for consideration of charges, i.e. fewer than in the previous study. The reasons for this are difficult to discern based on the investigation notices of the reported offenses. Reports which name a suspect were most often referred for consideration of charges. There were 461 suspects involved in 313 cases.

Characteristics of persons suspected of corruption crime

Based on the information on the reported offenses, two in three persons suspected of corruption crime are male, and one in three is female. The suspects' average age was 43 years (median) and slightly more than half of them fall into the age group of 30 to 49. Most of the suspects are Finnish, with just a small percentage of other nationalities. Most are employed and the largest socio-economic group are upper-level employees. The background data suggests that the share of women has increased, with more middle-aged persons as suspects. The most noticeable change, however, is the increased share of upper-level employees.

The increased share of upper-level employees is linked to the fact that information is becoming an increasingly common object of gain in corruption cases. Almost 70% of the people suspected of misuse of information for financial motives are upper-level employees. These cases most often involve a violation of a business secret, where someone in a senior position in a company tries to use confidential information for personal gain.

There is a strong correlation between the characteristics of corruption crime suspects and the generally known characteristics of those suspected of financial crime. Compared to the Finnish demography, men, middle-aged persons and upper-level employees are over-represented among corruption suspects. Furthermore, the higher share of upper-level employees suggests that corrupt actions are increasingly committed by people working in management or expert positions within various organizations.

Characteristics of bribery offenses

The characteristics of bribery offenses had changed in many ways compared to the previous study. As their number is small, all variations are more prominent than at the level of the overall research material.

The research material contained 35 suspected bribery offenses that, in turn, included 31 offense types, which occurred a total of 70 times. Although, as in the previous study, the most common crime is the offering of bribes, business bribery and electoral bribery featured more than before. Other noteworthy issues include the fact that bribery is often committed as a stand-alone offense, and the smaller number of traffic offenses listed as auxiliary offenses, which indicates street corruption.

Reports of corruption crime are made on a fairly even basis by involved parties, indirectly involved parties and external parties. More than a half of the cases involved the reciprocal exchange of bribes. Based on the involved parties, the majority of suspected bribery offenses occur inside or between companies. Money remains the most commonly offered or requested gain. The following characteristics have become more common among bribery offenses of these types: the offense is reciprocal, linked to business operations and includes other gains apart from money.

Bribery offenses are likely to be less extensive and complex in scope than other corruption-related crime. A total of 60% of cases were referred for consideration of charges, about the same share as in other corruption cases.

The profile of the 32 bribery offense suspects resembles the profile of all suspects of corruption-related offenses. In other words, men, Finnish people and upper-level employees are over-represented. However, middle-aged people are not so prominent a group within the age distribution.

Suspected bribery offenses reported to the police vary greatly and, as in the previous study, are rather small in scale. The value of the monetary gains varies from a few to thousands of euros. Offenses occurred in connection with tendering processes, business orders, construction, pre-agreed sports results and when influencing voters during municipal elections, for example.

Some bribery offenses remain confidential even after their investigation. Such offenses are not included in this study. The authors of the previous study suggested that bribery offenses committed in 2007–2010 should be subjected to a new round of data extraction, which was done on this occasion. Naturally, some suspected offenses were missing from the previous set of research material, because they took longer to investigate and had not been concluded by the time the data was extracted.

Prevention of corruption in business and in information systems

This study revealed some new characteristics of corruption crime. First, an increasing number of suspected crimes evolve around business, i.e. are committed inside and between companies. Secondly, the importance of information as an object of gain in cases of corruption has increased, while that of money has decreased. Thirdly, in terms of the characteristics of the suspects, there was a significant increase in the share of upper-level employees among the suspects. Fourthly, street corruption's share of all corruption offenses was reduced, while business-related offenses became more prominent.

In terms of discovering and preventing crime, business operations are an increasingly important target sector in addition to public sector organizations. It should be noted that bribery and other forms of corruption are found also among societies, foundations, sports clubs and housing companies.

In the 2000s, businesses and public sector organizations increasingly moved their operations to information networks and registers. New opportunities for crime have emerged at the same time. In the future, organizations will be faced with a growing number of information security challenges, such as the question of who gains access to what information and how information is protected when people change jobs. Crime involving information networks is on the increase – account must be taken of this when trying to prevent corruption across all sectors of society.

From the viewpoint of crime investigation, corruption is an inherently challenging area and the changes discussed above add new dimensions to such cases. A high number of offense types are related to corruption and there is high variation between cases. The exposure of offenses also involves challenges, since the shared interests of those participating in corruption may hinder reporting to the police. Furthermore, assembling evidence is difficult, at least in cases which do not involve the exchange of direct monetary gains.

This observation is supported by the fact that only around 60% of suspected bribery and other corruption offenses are referred for consideration of charges. Based on the type of corruption in question, it seems that reports on the misuse of funds are more often referred for consideration of charges than other reports. From the operational perspective, the police may need to perform a more detailed investigation of the threshold for referring cases for consideration of charges, as well as the grounds, recording and uniformity of the related decisions.

Future of corruption crime monitoring

This longitudinal study of corruption-related crime in 2011–2014 was conducted in a manner largely resembling the first study of the period 2007–2010. Less attention was paid to the development of the reporting method in this report.

It was not always easy to define whether cases were related to corruption when the research material was being gathered. For example, the material does not include a case which received a great deal of media attention in 2013, in which 72 persons were sentenced for viewing the personal register data of a public figure. Despite this fact, the share of persons who had viewed official information without grounds increased in the research material. This is an important issue because it lowers citizens' trust in the public authorities, due to which future studies should perhaps pay more attention to it.

The importance of keywords when studying embezzlement-type offenses was discussed in the conclusions of a previous study. In future studies, it may be beneficial to identify search keywords for offenses involving the appropriation of property from a workplace. This challenge applies to businesses in particular, because offenses in the public sector can involve violations of official duty (e.g. the stealing of pharmaceuticals).

The latest extraction of data on suspected bribery offenses in 2007–2010 complements the research material used in the previous study. The role of old boy networks may be particularly prominent in extensive and long-running cases of this kind, as noted when examining one of the more extensive cases brought out by the second round of data extraction. A similar extraction round should be performed in the future, to complement the existing research materials.

The next monitoring period for corruption crime reported to the police will span reported offenses in 2015–2018. To ensure comparability, the data should be extracted in the spring of 2019. This would enable a more detailed understanding of the characteristics of corruption crime in Finland and the long-term changes in such crime.

7 LÄHTEET

- Delhey, J. & Newton, K. (2004). Social trust: Global pattern or Nordic exceptionalism? WZB Discussion Paper, No. SP I 2004-202.
- Duyne van, C., Stocco, E., Bajovic, V., Milenovic, M. & Lojpur, E. (2010). Searching for corruption in Serbia. *Journal of Financial Crime*. Vol. 17 No. 1, 2010, 22–46.
- EC (2016). Eurobarometer Surveys. Haettu 2. maaliskuuta 2016 osoitteesta http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
- Helsingin Sanomat (2014). Poliisit urkkivat Mika Myllylän tietoja uteliaisuuttaan. Haettu 27. lokakuuta 2015 osoitteesta <http://www.hs.fi/kotimaa/a1395890187170>
- Huberts, L., Lasthuizen K. & Peeters, C. (2007). *Measuring the Corruption: Exploring the Iceberg*. Teoksessa: *Measuring Corruption*, 265–293. Sampford, Charles; Shacklock, Arthur & Connors, Carmel (toim.). Ashgate: Hampshire.
- Juslén, J. & Mutttilainen, V. (2009). *Korruption ydinalueet 2000-luvun Suomessa*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 84.
- KKO (2013). Yritysvakoilu, yrityssalaisuuden rikkominen, rikoksen yritys. Korkeimman oikeuden päätös KKO 2013:20. Haettu 16. syyskuuta 2015 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2013/20130020>
- Leppänen, A. & Mutttilainen, V. (2012). Poliisin tietoon tullut korruption rikollisuus Suomessa 2007–2010. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 100.
- Leppänen, A. & Peurala, J. (2012). Korruptio- ja lahjusrikollisuus: sääntely ja seuranta Suomessa. Teoksessa R. Honkonen & V. Mutttilainen, Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012, 192–204. Tampere Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 102.
- OECD (2013). Finland: follow-up to the phase 3 report & recommendations. Haettu 29. lokakuuta 2015 osoitteesta <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/finland-oecdanti-briberyconvention.htm>
- Oikeusministeriö (2015). *Korruption epäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojele*. Muistio. Helsinki: Oikeusministeriö, Kriminaalipoliittinen osasto.
- Oilinki, J. (2015). *Korruption rikollisuus 2014–2015*. Keskusrikospoliisin julkaisuja ja raportteja. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta http://poliisi.fi/keskusrikospoliisi/julkaisuja_ja_raportteja
- Peurala, J. (2011). Assessing the Corruption Prevention Measures and the Bribery Criminalisations in the Finnish Anti-Corruption Framework. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 19 (4), 319–362.
- Peurala, J. (2013). Match-manipulation in Football – the Challenges Faced in Finland. *International Sports Law Journal*, 13 (3), 268–286.
- Peurala, J. (2014). Rajat ylittävä lahjusrikollisuus. Teoksessa V. Mutttilainen & V. Huotari, Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2014, 215–220. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 112.
- Peurala, J. & Mutttilainen, V. (2015). *Korruption riskikohteet 2010-luvun Suomessa*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 115.
- Pihlajamäki, A. (2008). Yksityisen sektorin lahjonta. *Defensor Legis* 4, 516–520.
- PolStat (2016). Poliisin tulostietojärjestelmän rikostilastoja vuosilta 2007–2015.
- Porter, L. & Warrender, C. (2009). A Multivariate Model of Police Deviance: Examining the Nature of Corruption, Crime and Misconduct. *Policing & Society*. Vol. 19 No. 1, 2009, 79–99.
- Salminen, A. (2015). *Rakenteellinen korruptio*. Vaasa: Vaasan yliopisto.

- Salminen, A. & Mäntysalo, V. (2013). Epäeettisestä tuomittavaan: korruptio ja hyvä veli -verkostot Suomessa. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Salminen, A., Viinamäki, O-P. & Ikola-Norrbacka, R. (2007). The Control of Corruption in Finland. *Administration and Public Management Review* (9), 81–96.
- Sisäministeriö (2012). Poliisin hallintorakenneuudistus Pora III -päälinjaukset, hanketyöryhmän esitys. Sisäministeriön julkaisuja 34/2012. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta http://www.intermin.fi/download/36149_342012.pdf?6aef508fabe9d188
- Sisäministeriö (2013). Yrityksiin kohdistuvan ja niitä hyödyntävän rikollisuuden tilannekatsaus nro 14. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.intermin.fi/sisainenturvallisuus/yritysturvallisuus/prime101.aspx>
- TI (2011). Bribe Payers' Index 2011. Transparency International. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.transparency.org/research/bpi/overview>
- TI (2012). National Integrity System Finland. Suomen maa-arvio. Transparency International. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta http://www.transparency.org/whatwedo/publication/national_integrity_system_finland
- TI (2013). Global Corruption Barometer 2013. Transparency International. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.transparency.org/research/gcb/overview>
- TI (2015a). Corruption Perception Index (CPI). Transparency International. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.transparency.org/cpi2015/>
- TI (2015b). Transparency International -verkkosivusto. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.transparency.org/what-is-corruption/>
- Tilastokeskus (2013). Henkilö muuttujina Sosioekonominen asema, Maakunta, Pääasiallinen toiminta, Sukupuoli ja Vuosi. Haettu 4. maaliskuuta 2016 osoitteesta http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__tyokay/071_tyokay_tau_171.px
- Tilastokeskus (2014a). Väestö muuttujina Pääasiallinen toiminta, Sukupuoli, Ikä ja Vuosi. Haettu 4. maaliskuuta 2016 osoitteesta http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__tyokay/020_tyokay_tau_102.px
- Tilastokeskus (2014b). Väestö tilastointialueittain. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta http://www.stat.fi/tup/rajapintapalvelut/vaesto_tilastointialueittain.html
- Tilastokeskus (2016a). Sosioekonominen asema -luokitus. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/sosioekon_asema/001-1989/index.html
- Tilastokeskus (2016b). Suuralue-luokitus. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/suuralue/001-2014/kuvaus.html>
- Uslaner, E. M. (2008). *Corruption, Inequality, and the Rule of Law*. New York: Cambridge University Press.
- Viljanen, P. (1990). *Virkarikokset ja julkisyhteisön työntekijän rikokset*. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Viljanen, P. (2008). Yritysten ja virkamiesten välinen kanssakäyminen rikoslain 16 ja 40 lukujen lajusrikossäännösten kannalta. *Defensor Legis* (4), 500–515.
- WVS (2016). World Values Survey -kansalaisyksely. Haettu 22. helmikuuta 2016 osoitteesta <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

Liitetaulukko 1. Poliisin käsittelemät korruptioon viittaavat rikosilmoitukset eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
ILMOITTAJA			
Suoraan osallisena ^b	213	41	+11
Välillisesti osallisena ^c	219	42	-12
Ulkopuolinen ilmoittaja	26	5	-2
Tutkittaessa	32	6	+3
Ei tiedossa	26	5	0
Yhteensä	516	100	
OSAPUOLET			
Yritys	251	49	+12
Valtio ja yksityishenkilö	74	14	-4
Kunta ja yksityishenkilö	59	11	+3
Kunta	31	6	0
Valtio	30	6	0
Yritys ja yksityishenkilö	23	4	-1
Yksityinen ja muu	5	1	-3
Valtio ja yritys	8	2	-1
Kunta ja yritys	26	5	+2
Muu	9	2	-8
Yhteensä	516	100	
EDUT			
Raha	114	22	-8
Tieto	177	34	+8
Tavara tai sen käyttöoikeus	76	15	+3
Useita etuja	34	7	0
Palvelu	1	0	0
Kestitys	2	0	0
Matka	3	1	0
Muu etu	37	7	+3
Ei selvää etua / ei ole tiedossa	72	14	-5
Yhteensä	516	100	
SYYTEHARKINTAAN			
Kyllä	296	58	-8
Ei	218	42	+8
Yhteensä	514	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.^b Henkilö, jota tapaus suoraan kosketti.^c Muu asiaan välillisesti liittyvä taho (esim. työnantaja).

Liitetaulukko 2. Epäiltyjen henkilöiden jakautuminen poliisin käsittelemässä korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
SUKUPUOLI			
Mies	307	67	-3
Nainen	154	33	+3
Yhteensä	461	100	
IKÄ			
Alle 30	66	15	-4
30–39	120	27	+6
40–49	125	28	-4
50–59	94	21	0
60–	46	10	+1
Yhteensä	451	100	
KANSALAISUUS			
Suomi	428	93	-2
Venäjä	3	1	-1
Viro	16	3	+2
Muu ulkoma	14	3	0
Yhteensä	461	100	
SOSIOEKONOMINEN ASEMA			
Yrittäjä	26	6	-12
Ylempi toimihenkilö	219	48	+22
Alempi toimihenkilö	107	23	-13
Työntekijä	45	10	-1
Opiskelija	3	1	-1
Eläkeläinen	1	0	-2
Muu	28	6	+5
Ei mainittu	32	7	+2
Yhteensä	461	100	
KORRUPTIOEPÄILYN TYYPPI			
Lahjusrikoksena tutkittu rikosepäily	32	7	+1
Muu lahjusepäily	9	2	0
Varojen väärinkäyttö	179	39	0
Varojen väärinkäyttö edunvalvojana	1	0	-3
Asiakkaan omaisuutta epäillään kadonneen	24	5	+4
Toiminnan puolueellisuus	25	5	-1
Toimivallan ylitys	12	3	-3
Tiedon pimitys päätöksenteossa	3	1	0
Virkatiedon paljastaminen	62	13	+4
Tiedon väärinkäyttö (taloudellinen motiivi)	96	21	-2
Muu	18	4	0
Yhteensä	461	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Liitetaulukko 3. Poliisin käsittelemät lahjusrikosilmoitukset eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
ILMOITTAJA			
Suoraan osallisena ^b	10	29	-33
Välillisesti osallisena ^c	11	31	14
Ulkopuolinen ilmoittaja	9	26	22
Tutkittaessa	1	3	-7
Ei tiedossa	4	11	5
Yhteensä	35	100	
VASTAVUOROISUUS TOTEUTUI			
Kyllä	19	54	27
Ei	10	29	-40
Ei tiedossa	6	17	14
Yhteensä	35	100	
OSAPUOLET			
Valtio ja yksityishenkilö	6	17	-17
Valtio ja yritys	2	6	-12
Yritys	12	34	20
Kunta ja yksityishenkilö	4	11	5
Kunta ja yritys	4	11	5
Muu yhdistelmä	7	20	-1
Yhteensä	35	100	
EDUT			
Raha	12	34	-31
Tavara tai sen käyttöoikeus	6	17	10
Useita etuja	4	11	11
Palvelu	1	3	-7
Kestitys	1	3	-1
Matka	1	3	-1
Muu etu	6	17	10
Ei selvää etua / ei ole tiedossa	4	11	8
Yhteensä	35	100	
SYYTEHARKINTAAN			
Kyllä	21	60	-16
Ei	14	40	16
Yhteensä	35	100	

a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

b Henkilö, jota tapaus suoraan kosketti.

c Muu asiaan välillisesti liittyvä taho (esim. työnantaja).

Liitetaulukko 4. Epäiltyjen henkilöiden jakautuminen poliisiin käsittelemässä lajusrikosilmoituksissa eräiden taustatietojen mukaan 2011–2014

	n	%	Muutos %-yksikköinä ^a
SUKUPUOLI			
Mies	25	78	-18
Nainen	7	22	+18
Yhteensä	32	100	
IKÄ			
Alle 30	6	19	-2
30–39	6	19	+1
40–49	6	19	-6
50–59	8	26	-3
60–	5	16	+9
Yhteensä	31	100	
KANSALAIUUUS			
Suomi	28	88	+22
Viro	2	6	+6
Muu ulkoma	2	6	-28
Yhteensä	32	100	
SOSIOEKONOMINEN ASEMA			
Yrittäjä	3	9	-1
Ylempi toimihenkilö	16	50	+2
Alempi toimihenkilö	4	13	+6
Työntekijä	2	6	-11
Opiskelija	1	3	+3
Muu	5	16	+16
Ei mainittu	1	3	-14
Yhteensä	32	100	

^a Muutos verrattuna edelliseen mittaukseen vuosilta 2007–2010.

Liitetaulukko 5. Poliisiin käsittelemässä korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa yleisimmät rikosnimikkeet useimmin esiintyvien osapuolten mukaan 2011–2014^a

	n	%
YRITYSTEN SISÄISET JA YRITYSTEN VÄLISET	251	
Yrityssalaisuuden rikkominen	98	39
Luottamusaseman väärinkäyttö	70	28
Kavallus	28	11
Yrityssalaisuuden väärinkäyttö	24	10
Tutkinta liiketoimintakiellon määräämiseksi	23	9
Kirjanpitorikos	19	8
Törkeä kavallus	16	6
Petos	13	5
Törkeä petos	13	5
Törkeä velallisen epärehellisyys	12	5
VALTIO JA YKSITYINEN	75	
Virkavelvollisuuden rikkominen	50	67
Henkilörekisteririkos	20	27
Virkasalaisuuden rikkominen	20	27
Virka-aseman väärinkäyttäminen	10	13
Kunnianloukkaus	8	11
Laiton uhkaus	5	7
Lahjuksen antaminen	4	5
Varkaus	3	4
Huumausaineen käyttörikos	2	3
Lievä pahoinpitely	2	3
KUNTA JA YKSITYINEN	58	
Virkasalaisuuden rikkominen	19	33
Virkavelvollisuuden rikkominen	19	33
Luottamusaseman väärinkäyttö	9	16
Kavallus	7	12
Virka-aseman väärinkäyttäminen	5	9
Kunnianloukkaus	3	5
Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	3	5
Henkilörekisteririkos	2	3
Pahoinpitely	2	3
Tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen	2	3

^a Luku kertoo kuinka monessa kyseisten osapuolten ilmoituksessa rikosnimike esiintyi.

Liitetaulukko 6. Poliisin käsittelemien korrupioon viittaavien rikosilmoitusten maantieteellinen jakautuminen 2011–2014

	<i>n</i>	%	Rikosilmoituksia / 100 000 asukasta
Helsinki-Uusimaa	170	33	10,8
Etelä-Suomi	111	22	9,5
Länsi-Suomi	111	22	7,9
Pohjois- ja Itä-Suomi	116	22	9,0
Ahvenanmaa - Åland	4	1	14,0
Muut	4	1	-
Yhteensä	516	100	10,2

Liitetaulukko 7. Epäilyllin henkilön sosioekonominen asema poliisin käsittelemässä korruptioon viittaavissa rikosilmoituksissa korruptiotyypin mukaan 2011–2014

Sosio- ekonominen asema	Lahjus- rikoksena tutkittu rikosepäily	Muu lahjusepäily	Varojen väärinkäyttö	Varojen väärinkäyttö edunvalvojana	Toiminnan puolueellisuus	Toimivallan yhtymä	Tiedon pimitys päätoksen- teossa	Virkatiedon paljastaminen	Tiedon väärinkäyttö (taloudellinen motivi)	Asiakkaan omaisuutta epäillään kadonneen	Muu	Yhteensä
Tuntematon	1	2	17	0	0	0	0	0	11	1	0	32
	3%	22%	9%	0%	0%	0%	0%	0%	11%	4%	0%	7%
Yrittäjät	3	0	19	0	0	0	0	0	3	0	1	26
	9%	0%	11%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	0%	6%	6%
Vlemmät toimihenkilöt	16	4	76	0	11	11	3	24	66	1	7	219
	50%	44%	42%	0%	44%	92%	100%	39%	69%	4%	39%	48%
Alemmat toimihenkilöt	4	0	39	0	5	1	0	35	6	11	6	107
	13%	0%	22%	0%	20%	8%	0%	56%	6%	46%	33%	23%
Työntekijät	2	1	17	0	0	0	0	1	10	11	3	45
	6%	11%	9%	0%	0%	0%	0%	2%	10%	46%	17%	10%
Opiskelijat	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3
	3%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%
Eläkeläiset	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	0%
Muut	5	2	9	1	9	0	0	1	0	0	1	28
	16%	22%	5%	100%	36%	0%	0%	2%	0%	0%	6%	6%
Yhteensä	32	9	179	1	25	12	3	62	96	24	18	461

LIITE 2: Tutkimusaineiston poiminnassa käytetyt rikosnimikkeet

Tutkimusaineistoon valittiin suoraan seuraavat 37 rikosnimikettä. Tässä liitteessä kuvataan rikosnimikkeen pykälä rikoslaissa, minimi- ja maksimirangaistus, syyteoi-
keuden vanhentumisaika sekä milloin rikosnimikkeen alainen rikos siirtyy arkistoon
poliisiasian tietojärjestelmässä. Arkistokansiossa olevat rikokset eivät kuulu tämän
tutkimuksen aineistoon, sillä hakua ei voi kohdistaa sinne saman käyttöliittymän
kautta. Rikosilmoitukset arkistoidaan, kun syyteoi-
keuden vanhenemisestä on kulu-
nut vuosi.

Rikosnimike	RL	Rangaistus	Syyteoi- keuden vanhentuminen	TP-ilmoitus arkistoidaan
Virkarikokset	40 luku			
Lahjuksen ottaminen	40: 1	sakko - enintään 2 v vankeutta (+ mahd. viraltapano)	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Törkeä lahjuksen ottaminen	40: 2	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta + viraltapano	10 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Lahjusrikkomus	40: 3	sakko - enintään 6 kk vankeutta	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Lahjuksen ottaminen kansanedustajana	40: 4	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Törkeä lahjuksen ottaminen kansanedustajana	40: 4a	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Virkasalaisuuden rikkominen ja tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen	40: 5	sakko - enintään 2 v vankeutta (+ mahd. viraltapano) sakko - enintään 6 kk vankeutta	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Virka-aseman väärinkäyttäminen	40: 7	sakko - enintään 2 v vankeutta (+ mahd. viraltapano)	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen	40: 8	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta + viraltapano	10 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Virkavelvollisuuden rikkominen	40: 9	sakko - enintään 1 v vankeutta (+ mahd. viraltapano)	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta
Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	40: 10	varoitus - sakko	5 v	1 v syyteoi- keuden vanhentumisesta

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla...

Rikosnimike	RL	Rangaistus	Syyteoikeuden vanhentuminen	TP-ilmoitus arkistoidaan
Elinkeinorikokset	30 luku			
Yrityssalaisuuden rikkominen. Yrityssalaisuuden rikkomisen yritys.	30: 5	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Yrityssalaisuuden väärinkäyttö	30: 6	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Lahjominen elinkeinotoiminnassa	30: 7	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä lahjominen elinkeinotoiminnassa	30: 7a	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa	30: 8	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä lahjuksen ottaminen elinkeinotoiminnassa	30: 8a	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Rikokset viranomaisia vastaan	16 luku			
Lahjuksen antaminen	16: 13	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä lahjuksen antaminen	16: 14	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Lahjuksen antaminen kansanedustajalle	16: 14a	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle	16: 14b	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Sotilasrikokset	45 luku			
Palvelusrikos	45: 1	kurinpitörangaistus - enintään 1 v vankeutta	2 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä palvelusrikos	45: 2	enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Lievä palvelusrikos	45: 3	kurinpitörangaistus	2 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla...

Rikosnimike	RL	Rangaistus	Syyteoikeuden vanhentuminen	TP-ilmoitus arkistoidaan
Vartiorikos	45: 5	kurinpitorangaistus - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä vartiorikos	45: 6	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Esimiehen väkivaltainen vastustaminen	45: 11	kurinpitorangaistus - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä esimiehen väkivaltainen vastustaminen	45: 12	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Esimiesaseman väärinkäyttäminen	45: 16	kurinpitorangaistus - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Esimiesaseman törkeä väärinkäyttäminen	45: 17	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Muut				
Vaalilahjonta	14: 2	sakko - enintään 1 v vankeutta	2 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Luottamusaseman väärinkäyttö	36: 5	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Sisäpiirintiedon väärinkäyttö. Sisäpiirintiedon väärinkäytön yritys. Tahallisen rikoksen yritys on rangaistava.	51: 1	sakko - enintään 2 v vankeutta	5 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö. Törkeän sisäpiirintiedon käytön yritys. Yritys on rangaistava.	51: 2	vähintään 4 kk - enintään 4 v vankeutta	10 v	1 v syyteoikeuden vanhentumisesta
S-ilmoitus (TP)				5 v kirjaamispäivästä

LIITE 3: Korruptiorikollisuuden seurantamenetelmässä käytetyt hakusanat varsinaisessa aineistossa ja kuvailevassa osassa

Tähän luetteloon on listattu poimintoissa käytetyt hakusanat. Hakusanat on esitetty siinä muodossa kuin niitä on käytetty.

- * -merkki tarkoittaa sanan katkaisua
- and.s* tarkoittaa, että sanat ovat samassa lauseessa
- text=( )* tarkoittaa, että haku on kohdistettu vain rikosilmoituksen selostusosaan (ei esimerkiksi henkilötietoihin)
- ””” tarkoittaa fraasia
- or* kahden sanan välissä hakee rikosilmoituksia, joissa esiintyy toinen tai molemmat sanoista
- and* kahden sanan välissä hakee rikosilmoituksia, joissa esiintyy molemmat sanat
- not* sulkee pois mainitut ilmaisut

Varsinainen aineisto

korrup*

text=(lahja*)

lahjo*

lahju*

Kuvaileva osa

Teema 1: Tyypillisiä korruptioon liitettäviä termejä

edustustila*, edustusku*, text=(esittelijä*), esteelli*, eturistirii*, ”hyvä veli”, intres-siristirii* or intressikonf*, jäävi*, jäävännny* or jääväty* or jäävätä*, kestii*, lobba* or lobata*, ”maan tapa”, nepoti*, sidonnaisu*, sisäpiir*, sopupeli* not ravintol*, suosimin* or suosinut* or suosiakseen*, vaikutusval*, välimie*, välistävet*, vetä* and.s välist*, voitelura*

Teema 2: Vaalirahoitus

puoluerah*, puoluetuk*, vaalit* or vaalirah*

Teema 3: Hankinnat

hankintalaki* or hankintalari*, text=(hankintapäät*), text=(hankinta* and kilpailu*), hansel*, kilpailutta*, kilpail* and tarjo*, tarjo* and.s urak*, tarjouskilpa* not huu-to*, ylilaskut*

Teema 4: Kaavoitus ja rakennusluvut

text=(kaavap* or kaavoi*), rakennuslupa* and päätö*

LIITE 4: Tutkimuksessa käytetyt muuttujat ja niiden luokittelukriteerit aakkosjärjestyksessä

Edun tyyppi -muuttuja on luotu rikosilmoituksen selostusosan perusteella. Aineistosta löydettyjä etuja ovat raha, matka, palvelu, tavara tai sen käyttöoikeus, kestitys ja tieto. Niiden lisäksi käytössä ovat olleet seuraavat luokat: useita etuja, muu etu ja selvää etua ei ole tai se ei ole tiedossa. Luokkia on välillä jouduttu yhdistelemään analyyseissa. Etua luokiteltaessa on pyritty huomioimaan suora saavutettu etu. Esimerkiksi myymälän lahjakortti on luokiteltu tavaraksi, koska se halutaan erottaa suorasta käteisestä tai tilisiirrosta. Edun määritelmä eroaa hieman lahjusrikosten ja muiden korruptiivisia piirteitä sisältävien etujen osalta. Lahjusrikosten osalta edulla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa vaihdannan välinettä, jolla on pyritty saavuttamaan jotain. Etu on jotain annettua, tarjottua tai pyydettyä ja sitä ajatellaan potentiaalisen vastaanottajan näkökulmasta. Esimerkiksi jos henkilö on tarjonnut rahaa vastineeksi urakkasopimuksen solmimisesta, edun on ajateltu olevan pelkästään raha, ei saavutettu asia eli syntynyt sopimus. Korruptiivisia piirteitä sisältävissä muissa rikosepäilyissä ei tyypillisesti ollut kyse vaihdannasta, joten edulla tarkoitetaan toiminnasta saatua hyötyä.

Epäillyn ikä on laskettu syntymävuosimuuttujan ja tapahtumavuosimuuttujan avulla. Syntymävuosi ja tapahtumavuosi on poimittu suoraan poliisiasian tietojärjestelmästä.

Epäillyn kansalaisuus on poimittu suoraan poliisiasian tietojärjestelmästä.

Epäillyn sosioekonominen asema on muodostettu poliisiasian tietojärjestelmään kirjatun ammatin ja rikosilmoituksen selostusosan tekstin perusteella. Selostusosan tekstiä on käytetty ensisijaisena luokittelun lähteenä. Esimerkiksi opiskelija, joka työskentelee sairaanhoitajana, on merkitty alemmaksi toimihenkilöksi ja insinööri, joka omistaa puolet yrityksen osakkeista, on merkitty yrittäjäksi. Luokituksessa on pyritty noudattamaan Tilastokeskuksen antamia ohjeita (Tilastokeskus 2016a).

Epäillyn sukupuoli on poimittu suoraan poliisiasian tietojärjestelmästä. Epäillyn sukupuoli ei ole aina tiedossa.

Epäillyn syntymäaika on poimittu suoraan poliisiasian tietojärjestelmästä.

Ilmoituksen tehnyt taho on luokiteltu ensisijaisesti rikosilmoituksen selostusosan perusteella neljään luokkaan.

Ilmoittaja ei tiedossa = Ilmoittajan rooli ei käy ilmi rikosilmoituksesta.

Tapauksessa mukana ollut henkilö tai ketä tapaus kosketti = Henkilö, joka on ollut tapahtumassa mukana suorana osapuolena. Esimerkiksi henkilö, jolle on tarjottu lahjusta tai rikoksesta epäilty itse. Tai henkilö, jonka suoraan henkilökohtaiseen etuun on vaikutettu. Esimerkiksi henkilö, jolle päätös on annettu tiedoksi ja hän kokee sen puolueelliseksi.

Tutkittaessa = Poliisi on saanut rikoksesta tiedon oman tutkintansa aikana tutkiesaan toista rikosta.

Ulkopuolinen ilmoittaja = Kokonaan ulkopuolinen henkilö. Esimerkiksi huolestunut kansalainen tai organisaation toimintaa selvittelytarkastaja.

Muu asianomistaja = Henkilö, jonka edustaman organisaation etuja epäilty teko heikensi, esimerkiksi työnantaja tai sopimuskumppani. Ei suoraa henkilökohtaista haittaa, ainoastaan organisaation kautta tuleva haitta.

Korruptiorikos/-epäily/-ilmoitus tarkoittaa aina yksittäistä korruptioon viittaavasta rikoksesta tehtyä rikosilmoitusta. Yksi rikosilmoitus voi sisältää useita rikosnimikkeitä ja siten myös useita tekoja, mutta selvyyden vuoksi lopullisen aineiston 516 korruptioon viittaavaa rikosilmoitusta ovat samalla rikosepäilyjä. Kun puhutaan yksittäisistä rikosnimikkeistä, on asiasta mainittu erikseen.

Korruptiotyyppi tarkoittaa rikosilmoitusten luokittelua 11 eri korruptiotyyppiin. Tämä olisi voitu tehdä jo ensimmäisellä lukukierroksella, kuten edellisen tutkimuksen arviointiosuudessa ehdotettiin, sillä luokitus oli nyt valmiina. Näin ei kuitenkaan tehty, sillä ensimmäinen lukukierros vei useita viikkoja, minkä aikana vasta kehittyi kokonaisnäkemys aineistosta. Korruptioon liittyvät rikosepäilyt olivat hyvin erilaisia ja korruption määritelmän mukaisten kolmen tekijän, vastuullinen asema, väärinkäyttö ja oma etu, löytäminen erityyppisistä ilmoituksista vaati erityistä asiaan harjaantumista.

Ensimmäisellä lukukierroksella karsittiin pois vain ilmiselvästi korruptioon liittyvät ilmoitukset. Tämän jälkeen rajanvedossa oli vielä muutamia haasteita sellaisten tapausten kohdalla, joista ei ollut kirjattu paljoa tietoa rikosilmoituksen ilmoitusosaan. Lisäksi nousi esiin yksittäisiä erikoisempia tapauksia, jotka eivät olleet nousseet esille edellisen tutkimuksen yhteydessä, mutta joiden kuitenkin voitiin lopulta todeta täyttävän korruption määritelmän.

Maantieteellinen jakautuminen suuralueittain on Helsinki-Uusimaa, Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois- ja Itä-Suomi, Ahvenanmaa ja muut (ulkomaat tai ei tiedossa) (Tilastokeskus, 2016b).

Osapuolet aineistossa on luokiteltu kuuteen eri ryhmään rikosilmoituksen selostusosan kuvauksen perusteella. Osapuolilla tarkoitetaan epäiltyä tahoa ja mihin tahoon haitta kohdistui. Epäilty tahoa ei tarvitse olla poliisin merkitsemä virallinen epäilty tahoa, vaan riittää, että kyseistä tahoa epäillään rikosilmoituksen selostusosassa. Luokituksen kannalta on olennaista, liittyykö henkilön ammatti tai luottamustoimi rikosilmoituksen tapahtumiin vai ei. Jos henkilö työskentelee kunnanjohtajana, mutta hän toimii asunto-osakeyhtiön hallituksen puheenjohtajana ja häntä epäillään asunto-osakeyhtiön varojen kavaltamisesta, henkilö luokitellaan yrityksen edustajaksi. Koska haitta kohdistui myös yritykseen, merkitään osapuoliksi vain yksi tahoa, yritys.

Valtio = Valtion viranhaltijat ja valtion organisaatioiden edustajat kuten poliisi, vankeilan vartija ja kansanedustaja.

Kunta = Kunnan viranhaltijat ja organisaatioiden edustajat kuten peruskoulun opettaja, vanhainkodissa työskentelevä lähihoitaja ja lautakunnan jäsen.

Yksityinen = Yksityinen henkilö, kuten vanki, rakennusluvan hakija ja edunvalvonnan kohteena oleva henkilö.

Yritys = Yritystoimintaa harjoittavan organisaation jäsen, kuten toiminimen haltija, osakeyhtiön työntekijä, yrityksen hallituksen jäsen ja yksityisessä vanhainkodissa työskentelevä sairaanhoitaja.

Muu = Esimerkiksi yhdistyksen luottamushenkilö.

Ei tiedossa = Yhden tai useamman osapuolen rooli jää epäselväksi.

Päätyikö juttu syyttäjälle tarkoittaa, että poliisi on kirjannut rikosilmoitukseen, onko tapaus lähetetty syyttäjälle syyteharkintaan vai ei. Jos rikosilmoituksessa on ollut useita rikosnimikkeitä, on mahdollista, että vain yksi niistä on päätynyt syyteharkintaan asti. Syyteharkintaan lähtemisen perusteella ei tiedetä, nostettiin juttu lopulta syyte.

Rikoksen aikajänne on rikosilmoitukseen merkityn viimeisen ja ensimmäisen tapahtumapäivän erotus. Aikajänne on nolla siinä tapauksessa, jos rikos on tapahtunut vain yhden päivän aikana.

Rikoksen ilmoitusviive on rikosilmoitukseen merkityn viimeisen tapahtumapäivän ja ilmoituspäivän erotus. Ilmoitusviive on negatiivinen siinä tapauksessa, jos ilmoituspäivä on varhaisempi kuin viimeinen tapahtumapäivä. Tässä aineistossa negatiivinen ilmoitusviive oli 29 rikosilmoituksessa, jotka jätettiin ilmoitusviivettä kuvaavien tunnuslukujen laskemisen ulkopuolelle.

Rikosnimikkeiden lukumäärä -muuttuja kertoo kuinka monta eri rikosnimikettä yksi rikosilmoitus sisältää. Kukin rikosnimike lasketaan mukaan vain kerran/ilmoitus, vaikka sama nimike esiintyisi ilmoituksessa monta kertaa.

Rikosnimikkeiden luokittelu tarkoittaa rikosnimikkeiden luokittelua 12 luokkaan. Luokituksessa on neljä päätasoa: lajusrikokset, virkarikokset, kavallustyyppiset rikokset ja elinkeinorikokset. Kukin ilmoitus kuuluu vain yhteen luokkaan. Pääluokat ovat hierarkiajärjestyksessä. Esimerkiksi tapaus, jossa on sekä elinkeino-, että virkarikos, on luokiteltu luokkaan ”Virkarikos ja muu”. Päällekkäisyyksiä esiintyy kuitenkin hyvin vähän.

Muu tutkinta = Poliisi on kirjannut rikosnimikkeen sijaan merkinnän ”muu tutkinta”.

Pelkkä lajusrikos = Sisältää vain lajusrikosnimikkeen.

Lajusrikos ja virkarikos = Sisältää lajusrikos- ja virkarikosnimikkeen.

Lajusrikos ja liikenne-rikos/rikkomus = Sisältää lajusrikosnimikkeen ja liikenne-rikos- tai liikenne-rikkomusnimikkeen.

Lajusrikos ja elinkeinorikos = Sisältää lajusrikosnimikkeen ja elinkeinorikosnimikkeen.

Lajusrikos ja petos/kavallus/varkaus = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy lajusrikosnimikkeen lisäksi petos, kavallus, varkaus tai näpistys. Tarvittaessa ilmoituksessa voi esiintyä muitakin rikosnimikkeitä, mutta ei edellisissä luokissa mainittuja nimikkeitä.

Lajusrikos ja muu = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy lajusrikosnimikkeen lisäksi muu kuin edellisissä luokissa mainittu rikosnimike.

Virkarikos (ei lajusrikosnimike) = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy muu virka- tai palvelusrikosnimike kuin lajusrikosnimike ja jotka eivät sisällä mitään muita rikosnimikkeitä.

Virka/palvelusrikos ja petos/kavallus/varkaus = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy virka- tai palvelusrikosnimikkeen (pl. lajusrikokset) lisäksi petos, kavallus, varkaus tai näpistys. Tarvittaessa ilmoituksessa voi esiintyä muitakin rikosnimikkeitä.

Virkarikos ja muu = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy virka- tai palvelusrikosnimike (pl. lajusrikosnimike) ja jotka sisältävät muita nimikkeitä kuin kavallus, varkaus tai näpistys.

Petos, kavallus, varkaus tai luottamusaseman väärinkäyttö = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy petos, kavallus, varkaus, luottamusaseman väärinkäyttö tai näpistys, mutta ei virkarikoksia tai lahjusrikoksia. Tarvittaessa ilmoituksessa voi esiintyä muitakin rikosnimikkeitä.

Elinkeinorikos (ei lahjusrikosnimike) = Rikosilmoitukset, joissa esiintyy elinkeinorikosnimike, mutta ei lahjus- tai virkarikosnimikkeitä. Tarvittaessa ilmoituksessa voi esiintyä muitakin nimikkeitä.

Muu = Rikosilmoitus sisältää vain muita kuin mainittuja nimikkeitä tai niin todella moneen aiempaan luokkaan kuuluvia nimikkeitä, ettei sitä voi luokitella muihin kategorioihin.

Vastuullinen asema on virka- tai työsuhde tai muu virallinen luottamustehtävä, jossa henkilöllä on vastuu esimerkiksi rahasta, tiedosta tai jonkin tehtävän suorittamisesta. Vastuu voi olla hyvin pienikin. Aseman perusteella henkilö edustaa jotakin organisaatiota, esimerkiksi työntekijänä, viranhaltijana, maistraatin vahvistamana edunvalvojana, yrittäjänä tai yhdistyksen puheenjohtajana. Yksityishenkilöiden väliset sopimukset ja perhesuhteet eivät ole valtaa. Täten esimerkiksi edunvalvojiesta ovat mukana ainoastaan virallisesti määrätty edunvalvojat. Korruptionrikoksiksi lasketaan ainoastaan vastuullisen aseman kautta tehdyt rikokset. Esimerkiksi lääkkeitä työpaikaltaan varastava sairaanhoitaja katsotaan kuuluvaksi tähän aineistoon, mutta työkavereiden tavaroita varastava hoitaja ei.

Väärinkäyttö esiintyy lähtökohtaisesti jokaisessa rikosilmoituksessa, sillä se on syy, minkä perusteella ilmoitus on laadittu. Väärinkäytön tulee liittyä suoraan vastuulliseen asemaan, jonka avulla väärinkäytön on ollut mahdollista tapahtua.

Yksityinen etu tarkoittaa toiminnalla saatua etua tai muuten puolueellista toimintaa, jonka ei voida katsoa olevan yleisen edun kannalta järkevää, jolloin on syytä epäillä että toiminnalla on tavoiteltu jonkinlaista yksityistä etua. Näillä perusteilla jätettiin aineistosta pois luvattomat tietojen katselut rekistereistä, jos tekijän ei katsottu tunnevan kohdetta tai muuten hyötyvän tiedosta esimerkiksi kertomalla sen eteenpäin vaan kyse oli puhtaasti mielenkiinnosta. Vuonna 2013 mediassa oli paljon esillä tapauksia, joissa poliisimiehet olivat saaneet syytteet vuonna 2011 kuolleen Mika Myllylän tietojen katselusta. Henkilörekisteririkoksesta tai -rikkomuksesta sekä virkavelvollisuuden rikkomisesta annettiin näihin tapauksiin liittyen tuomiot 72 henkilölle, joista suurin osa oli poliiseja. Lisäksi kolmessa tapauksessa syytteet hylättiin (Helsingin Sanomat 2014). Koska kukaan epäillyistä henkilöistä ei ilmoitusten perusteella ollut katsonut tietoja, siksi että olisi tuntenut Mika Myllylän henkilökohtaisesti, tai olisi myöskään voitu osoittaa kertoneen tietoja eteenpäin, ei näitä tapauksia otettu aineistoon mukaan.

Tässä Poliisiammattikorkeakoulun kokoamassa raportissa tarkastellaan poliisiin tietoon tullutta korruptiota vuosilta 2011–2014. Raportissa korruptiolla tarkoitetaan vastuullisen aseman väärinkäyttöä yksityiseksi eduksi.

Tarkasteltavat rikosepäilyt on luokiteltu edellisessä tutkimuksessa (2007–2010) kehitettyä menetelmää hyödyntäen erilaisiin korruptiotyyppeihin. Niihin sisältyy sekä lahjusrikostapauksia että muuta korruption viittaavaa rikollisuutta. Korruptio tarkoittaa yleensä varojen tai tietojen väärinkäyttöä. Tapaukset ovat yhä useammin yritysten välisiä tai niiden sisäisiä.

Määräajoin toteutettava tutkimus tuottaa ajankohtaista tietoa suomalaisen korruption ominaispiirteistä yhteiskunnan eri sektoreilla. Tutkimusaineisto mahdollistaa ainutlaatuisen empiirisen tarkastelun ja ajallisen vertailun. Tietoja voidaan hyödyntää korruption tunnistamisessa, torjunnassa ja tutkinnassa sekä aiheeseen liittyvässä koulutuksessa.

